

การมีส่วนร่วมและบทบาทของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้าน
เกษตรกรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

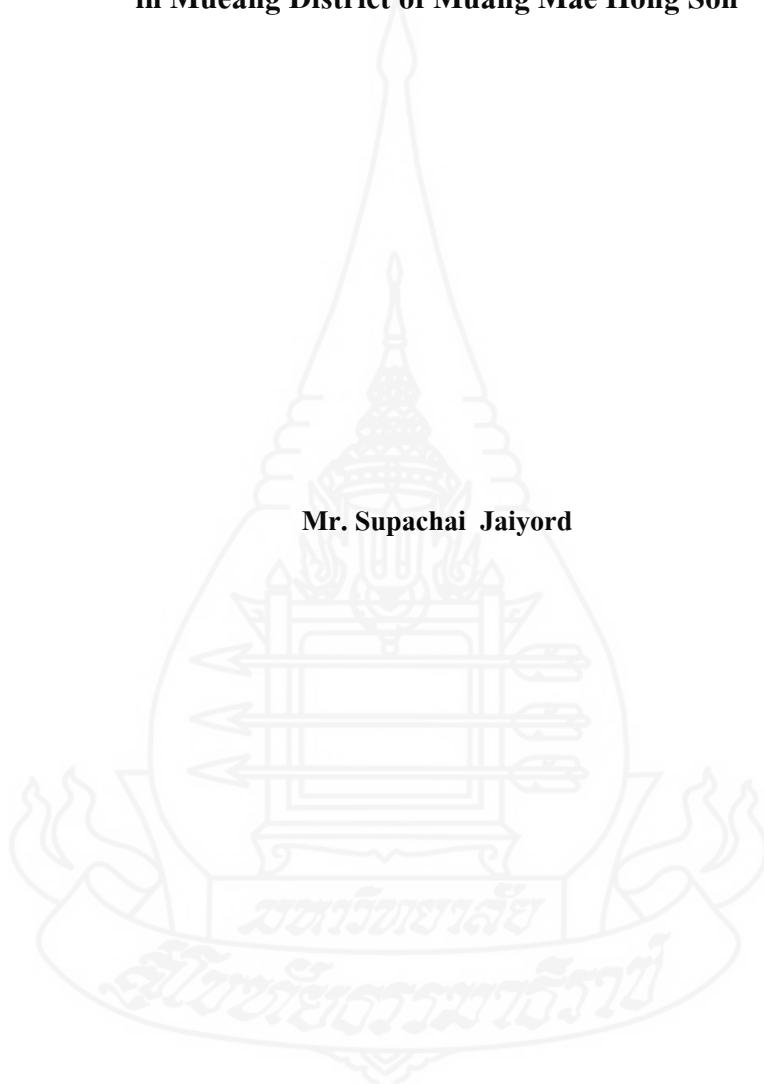

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2555

**Participation and Role of Member in Farm Woman Group Operation
in Mueang District of Muang Mae Hong Son**

Mr. Supachai Jaiyord

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives

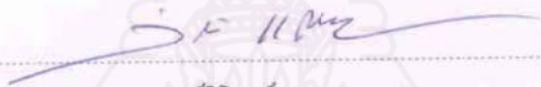
SukhothaiThammathirat Open University

2012

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การมีส่วนร่วมและบทบาทของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้าน
เกษตรกรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน
ชื่อและนามสกุล นายศุภชัย ใจยอด
แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน
2. รองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2556

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์วิโรจน์ แสงบางกา)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล)

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความกรุณา อนุเคราะห์ดูแลเอาใจใส่และให้การช่วยเหลืออย่างดียิ่งของอาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน รองศาสตราจารย์ ดร.จินดา ขลิบทอง ที่ได้กรุณาติดตามให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆ ในการทำการวิจัย การสร้างเครื่องมือวิจัย การตรวจสอบเครื่องมือ ติดตามให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิดตลอดระยะเวลา ที่ทำการวิจัย รวมถึงอาจารย์วิโรจน์ แสงบางกา ประธานกรรมการคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้ที่ได้ตรวจแก้ไขข้อบกพร่องในการทำวิทยานิพนธ์นี้จนเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง ขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในสาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช ทุกท่านที่ได้ช่วยกรุณาแนะนำให้ความรู้อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการ วิเคราะห์และเขียนวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ นายชาญยุทธ มณีพงศ์ เกษตรจังหวัดแม่ฮ่องสอน นางไพรวลัย ชุมสาย ณ อยุธยา หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร สำนักงานเกษตรจังหวัดแม่ฮ่องสอน เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรเมืองแม่ฮ่องสอน ที่อำนวยความสะดวกในการทำการวิจัยและรวบรวม ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี และขอขอบคุณแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัด แม่ฮ่องสอนทุกท่านที่สละเวลาในการให้สัมภาษณ์ จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบคุณกำลังใจจากบิดา มารดา และญาติพี่น้องทุกคน ตลอดจนเพื่อนๆทุกคนที่เป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา นับเป็นสิ่งที่มิคุณค่าอย่างยิ่ง

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอโน้มรำลึกพระคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ทุกท่านที่อบรมสั่งสอน สร้างพื้นฐานการศึกษา เป็นแบบอย่างในการศึกษาหาความรู้ อดทน ต่อสู้ปัญหา จนนำพาผู้วิจัยมาสู่ความสำเร็จของการศึกษาในครั้งนี้ คุณค่าและคุณประโยชน์ความดีอันพึงมีพึงได้จาก วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบแด่ผู้มีพระคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

ศุภชัย ไชยอด

พฤษภาคม 2556

ชื่อวิทยานิพนธ์ การมีส่วนร่วมและบทบาทของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ผู้วิจัย นายศุภชัย ใจยอด **รหัสนักศึกษา** 2549001457 **ปริญญา** เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)
อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน (2) รองศาสตราจารย์ดร. จินดา ขลิบทอง **ปีการศึกษา** 2555

บทคัดย่อ

การวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมและบทบาทของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและปัจจัยอื่นๆ 2) ระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) ความคิดเห็นต่อบทบาทการเข้าร่วมในการดำเนินงานในกิจกรรม 4) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในกิจกรรม 5) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่บันทึกในระบบสารสนเทศข้อมูลสถาบันเกษตรกร (3ก) ของกรมส่งเสริมการเกษตร จำนวน 344 ราย ในปี 2555 วิธีการรวบรวมข้อมูลใช้แบบสัมภาษณ์แล้วนำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปใช้สถิติวิเคราะห์ได้แก่ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดย Multiple Regression

ผลการศึกษา พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 44.58 ปี ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษา ความถี่ในการติดต่อเข้าพนักงานเคหกิจเกษตรเฉลี่ย 1.38 ครั้ง ระยะเวลาการเป็นสมาชิกเฉลี่ย 8.43 ปี ประสิทธิภาพการฝึกอบรมด้านการเกษตรเฉลี่ย 3.13 ครั้งต่อปี การรับข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับปานกลาง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอยู่ในระดับมากที่สุด รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 5,095.68 บาท/เดือน มีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 3.83 ไร่ มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.12 คน ระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอยู่ในระดับมาก และความคิดเห็นต่อบทบาทการเข้าร่วมในการดำเนินงานในกิจกรรมของกลุ่มอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร พบว่า มีตัวแปร 6 ตัวแปรที่มีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้แก่ อายุ ประสิทธิภาพการฝึกอบรมด้านการเกษตร ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำนวนแรงงานในครัวเรือน ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร และรายได้ครัวเรือน และมีตัวแปร 1 ตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ระดับการศึกษา ปัญหาของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกร ด้านคณะกรรมการและสมาชิก การดำเนินงาน และเจ้าหน้าที่ส่งเสริม อยู่ในระดับปานกลาง ข้อเสนอแนะเห็นควรมีการพัฒนาฝีมือโดยการศึกษาดูงานภายนอก การนัดหมายเวลาในการดำเนินงานหลังจากการทำงานหลัก และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรเป็นคนในท้องถิ่นเป็นหลัก

คำสำคัญ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร การมีส่วนร่วม บทบาท อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน

Thesis title: Participation and Role of Member in Farm Woman Group Operation in Mueang District of Muang Mae Hong Son

Researcher: Mr. Supachai Jaiyord; **ID:** 2549001457; **Degree:** Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Bumpen Kaewwan, Associate Professor;
(2) Dr.Jinda Khlibtong, Associate Professor; **Academic year:** 2012

Abstract

The objectives of the study of “Participation and Role of Members in Farm Women Group Operation in Mueang Mae Hong Son District of Mae Hong Son Province” were 1) to study economic and social fundamental state, including other factors of members of farm women groups in Mueang Mae Hong Son District of Mae Hong Son Province; 2) to study the level of their participation in activities of their farm woman group; 3) to study their attitude towards their role in the farm woman group operation; 4) to study factors relating to their participation in activities of their farm woman group; and 5) to study their problems, obstruction, and suggestions on the farm woman group operation.

The samples in this study were 344 members of farm woman groups in Mueang Mae Hong Son District of Mae Hong Son Province who were recorded in the farmer institute data in IT system of the Department of Agricultural Extension in 2012. The data collecting process was interviewing by using an interview form. The statistical methodology used to analyze the data by computer programs were frequency, percentage, mean, standard deviation, minimum value, maximum value, and multiple regression analysis.

The findings of this study were as follows: The average age of the studied members of farm woman groups was 44.58 years. Most of them were not educated. The average frequency of their coming into contact with agricultural housing officials was 1.38 times. The average duration of their being a member of a farm woman group was 8.43 years. The average frequency of their attending training courses in doing farming was 3.13 times/year. Their accessibility of agricultural information was at medium level. Their knowledge and understanding of activities of their farm woman group was at the most level. The average income of their family was 5,095.68 Baht/month. The average size of their area used for agricultural sections was 3.83 Rai. The average quantity of labor in their family was 2.12 persons. The level of their participation in activities of their farmer group was at much level. And their attitude towards their role in the farm woman group operation was at much level. The factors which correlated with their participation in activities of their farm woman group at 0.01 statistical significance were their age, the frequency of their attending agricultural training courses, their knowledge and understanding of activities of their farm woman group, the quantity of labor in their family, the size of their area used for agricultural sections, and their family income, while the factor which correlated with their participation in activities of their farm woman group at 0.05 statistical significance was their education level. They had problems in the aspect of the committee and members, the operation of their farm woman group, and agricultural extension officials at medium level. They suggested that field studies should have been set for them in order to develop their skills, they should have been appointed to participate in activities of their farmer group after their main work, and agricultural extension officials should have been local people.

Keywords: Farm Woman Group, Participation, Role, Mueang Mae Hong Son District

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
สมมติฐานการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
ความหมาย และแนวคิดเกี่ยวกับกลุ่ม	7
ความหมาย แนวคิด และทฤษฎีเบื้องต้นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	9
ความหมาย และแนวคิดเกี่ยวกับบทบาท	18
การดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	20
การพัฒนาสตรีเกษตร	30
บริบทอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน	31
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน	34
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	37
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	42
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	42
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	43
การเก็บรวบรวมข้อมูล	44
การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	45

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	47
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางด้านสังคม เศรษฐกิจ ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	47
ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอ เมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน	65
ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อบทบาทในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน	69
ตอนที่ 4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน	72
ตอนที่ 5 ปัญหาในการดำเนินกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมือง แม่ฮ่องสอน จังหวัด แม่ฮ่องสอน	78
ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะในการดำเนินกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอ เมืองแม่ฮ่องสอนจังหวัดแม่ฮ่องสอน	84
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	85
สรุปการวิจัย	85
อภิปรายผล	89
ข้อเสนอแนะ	93
บรรณานุกรม	96
ภาคผนวก	102
ประวัติผู้วิจัย	114

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน 35
ตารางที่ 4.1	อายุ ระดับการศึกษา และความถี่ในการติดต่อเจ้าพนักงานเคหกิจ 48
ตารางที่ 4.2	ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และประสบการณ์การ ฝึกอบรมด้านการเกษตร 50
ตารางที่ 4.3	การรับข้อมูลข่าวสารสื่อบุคคล 52
ตารางที่ 4.4	การรับข้อมูลข่าวสารสื่อมวลชน 54
ตารางที่ 4.5	ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 55
ตารางที่ 4.6	ระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 57
ตารางที่ 4.7	รายได้ครัวเรือน รายได้ในภาคเกษตร และรายได้นอกภาคเกษตร 58
ตารางที่ 4.8	ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร และการถือครองที่ดิน 60
ตารางที่ 4.9	จำนวนแรงงานในครัวเรือน จำนวนแรงงานชายในครัวเรือน 63
ตารางที่ 4.10	ระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกร 65
ตารางที่ 4.11	ความคิดเห็นต่อบทบาทการเข้าร่วมในการดำเนินงานในกิจกรรมของสมาชิกกลุ่ม แม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน 69
ตารางที่ 4.12	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ 72
ตารางที่ 4.13	เมตริกสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตัวแปรอิสระ 10 ตัวแปร ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ในการดำเนินของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน 73
ตารางที่ 4.14	สัญลักษณ์ที่ใช้กับตัวแปร ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและ ตัวแปรตาม 74
ตารางที่ 4.15	การวิเคราะห์ถดถอยพหุปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน (v) 75
ตารางที่ 4.16	ระดับปัญหาในการดำเนินกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเมือง แม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน 78

ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ภาพที่ 2.1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน	15
ภาพที่ 2.2 สัญลักษณ์กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	23
ภาพที่ 2.3 องค์ประกอบการพัฒนาของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	29
ภาพที่ 2.4 แผนที่ตัวเมืองแม่ฮ่องสอน	31

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา

การพัฒนาสตรีของไทยมีการพัฒนาก้าวหน้าไปได้ระดับหนึ่ง เมื่อเปรียบเทียบกับสถานการณ์ก่อนที่จะเริ่มกิจกรรมการพัฒนาสตรีตามแผนพัฒนาสตรีฯ ฉบับต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ผลที่เห็นเด่นชัดจากการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาสตรีในภาครัฐ และการตื่นตัวขององค์กรพัฒนาเอกชน รวมทั้งชุมชนระดับต่างๆ ในปัจจุบันประเทศไทยมีประชากรที่เป็นสตรีมากกว่าบุรุษเล็กน้อย และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้น จากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และการแพทย์ ส่งผลให้สตรีมีอายุขัยเพิ่มขึ้น อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงทางสังคม จึงพบว่า มีจำนวนสตรีที่เป็นหัวหน้าครัวเรือน หรือเป็นหม้ายและสตรีสูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่การที่จำนวนประชากรสตรีที่มีมากกว่าบุรุษไม่ได้หมายความว่าสตรีจะได้รับโอกาสทางสังคม การศึกษา และการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเท่าเทียมกับบุรุษแต่อย่างใด ในทางตรงกันข้ามสังคมไทยยังคงเผชิญกับปัญหาความไม่เสมอภาคระหว่างหญิงชาย ซึ่งยังเป็นผลมาจากการที่คนในสังคมบางส่วนยังมีเจตคติว่า สตรีมีความสามารถน้อยกว่าบุรุษ และปลูกฝังให้สตรีเป็นผู้ตาม เป็นช้างเท้าหลังเสมอ ส่งผลให้สตรีตกเป็นเหยื่อความรุนแรง ขาดโอกาส และการยอมรับในการเข้าร่วมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยเฉพาะการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองและตำแหน่งการตัดสินใจในระดับสูง นอกจากนี้ยังมีปัญหาใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นจากกระแสการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ปัญหาความมั่นคง เทคโนโลยีการติดต่อสื่อสาร และสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพ ความมั่นคงปลอดภัย โอกาส สิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และคุณภาพชีวิตของสตรี โดยเฉพาะสตรีในพื้นที่ชนบท และสตรีที่จัดในกลุ่มเปราะบางพิเศษต่างๆ (http://www.m-society.go.th/document/news/news_6309.doc ค้นคืนวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2556)

กรมส่งเสริมการเกษตร มีนโยบายส่งเสริมและพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มาตั้งแต่ปี 2513 โดยส่งเสริมให้สตรีในภาคเกษตรรวมตัวกันเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตามความสมัครใจ เพื่อให้รู้จักทำงานเป็นหมู่คณะภายใต้กติกากลุ่ม โดยสมาชิกเพื่อสมาชิก มีการบริหารงานในรูปแบบคณะกรรมการ ซึ่งมีตั้งแต่ระดับตำบล อำเภอ จังหวัด เขต และระดับประเทศ มีศักยภาพในการดำเนินงานตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงไปจนถึงวิสาหกิจชุมชนและเชิงธุรกิจ ทั้งยังช่วยผลักดัน

นโยบายกรมส่งเสริมการเกษตรและของรัฐบาลอย่างได้ผลดี ซึ่งก่อให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือและการดำเนินการเพื่อการพัฒนาองค์กร เกษตรกรให้เข้มแข็ง (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2555 : คำนำ)

อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดแม่ฮ่องสอน มี 7 ตำบล มีกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 16 กลุ่ม มีสมาชิกจำนวน 344 คน (<http://farmgroup.doae.go.th/app/reportGroupDataPortal.php?gd=1> ค้นคืนวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2556) จากการติดตามและการประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนที่ผ่านมาพบว่ากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรประสบปัญหา คือ การดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ภายในกลุ่มขาดความร่วมมือในการทำกิจกรรมของสมาชิกภายในกลุ่มทำให้การดำเนินการต่างๆ ขาดความต่อเนื่อง ทำให้การส่งเสริมไม่บรรลุวัตถุประสงค์และประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

จากความเป็นมาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อสมาชิกและคณะกรรมการของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เจ้าหน้าที่ของสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ที่จะได้นำไปปรับใช้เพื่อส่งเสริม/สนับสนุนการรวมกลุ่ม ให้เกิดความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ชุมชนอื่นๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่จะได้นำเอาข้อมูลนี้ไปใช้ในการพัฒนาตนเองและกลุ่มให้มีความเข้มแข็งต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและปัจจัยอื่นๆ ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2.2 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

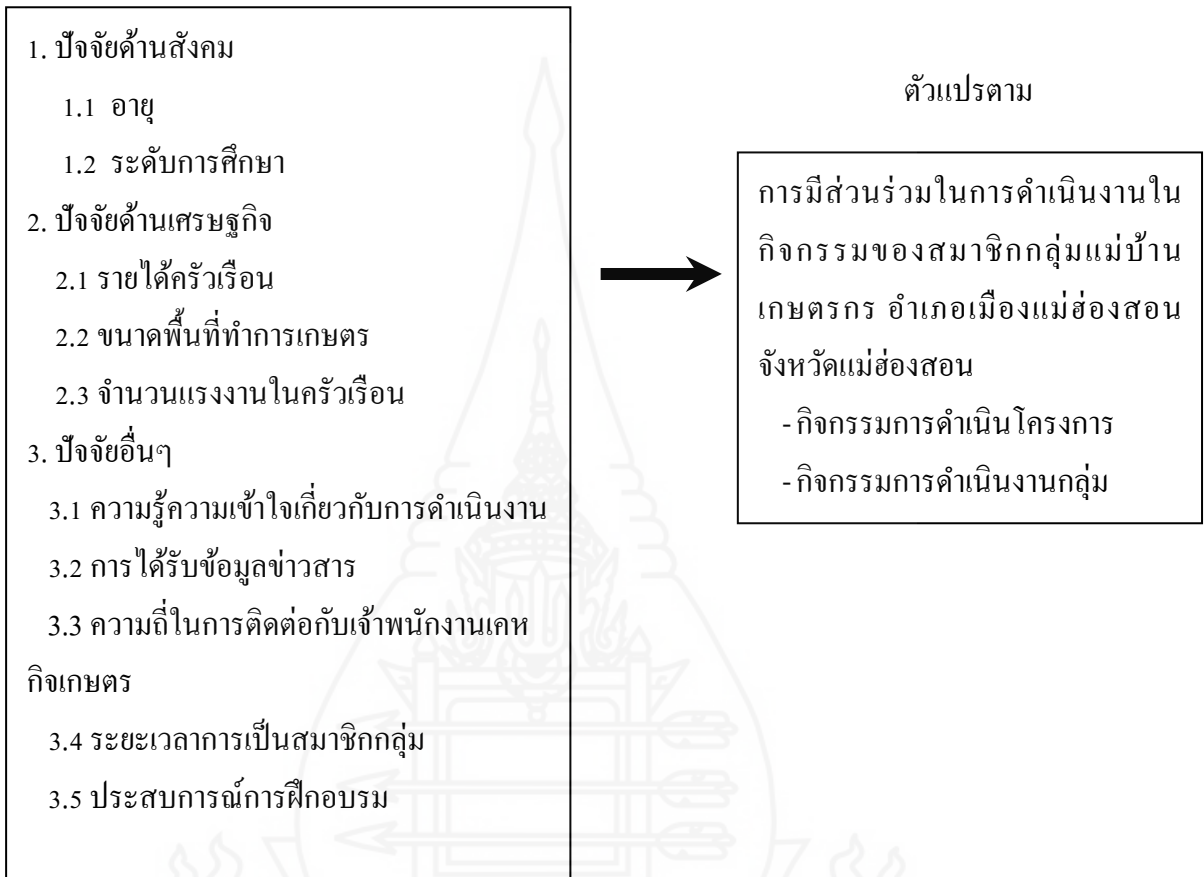
2.3 เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อบทบาทการเข้าร่วมในการดำเนินงานในกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2.4 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2.5 เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร จำนวนแรงงานในครัวเรือน และปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน การได้รับข้อมูลข่าวสาร ความถี่ในการติดต่อกับเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม ประสบการณ์การฝึกอบรม มีอย่างน้อยหนึ่งปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

5. ขอบเขตของการวิจัย

5.1 ขอบเขตเชิงเนื้อหาโดยทำการศึกษาจากปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยจำแนกออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้ ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร จำนวนแรงงานในครัวเรือน และปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการที่ได้รับข้อมูลข่าวสาร ความถี่ในการติดต่อกับเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มประสบการณ์การฝึกอบรม

5.2 ขอบเขตเชิงพื้นที่โดยทำการศึกษาจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยเป็นกลุ่มที่บันทึกข้อมูลลงระบบสารสนเทศข้อมูลสถาบัน (3ก) กรมส่งเสริมการเกษตร ในปี 2555 และมีการดำเนินงานของกลุ่มในปีที่ผ่านมา รวมทั้งสิ้นทั้ง 7 ตำบล คือ จองคำ ปางหมู ฝ่าบ่อง หมอกจำแป่ ห้วยโป่ง ห้วยผา และห้วยปูลิง

6. นิยามศัพท์

6.1 **กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร** หมายถึง กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีทะเบียนกลุ่มอยู่ในระบบสารสนเทศข้อมูลสถาบันเกษตรกร (3ก) แม่บ้านเกษตรกรของสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

6.2 **สถานภาพภายในกลุ่ม** หมายถึง ลักษณะของผู้ให้ข้อมูลที่เป็นสมาชิกหรือตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง ในคณะกรรมการของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

6.3 **คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร** หมายถึง บุคคลที่เป็นสมาชิกภายในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ถูกเลือกขึ้นมาประกอบด้วย ประธานกรรมการ รองประธาน เลขานุการ เภรัญญิกและประชาสัมพันธ์เพื่อทำหน้าที่แทนสมาชิกในกลุ่ม ในด้านการบริหารกลุ่มและการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ แทนสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

6.4 **สมาชิกกลุ่ม** หมายถึง บุคคลที่เข้าร่วมสมัครใจในการทำกิจกรรมร่วมกันมีแนวทางในการทำงานเดียวกัน มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน

6.5 **การมีส่วนร่วม** หมายถึง การที่สมาชิกกลุ่มมีโอกาสร่วมทำกิจกรรมของกลุ่มได้แก่ กิจกรรมการดำเนินโครงการ และกิจกรรมการดำเนินงานกลุ่ม

6.6 กิจกรรมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หมายถึง กิจกรรมและโครงการที่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้ร่วมดำเนินการอยู่ในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

6.7 ความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่ม หมายถึง การที่กลุ่มได้ดำเนินงานและปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ กำหนดออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับดี ระดับปานกลาง และระดับควรปรับปรุง

6.8 ระยะเวลาการเป็นสมาชิก หมายถึง จำนวนปีของการเข้าร่วมเป็นสมาชิกและดำเนินกิจกรรมร่วมกัน

6.9 เจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร หมายถึง เจ้าหน้าที่จากสำนักงานเกษตรอำเภอ มีหน้าที่รับผิดชอบกลุ่มแม่บ้านในระดับอำเภอในการให้ความรู้ด้านแปรรูปและหัตถกรรม

6.10 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร หมายถึง เจ้าหน้าที่จากสำนักงานเกษตรอำเภอที่มีหน้าที่จะต้องรับผิดชอบกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในตำบลนั้นๆ คือ มีการจัดตั้งกลุ่ม มีการถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรกับกลุ่ม

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อจะเป็นประโยชน์ในการที่จะนำมาใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนเพื่อจัดทำแผนงาน/โครงการในการส่งเสริมการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ตลอดจนเพื่อเป็นฐานข้อมูลให้แก่หน่วยงานราชการและภาคเอกชนอื่นๆ ที่จะได้วางแผนให้การสนับสนุนในกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ซึ่งจะพัฒนาให้เป็นกลุ่มส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาทบทวนวรรณกรรม และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการมีส่วนร่วมและบทบาทของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน (Participation and role of Member in Farm Woman Group Operation in Mueang District of Muang Mae Hong Son.) เพื่อนำมาใช้สำหรับการกำหนดกรอบแนวคิด หลักการ ทฤษฎี ตัวแปรของการศึกษา รวมทั้งการกำหนดประเด็นคำถามในการสร้างเครื่องมือการรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิเคราะห์และอภิปรายผลการศึกษา ประกอบด้วยสาระสำคัญ 8 ส่วน ดังนี้

1. ความหมาย และแนวความคิดเกี่ยวกับกลุ่ม
2. ความหมาย แนวคิด และทฤษฎีเบื้องต้นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
3. ความหมาย และแนวความคิดเกี่ยวกับบทบาท
4. การดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
5. การพัฒนาสตรีเกษตร
6. บริบทอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน
7. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน
8. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความหมายและแนวความคิดเกี่ยวกับกลุ่ม

มีนักวิชาการและมีผู้ให้ความหมายได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับกลุ่ม พอสรุปได้ดังนี้
 รัตนวรรณ รุณภัย (2534 : 28) ได้ให้ความหมายว่า กลุ่ม หมายถึง บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป
 รวมกันมีวัตถุประสงค์ในการเข้ามารวมกันอย่างชัดเจนและสมาชิกในกลุ่มมีกิจกรรมทำร่วมกัน
 การรวมกลุ่มนี้ต่างคนต่างได้รับความพอใจ มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการรวมกัน และม
 ความปรารถนาร่วมกันในอันที่จะแก้ไขปัญหาต่างๆ เหล่านั้น

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2542: 39) ได้ให้ความหมายของ กลุ่ม หมายถึง บุคคลซึ่ง
 ประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมาปฏิสัมพันธ์กัน (Interaction) เพื่อปฏิบัติการอย่างใดอย่าง
 หนึ่งโดยให้การปฏิบัตินั้นๆ ของแต่ละบุคคลและกลุ่มบรรลุผลตามเป้าหมายของตนเองและกลุ่มนั้น
 มีขนาดและลักษณะที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของกลุ่ม การรวมตัวกันนั้นจะต้องมี
 ลักษณะพื้นฐาน ดังนี้

1. ประกอบด้วยสมาชิกตั้งแต่สองคนขึ้นไป
2. มีจุดหมายเฉพาะเพื่อเป็นแนวทางสำหรับพฤติกรรมของแต่ละบุคคลและกลุ่มที่
 ดีต้องตอบสนอง ต่อความต้องการของกลุ่มและสมาชิกแต่ละคนในเวลาเดียวกันได้ หรืออย่างน้อย
 ความต้องการของทั้งสองอย่างจะต้องไม่ขัดกันจนยากแก่การรวมกลุ่ม
3. มีโครงสร้างซึ่งเกิดจากแบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบย่อยๆ
 ซึ่งแต่ละส่วนก็จะแสดงบทบาทที่เหมาะสมของตน ทุกคนในกลุ่มยอมรับการรวมกลุ่ม มีการ
 ปฏิสัมพันธ์กันรู้ว่าใครเป็นคนในกลุ่มใครเป็นคนนอกกลุ่ม การคงทนอยู่ของกลุ่มจะช่วยตอบสนอง
 ความต้องการหรือให้ความพอใจแก่สมาชิก

ทรัพย์ สิมะวงศ์ (2546 : 10) ได้ให้ความหมายของ กลุ่ม หมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่
 2 คนขึ้นไปมารวมกัน เกิดจากการเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกัน เป็นผู้ที่มีความสนใจ ความเชื่อ
 มีวัตถุประสงค์ มีเป้าหมาย มีทัศนคติที่คล้ายกัน มีอาชีพเดียวกัน มีอายุที่อยู่ในวัยใกล้เคียงกัน
 มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการติดต่อสื่อสารกัน การรวมกลุ่มมีหลายลักษณะ เช่น การรวมกลุ่ม
 แบบไม่เป็นทางการเป็นกลุ่มเล็กๆ รวมกันโดยความสมัครใจ มีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่นมี
 ความเป็นกันเอง ไม่มีกฎระเบียบที่ชัดเจน และการรวมกลุ่มอย่างเป็นทางการที่เกิดจากการจัดตั้งขึ้น
 มีเป้าหมาย มีกิจกรรมมีแบบแผนการปฏิบัติมีโครงสร้าง มีการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนของสมาชิก

ลักษณะ สรีวัตน์ (2530 : 186) ได้กล่าวไว้ว่า กลุ่มหมายถึง การรวมของบุคคลที่มีความสำเร็จ
 และความสนใจตรงกัน หรือทำกิจกรรมในเวลาและสถานที่เดียวกัน

ถวิษ ธาราโกชน (2532 : 144) ได้กล่าวไว้ว่า กลุ่มใดจะดำเนินงานไปได้ดีมีความก้าวหน้า สมาชิกทุกคนในกลุ่มจะต้องมีความร่วมมือกันเป็นอย่างดี และก็ต้องเมื่อจุดมุ่งหมายของกลุ่มสามารถสนองความต้องการของสมาชิกทุกคนได้มากที่สุด ซึ่งถ้าได้มาจนกระทั่งเรียกได้ว่า จุดมุ่งหมายของกลุ่มคือจุดมุ่งหมายของสมาชิก (member goal) ก็ยิ่งนับว่าดี แต่โดยความเป็นจริงจะไม่มีจุดมุ่งหมายของกลุ่มใดเลยที่จะสนองความต้องการของสมาชิกได้ทุกคน ดังนั้น สมาชิกส่วนมากที่ตั้งใจทำงานให้กลุ่มจึงมักเป็นพวกที่มีผลประโยชน์ตามจุดมุ่งหมายของกลุ่มส่วนพวกที่ได้รับผลประโยชน์จากจุดมุ่งหมายเพียงเล็กน้อย ก็มักจะไม่ได้ให้ความร่วมมือ หรือ ให้ความร่วมมืออย่างขอไปที

รัตนารรณ รุณภัย (2534:46) กลุ่มที่เกิดจากการรวมตัวกันของสมาชิกที่มีจุดประสงค์ในการเข้าร่วมกลุ่มเหมือนกัน เพื่อประโยชน์ของสมาชิกกลุ่ม สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมเท่าเทียมกันในกลุ่มย่อมสามารถอำนวยความสะดวกแก่สมาชิกได้หลายประการ ดังนี้

1. กลุ่มสามารถเปลี่ยนแปลงความประพฤติ ทำที่ ทศนคติของบุคคลไปในทางที่ดีขึ้น
2. ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้คนถกเถียง อภิปราย แสดงความคิดเห็น เพื่อได้เป็นแนวทางในการตัดสินใจแก้ปัญหา ให้ได้ข้อสรุปในการดำเนินงาน
3. กลุ่มที่จัดตั้งขึ้นเพื่อทำงานร่วมกัน มีประโยชน์และมีพลังมากในการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งความต้องการของกลุ่ม

กรมส่งเสริมการเกษตร (2545 : 4) ได้กล่าวถึงประโยชน์จากการรวมกลุ่มของเกษตรกร ดังนี้

1. สมาชิกกลุ่มสามารถร่วมกันแก้ไขปัญหาซึ่งเดิมไม่อาจทำได้โดยลำพังคนใดคนหนึ่ง
2. สามารถเรียนรู้จากกันและกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม และรับความรู้จากเจ้าหน้าที่ร่วมกัน
3. สามารถวางแผนการผลิต และแผนการจำหน่ายผลผลิตหรือแผนการตลาดได้ผลดีกว่าเดิม
4. กลุ่มจะเป็นแหล่งรับความรู้และดำเนินกิจกรรม โครงการต่างๆ จากหน่วยงานทั้งภาครัฐบาลและเอกชนเพื่อประโยชน์ของสมาชิกทุกคน
5. กลุ่มจะเป็นองค์การประชาชนที่เข้มแข็งในการเผยแพร่ความรู้ การให้บริการต่างๆ รวมทั้งเป็นศูนย์กลางในการช่วยเหลือเกษตรกรในท้องถิ่น
6. สามารถขยายกิจกรรมและธุรกิจให้ใหญ่และแพร่หลายมากขึ้น โดยการเชื่อมประสานกับกลุ่มอื่นๆ ที่มีธุรกิจและจุดประสงค์ร่วมกัน

7. สามารถขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานเกี่ยวข้องต่างๆ ได้โดยสะดวก และได้รับความเชื่อถือมากกว่าการดำเนินการโดยเกษตรกรเพียงผู้เดียว

8. สามารถจัดหาปัจจัยการผลิตได้ในราคาที่ถูกลงกว่าปกติ

9. สามารถจำหน่ายผลิตผลได้ราคาสูงกว่าปกติ

จากความหมายของกลุ่มดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า กลุ่ม หมายถึง บุคคลตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไปมาปฏิสัมพันธ์กัน (Interaction) เพื่อปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน หรือทำกิจกรรมในเวลาและสถานที่เดียวกัน เพื่อบรรลุผลตามเป้าหมายของตนเองและกลุ่ม ซึ่งการรวมกลุ่มนี้ต่างคนต่างได้รับความพอใจ มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการรวมกัน และมีความปรารถนาาร่วมกัน

2. ความหมาย แนวคิด และทฤษฎีเบื้องต้นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

2.1 ความหมาย และแนวคิดของการมีส่วนร่วม

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้หลายลักษณะพอที่จะประมวลได้ ดังนี้

นาตญา พแคนนอก (2551 : 18) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ว่า การที่บุคคลสมาชิกในชุมชนหรือสังคม ได้มีโอกาสเข้าร่วมอยู่ในสถานการณ์กลุ่มด้วยความเต็มใจ เป็นการร่วมกระบวนการทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน การวิเคราะห์ สถานการณ์ แก้ไขหาร่วมกันในการออกความคิดสร้างสรรค์ร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ร่วมพัฒนา ร่วมรับผิดชอบ การดำเนินการต่างๆ ในชุมชนจนถึงการประเมินผลร่วมกัน

บุญเทียน แก้วมงคล (2552 : 11) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ว่า การที่ประชาชนในชุมชนเข้ามามีเกี่ยวข้องในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือหลายกิจกรรม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือแนวทางที่วางไว้ด้วยความสมัครใจ และมีการปฏิบัติต่อกันอยู่บนพื้นฐานของความเป็นธรรมในชุมชน

บุญเลื่อน วงศ์หาญ (2550 : 6) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วม คือ กลุ่มของประชาชนเป้าหมายที่ได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในลักษณะร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผลอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกันในการทำกิจกรรมในขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการพัฒนาด้วยความสมัครใจ และ เห็นพ้องต้องกันในเรื่องที่จะต้องการแก้ไขปัญหาที่ตนประสบอยู่ในชุมชน และดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างเป็นอิสระ

ปาริชาติ วลัยเสถียร (2543 : 138) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึงการให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาในลักษณะการร่วมกันค้นหาปัญหาการวางแผน การ ตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีในท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมทั้งการรับผลประโยชน์ เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต และ วัฒนธรรมชุมชน

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2535: 121-122) ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพัฒนาชนบทดังนี้

แนวคิดแรก เป็นการมีส่วนร่วมผ่านองค์กรในชนบท (through rural organization) โดย ประชาชนในชนบทสามารถเข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาชนบทโดย

- 1) เป็นผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ขององค์กรในชนบทต่างๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับโครงการ พัฒนาชนบท
- 2) เป็นสมาชิกขององค์กรในชนบทต่างๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาชนบท
- 3) ไม่เป็นสมาชิกขององค์กรในชนบทแต่เป็นผู้ออกแรงงาน เป็นผู้สนับสนุนด้าน วัสดุอุปกรณ์ ผู้ให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน หรือเป็นผู้เข้าร่วมโครงการฝึกอบรม สัมมนาหรือ ประชุม รวมทั้งเป็นผู้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการพัฒนาชนบท

แนวความคิดที่สอง เป็นการมีส่วนร่วมผ่านกระบวนการตัดสินใจในโครงการพัฒนา ชนบทสามารถเข้ามามีส่วนร่วมโดยอาศัยบทบาทจาก

- 1) ผู้นำท้องถิ่น ทั้งที่มาจากผู้ที่มีความรู้มีการศึกษา และผู้ที่มาจากการแต่งตั้ง สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผน โครงการพัฒนาชนบท รวมทั้งการสนับสนุน ประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินงาน
- 2) ประชาชนบางส่วนอาจเข้ามามีส่วนในการตัดสินใจตลอดจนการคัดเลือกปัญหา และโครงการที่เหมาะสม เพื่อแก้ไขปัญหาในชนบทนั้น

อรุณี เวียงแสงและคณะ (2548: 10-15) ได้กล่าวถึงฐานความเชื่อของนักพัฒนาสังคม ในการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับประชาชนไว้ดังนี้

1. เชื้อมั่นและเคารพศักดิ์ศรีของความเป็นคน ให้ความสำคัญกับคนและเชื่อว่าคน ภายในชุมชนมีความสามารถในการคิดและเรียนรู้สถานการณ์ที่แวดล้อมตนเองได้ดีกว่านักพัฒนาที่ เปรียบเหมือนคนนอก
2. เชื้อมั่นในศักยภาพขององค์กรชาวบ้าน เชื่อว่าระบบความรู้หรือภูมิปัญญาของ ชาวบ้านที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตนั้น สามารถนำมาประยุกต์ใช้พัฒนาตนเองและชุมชนของตนได้
3. เชื้อมั่นในความร่วมมือและยอมรับในความหลากหลายทางความคิด (สหวิทยาการ)
4. เชื้อมั่นในแนวทางการพัฒนาที่ยึด “คน” และ “ทรัพยากรธรรมชาติ” เป็นสำคัญ

5. การศึกษาชุมชนเป็นขั้นตอนเริ่มต้นของกระบวนการทำงานพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมและยังทำให้เกิดความเข้าใจกันระหว่างชาวบ้านกับนักพัฒนา

และยังให้ความสำคัญกับการติดตามและประเมินผลขององค์กรพัฒนาเอกชนและเห็นว่า มีความสัมพันธ์กับกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมเพราะการพัฒนาที่เน้นให้คนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาโครงการนั้น มีความสำคัญในลักษณะที่เป็นกระบวนการทำงานหรือวงจรที่เชื่อมโยงระหว่างการคิดและการปฏิบัติ ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันแต่ละขั้นตอน และมีการตรวจสอบการดำเนินงานในแต่ละช่วง การติดตาม สรุปรายงาน และการประเมินผล เป็นกระบวนการที่เริ่มต้นและสิ้นสุดพร้อมกันกับกระบวนการพัฒนาโครงการแบบมีส่วนร่วม และมีความสำคัญที่ช่วยสนับสนุนให้กระบวนการทำงานพัฒนาให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

อคิน ระพีพัฒน์ (2527 : 320) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง การให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหา เป็นผู้ที่ทำทุกอย่างซึ่งไม่ใช่การกำหนดจากภายนอกมาให้ประชาชนมาร่วมในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่ทุกอย่างต้องเป็นเรื่องของประชาชนที่คิดขึ้นมา

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2534 : 26) ได้อธิบายความหมายของการมีส่วนร่วมในกิจกรรม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มการพิจารณาตัดสินใจการร่วมปฏิบัติ และการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวประชาชนเองและการที่จะสามารถทำให้ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นแล้ว จำเป็นที่ต้องรับปรัชญาที่ว่า มนุษย์ทุกคนต่างก็ปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น และพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมกลุ่มขณะเดียวกันจะต้องยอมรับด้วยความบริสุทธิ์ใจว่า มนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาสและการชี้แนะที่ถูกต้อง

เสนห์ จามริก และคณะ (2524 : 20) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และยังเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาไปสู่การปกครองของท้องถิ่น โดยจุดเริ่มต้นของการมีส่วนร่วมเริ่มจากการเข้าร่วมกิจกรรมของแต่ละคนที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องและสนใจเป็นเรื่อง ๆ ไป ที่สำคัญคือกิจกรรมเหล่านั้นต้องสัมพันธ์กับความต้องการของตนเอง

ชัยนันต์ สมุทวณิช (2527 : 29) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้สรุปได้ว่า คือ การที่ประชาชนหรือชุมชน มีส่วนเป็นเจ้าของทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ร่วมกันมีส่วนร่วมในการแบ่งปันทรัพยากร ซึ่งจะได้มากขึ้นเพียงใดขึ้นอยู่กับการมีอำนาจและสถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจหรือการมีความสามารถในการเข้าถึงอำนาจ การมีส่วนร่วมจึงมีความหมายครอบคลุมไปทุกๆ ส่วนของวิถีชีวิต

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2544 : 280 - 282) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางส่งเสริมการเกษตร คือ การมีส่วนร่วมที่เน้นถึงการมีส่วนร่วมของกลุ่มบุคคลต่างๆ ทางส่งเสริมการเกษตร ซึ่งได้แก่ เกษตรกร แม่บ้านเกษตรกร เยาวชนเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องนั้นมีประเด็นสำคัญ (key word) ที่เหมือนกันและแตกต่างกันอยู่หลายประการ ดังนี้

1. เป็นการกระจายอำนาจในการตัดสินใจ (decision-making) ให้กลุ่มบุคคลต่างๆ ในงานส่งเสริมการเกษตรได้มีโอกาสร่วมคิด ตัดสินใจ เลือกลงแนวทางในการพัฒนา ซึ่งจะมีผลทำให้เกิดการสร้างพลังอำนาจ (empowerment) ให้เกิดขึ้นกับกลุ่มบุคคลต่างๆ เหล่านี้

2. เป็นการที่กลุ่มบุคคลต่างๆ ในงานส่งเสริมการเกษตรได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการทำกิจกรรม (activity involvement) ในขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการพัฒนา ตลอดจนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของและรับผิดชอบผลที่เกิดขึ้นจากการพัฒนา

3. เป็นการทำให้เกิดความเสมอภาพหรือความเท่าเทียมกัน (equity) ในด้านต่างๆ ให้เกิดขึ้นในกลุ่มบุคคลต่างๆ ในงานส่งเสริมการเกษตร โดยทำให้กลุ่มบุคคลต่างๆ เหล่านี้ทุกคนมีส่วนในการคิดค้นหาปัญหาของตัวเองและชุมชน หาแนวทางในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นในฐานะที่เท่าเทียมกัน ตลอดจนมีความเสมอภาพในการร่วมรับผลประโยชน์และร่วมรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้น

4. เป็นการที่กลุ่มบุคคลต่างๆ ในงานส่งเสริมการเกษตรได้มีโอกาสพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการคิดริเริ่ม การจัดการ การควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคม ตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของชุมชน

5. เป็นการที่บุคคลเป้าหมายในงานส่งเสริมการเกษตรจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ต่างๆ และรับสภาพถึงผลเสียที่เกิดขึ้น โดยถือว่าบุคคลเป้าหมายนั้นเป็นผู้มีส่วนได้เสีย (stakeholder) ในการดำเนินการพัฒนา ด้วยความรู้สึกร่วมกันถึงความเป็นเจ้าของ (ownership) หรือ หุ้นส่วน (partnership)

ดังนั้น การวิจัยการมีส่วนร่วมทางส่งเสริมการเกษตร จึงเป็นการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของกลุ่มบุคคลต่างๆ ในงานส่งเสริมการเกษตร ซึ่งได้แก่ เกษตรกร แม่บ้านเกษตรกร เยาวชนเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยอาศัยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อนำไปสู่การแสวงหาคำตอบในการแก้ไขปัญหาทางส่งเสริมการเกษตร ตลอดจนการวางแผนและกำหนดแนวทางในการส่งเสริมการเกษตรได้อย่างเหมาะสม

จากความหมายของการมีส่วนร่วมดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลหรือกลุ่มคนหรือประชาชนได้มีโอกาสเข้าร่วมเกี่ยวข้องในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง

หรือหลายกิจกรรม ได้แก่ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผลอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกันในการทำกิจกรรมในขั้นตอนต่างๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือแนวทางที่วางไว้ด้วยความสมัครใจ และมีการปฏิบัติต่อกันอยู่บนพื้นฐานของความเป็นธรรม

2.2 ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

นักวิชาการได้กล่าวถึงขั้นตอนของการมีส่วนร่วมไว้หลายลักษณะ ซึ่งพอจะประมวลได้ดังนี้

ปารีชาติ วลัยเสถียร (2543 : 143) ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการศึกษาค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ตลอดจนจัดลำดับความสำคัญของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน โดยจะมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นเพื่อกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงานและทรัพยากรที่จะต้องใช้
3. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ โดยประชาชนเข้าร่วมในการสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ แรงงาน เงินทุน หรือเข้าร่วมบริหารงาน การใช้ทรัพยากร การประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก
4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เป็นการมีส่วนร่วมในการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ทั้งด้านวัตถุและจิตใจโดยอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกันของบุคคลและสังคม
5. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลเพื่อที่จะร่วมกันแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2537 : 272 – 273) ได้แบ่งขั้นตอนของการมีส่วนร่วมไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

องค์การอนามัยโลก (WHO and UNICEF) (อ้างถึงในประวัติ หนูแดง (2548 : 6)) ได้เสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ดีว่าจะต้องประกอบด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ

1) การวางแผน ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญตั้งเป้าหมายกำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีการติดตามและประเมินผล และประการสำคัญคือต้องตัดสินใจด้วยตนเอง

2) การดำเนินกิจกรรม ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการและบริหารการใช้ทรัพยากร มีความรับผิดชอบในการจัดสรรควบคุมทางการเงิน

3) การใช้ประโยชน์ ประชาชนต้องมีความสามารถในการนำกิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับการพึ่งตนเอง และควบคุมทางสังคม

4) การได้รับประโยชน์ ประชาชนต้องได้รับการแจกจ่ายประโยชน์จากชุมชนในพื้นที่เท่าเทียมกัน ซึ่งอาจเป็นผลประโยชน์ส่วนตัว สังคม หรือวัตถุก็ได้

จากแนวคิดในหลายลักษณะที่สำคัญของขั้นตอนการมีส่วนร่วมดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสิ้นสุดการดำเนินการ สามารถสรุปได้ว่า ขั้นตอนการมีส่วนร่วม มีดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงาน
2. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
3. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

2.3 ระดับการมีส่วนร่วม

ณรงค์ มหรรณพ และดุสิต เวชกิจ (2534 : 28) ได้กล่าวถึง ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อองค์การประชาชนในท้องถิ่น 7 ระดับ จากน้อยไปมาก ดังนี้

ระดับที่ 1 ไม่มีส่วนร่วมเลย ประชาชนเข้ามาร่วมโครงการเพราะถูกบังคับ

ระดับที่ 2 มีส่วนร่วมน้อยมาก ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยการถูกล่อใจด้วยผลประโยชน์บางอย่าง

ระดับที่ 3 มีส่วนร่วมน้อย ประชาชนจะถูกชักชวนให้ความร่วมมือเพราะการโฆษณาการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ ซึ่งพยายามชี้ให้เห็นถึงความดีของโครงการให้ประชาชนหลงเชื่อจนให้ความร่วมมือ

ระดับที่ 4 มีส่วนร่วมปานกลาง ประชาชนจะถูกเรียกประชุมแล้วสอบถามหรือสัมภาษณ์ว่า มีปัญหาความต้องการอะไร และทางราชการจะเป็นผู้หาทางแก้ไข วางแผนการปฏิบัติให้

ระดับที่ 5 มีส่วนร่วมสูง ประชาชนเริ่มเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผน และการดำเนินการบ้าง แต่การตัดสินใจยังเป็นของราชการ

ระดับที่ 6 มีส่วนร่วมสูง ประชาชนมีโอกาสในการให้คำปรึกษาหารืออย่างใกล้ชิด มีโอกาสในการตัดสินใจปัญหา และหาทางแก้ไขด้วยตนเอง จนกระทั่งมีสิทธิ์เสนอโครงการและเข้าร่วมปฏิบัติด้วย

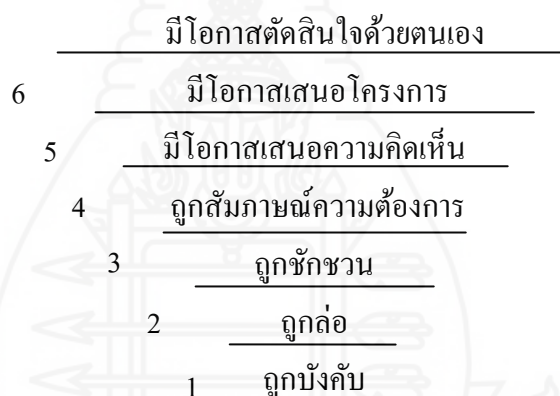
ระดับที่ 7 มีส่วนร่วมในอุดมคติ ประชาชนจะเป็นหลักสำคัญของการตัดสินใจใน ทุกเรื่อง ตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การประเมินโครงการ

สรุปได้ว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนระดับต่างๆ ดังนี้

ระดับ 1-3 เริ่มจากไม่มีส่วนร่วมเลย จนถึงมีส่วนร่วมเล็กน้อย

ระดับ 4-6 มีส่วนร่วมปานกลาง จนถึงระดับสูง

ระดับ 7 เป็นการมีส่วนร่วมในอุดมคติถ้าประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมกับ องค์การประชาชนจนถึงระดับนี้การดำเนินการดำเนินงานส่งเสริมยอมรับวิวัฒนาการได้ โดยง่าย

ภาพที่ 2.1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ที่มา : ณรงค์ มหรรณพ และดุสิต เวชกิจ (2534 : 28)

2.3 ทฤษฎีเบื้องต้นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2544 : 299 - 302) กล่าวถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ดังนี้ การมีส่วนร่วมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์หลายแขนง จึงมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมหลายทฤษฎีด้วยกัน กล่าวพอสังเขปได้ดังนี้

1) ทฤษฎีการกระทำทางสังคม

Max waber ได้ศึกษาเรื่องการกระทำของมนุษย์ (human action) โดยให้คำจำกัดความการกระทำว่า เป็นพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งที่เป็นแบบเปิดเผยและลึกลับ ซึ่งบุคคลผู้

กำหนดให้มีความหมายเป็นส่วนตัว การกระทำทางสังคม มี 4 ขั้นตอน คือ การกระทำที่มีเหตุผล (rational) การกระทำที่เกี่ยวกับค่านิยม (value) การกระทำตามประเพณี (tradition) และการกระทำที่แฝงไว้ด้วยความเสนาหา (affective)

Person ได้สร้างทฤษฎีการกระทำทางสังคม โดยอธิบายการกระทำของมนุษย์ว่าการกระทำใดๆ ของมนุษย์จะขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล ระบบสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ วัฒนธรรมในสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ ซึ่งวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดเกี่ยวกับความคิดหรือความเชื่อ ความสนใจและระบบค่านิยมของบุคคล

Reader นักสังคมวิทยา ได้อธิบายว่า การกระทำทางสังคมประกอบไปด้วยกลุ่มปัจจัยหลายประการไม่ได้จำกัดอยู่เพียงปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง ซึ่งเหตุผลในการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดของบุคคลขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ที่เรียกว่าความเชื่อหรือความไม่เชื่อ โดยกล่าวว่า การกระทำของมนุษย์ในเรื่องใดก็ตามขึ้นอยู่กับเป้าหมาย ความเชื่อที่สืบทอดกันมา ค่านิยม มาตรฐานนิสัย และขนบธรรมเนียมประเพณี ความคาดหวัง ความผูกพัน แรงเสริม โอกาส ความสามารถ และการสนับสนุน

2) ทฤษฎีการจูงใจ

Maslow ได้ศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจ (motivation) ของการกระทำของมนุษย์ไว้หลายประการและได้อธิบายถึงพฤติกรรมของมนุษย์ที่เกี่ยวกับความต้องการพื้นฐานซึ่งเกิดขึ้นจากความพึงพอใจ ความต้องการเหล่านั้นถูกจัดลำดับชั้นของความต้องการจากน้อยไปหามาก เมื่อความต้องการใดเกิดขึ้นแล้วไม่ได้รับการบำบัดเพียงพอ ความต้องการเหล่านั้นก็ยังคงอยู่และจะเป็นแรงขับที่มีพลังผลักดันให้บุคคลมีพฤติกรรมโน้มไปทางที่จะบำบัดความต้องการเหล่านั้นอยู่เสมอ ซึ่งความต้องการพื้นฐานที่ทำให้คนเราแสดงพฤติกรรมต่างๆ มีอยู่ 5 ประการด้วยกัน

3) ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม

Second และ Backman ได้อธิบายเกี่ยวกับทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคมว่าบุคคลจะเลือกสมาคมหนึ่งสมาคมใดหรือไม่ ขึ้นอยู่กับว่าเขาได้รับประโยชน์อะไร และจะต้องเสียอะไรและในที่สุดเขาจะเลือกเข้าสมาคมก็ต่อเมื่อผลที่ได้รับมากกว่าผลเสีย

4) ทฤษฎีการยอมรับ

Roger และ Shoemaker ได้ศึกษาเกี่ยวกับการยอมรับวิทยาการใหม่ของบุคคลจะต้องผ่านขั้นตอนต่างๆ 5 ขั้นตอน คือ

4.1 ขั้นการรับรู้ (awareness stage) คือ การที่บุคคลได้รับวิทยาการใหม่หรือความคิดใหม่เป็นครั้งแรก แต่ยังไม่เข้าใจความรู้อย่างแจ่มแจ้งในวิทยาการใหม่นั้น เป็นการรับรู้วิทยาการใหม่แต่ยังไม่แสวงหาข่าวสารเพิ่มเติม

4.2 **ขั้นความสนใจ (interest stage)** เป็นระยะที่บุคคลเริ่มสนใจในความรู้ใหม่ และพยายามเสาะแสวงหาความรู้เพิ่มเติม

4.3 **ขั้นการประเมิน (evaluation stage)** เป็นระยะที่บุคคลคิดทบทวน ไตร่ตรองถึงผลดีผลเสียของความรู้ใหม่ที่อยู่ในใจก่อนที่จะทดลองทำหรือไม่ทำต่อไป

4.4 **ขั้นการทดลอง (trial stage)** เป็นระยะที่บุคคลนำความรู้ใหม่ไปปฏิบัติใน ขนาดเล็ก เป็นการทดลองเพื่อดูผลก่อนจะตัดสินใจยอมรับต่อไป

4.5 **ขั้นยอมรับ (adoption stage)** เป็นขั้นตอนที่บุคคลตกลงใจนำวิทยาการ ใหม่ไปปฏิบัติต่อไปอย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นการยอมรับผลการทดลองว่าใช้ได้ผล

นอกจากนั้น Roger ยังได้ให้แนวคิดต่อไปอีกว่าจะมีปัจจัยอื่นๆ อีก 4 ประการที่มีผลต่ออัตราการยอมรับคือ

4.5.1 **แบบของการตัดสินใจยอมรับวิทยาการใหม่**

4.5.2 **ช่องทางของการสื่อความรู้** ที่ใช้เป็นตัวแพร่กระจายวิทยาการใหม่ ซึ่งมี หน้าที่ต่างๆ กันในการกระบวนการตัดสินใจของผู้ยอมรับวิทยาการใหม่

4.5.3 **ลักษณะธรรมชาติของระบบสังคม**

4.5.4 **ความเพียรพยายามของผู้นำการเปลี่ยนแปลง** ในการแพร่กระจาย วิทยาการใหม่ที่มีผลต่ออัตราการยอมรับ

5) ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของคนในชาติ

คนเรามีความต้องการทางกายและใจ ถ้าคนมีขวัญดีผลการทำงานก็จะสูงตาม ไปด้วย แต่ถ้าขวัญไม่ดีผลงานก็จะต่ำไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากขวัญเป็นสถานการณ์ทางจิตใจที่ แสดงออกในรูปพฤติกรรมต่างๆ นั้นเอง การจะสร้างขวัญให้ดีต้องพยายามสร้างเจตคติที่ดีต่อ ผู้ร่วมงาน เช่น การไม่เอาर्डเอาเปรียบให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับงาน เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น เป็นต้น และเมื่อใดก็ตามถ้าคนงานมีขวัญดีจะเกิดมีความสำนึกในการรับผิดชอบ อันตจะเกิดผลดี แก่หน่วยงานทั้งในส่วนที่เป็นขวัญส่วนบุคคลและขวัญของกลุ่ม

6) ทฤษฎีสร้างความรู้สึกรักชาตินิยม

ปัจจัยประการหนึ่งที่น่าไปสู่การมีส่วนร่วมคือ การสร้างความรู้สึกรักชาตินิยม ให้เกิดขึ้น ซึ่งหมายถึงความรู้สึกรักเป็นตัวเองที่จะอุทิศหรือเน้นค่านิยมเรื่องผลประโยชน์รวมของชาติ มีความพอใจในชาติของตน พอใจเกียรติภูมิ จงรักภักดีผูกพันต่อท้องถิ่น

7) ทฤษฎีการสร้างผู้นำ

การสร้างผู้นำจะช่วยให้ประชาชนทำงานด้วยความเต็มใจ เพื่อบรรลุเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทั้งนี้เพราะผู้นำเป็นปัจจัยของการรวมกลุ่มคน จูงใจคนไปยัง

เป้าประสงค์ โดยทั่วไปแล้ว ผู้นำอาจจะทั้งผู้นำที่ดีเรียกว่า ผู้นำปฏิฐาน (positive leader) ผู้นำพลวัต (dynamic leader) คือ เคลื่อนไหวทำงานอยู่เสมอ และผู้นำทางไม่ดีคือ ไม่มีผลงาน สร้างสรรค์ที่เรียกว่าผู้นำนิเสธ (negative leader) ผลของการใช้ทฤษฎีการสร้างผู้นำ จึงทำให้เกิดการระดมความร่วมมือปฏิบัติงานอย่างมีขวัญ งานมีคุณภาพ มีความคิดสร้างสรรค์ และร่วมรับผิดชอบ ดังนั้น การสร้างผู้นำที่ดีย่อมนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง

8) ทฤษฎีการใช้วิธีและระบบทางการบริหาร

การใช้ระบบบริหารในการระดมความร่วมมือ เป็นวิธีหนึ่งที่ยากเพราะใช้กฎหมายระเบียบแบบแผนเป็นเครื่องมือในการดำเนินการ แต่อย่างไรก็ตามผลของความร่วมมือยังไม่มีระบบใดที่ดีที่สุดในเรื่องการใช้การบริหาร เพราะธรรมชาติของคน ถ้าทำงานตามความสมัครใจอย่างตั้งใจ ไม่มีใครบังคับก็จะทำงานด้วยความรัก แต่ถ้าไม่ควบคุมเลยก็ไม่เป็นไปตามนโยบายและความจำเป็นร่วมกันของรัฐ เพราะการใช้ระบบบริหารเป็นการให้ปฏิบัติตามนโยบายเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมาย

3. ความหมาย และแนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

3.1 ความหมายของบทบาท

นักวิชาการได้ให้ความหมายของบทบาทไว้หลายลักษณะพอที่จะประมวลได้ ดังนี้ กรองแก้ว อยู่สุข (2537 : 11) ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า หมายถึง แบบอย่างของพฤติกรรมที่คาดหวังว่าบุคคลจะแสดงออกในกิจกรรมที่ทำร่วมกับผู้อื่น บทบาทจะสะท้อนให้เห็นถึงตำแหน่งในสังคม รวมไปถึงหน้าที่ สิทธิ รับผิดชอบ และอิทธิพลของแต่ละบุคคลด้วย

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2543 : 131) ได้ให้ความหมายไว้ว่า บทบาท หมายถึง ส่วนหนึ่งที่เป็นพลวัตของสถานภาพ บุคคลจะได้รับมอบหมายให้ดำรงสถานภาพ โดยมีความสัมพันธ์กับสถานภาพอื่น เมื่อเขาใช้สิทธิและทำหน้าที่อันเป็นส่วนต่างๆ ของสถานภาพก็แปลว่าเขาแสดงบทบาท

มันเกียรติ โกศลนริตวิงษ์ (2541 : 45) ได้กล่าวว่า บทบาท คือ องค์ประกอบพื้นฐานของโครงสร้างทางสังคม หรืออีกนัยหนึ่งหมายถึง แบบแผนของพฤติกรรมซึ่งเกี่ยวเนื่องกับตำแหน่งสังคม เช่น ชายคนหนึ่งอาจมีบทบาทได้หลายบทบาท คือ เป็นพ่อ เป็นครูเป็นนายจ้าง ตลาดจนเป็นคนใช้ บทบาทในอุดมคตินั้นจะกำหนดสิทธิ และหน้าที่ไว้ควบคุมกับตำแหน่งทางสังคมด้วย บทบาท จะเป็นเครื่องบังคับให้บุคคลผู้ดำรงตำแหน่ง ได้รู้ว่าเขาควรจะทำปฏิบัติตนเช่นไร ทั้งในแง่สิทธิ และหน้าที่ อย่างไรก็ตามการแสดงออก หรือพฤติกรรมของบุคคลตามบทบาทที่เป็น

จริงนั้น นอกจากจะได้รับอิทธิพลจากความคาดหวังดังกล่าวแล้ว ยังขึ้นอยู่กับลักษณะของสังคม และบุคลิกภาพบุคคลซึ่งประกอบด้วย

จากความหมายของบทบาทดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า บทบาท หมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลจะแสดงออกในกิจกรรมที่ทำร่วมกับผู้อื่น เช่น ตำแหน่ง สิทธิ และหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายจากสังคม ซึ่งเกิดจากความคาดหวังของบุคคล กลุ่มคน และสังคมอันเนื่องมาจากการปฏิสัมพันธ์กันทางสังคม

3.2 ประเภทบทบาท

นักวิชาการได้แยกประเภทบทบาทไว้หลายลักษณะพอที่จะประมวลได้ ดังนี้
 จำนง อดิวัฒน์สิทธิ์ และคณะ (2545 : 37-38) ได้กล่าวถึงลักษณะของบทบาทไว้ 3 ลักษณะ คือ

1. บทบาทในอุดมคติ (Ideal Role) เป็นบทบาทที่กำหนดไว้เป็นกฎหมาย หรือตามความคาดหวังของบุคคลทั่วไปในสังคม เป็นแบบฉบับที่สมบูรณ์ซึ่งผู้มีสถานภาพหนึ่งๆ ควรกระทำ แต่อาจไม่มีใครทำตามนั้นก็ได้

2. บทบาทที่บุคคลเข้าใจ (Perceived Role) เป็นบทบาทที่ขึ้นอยู่กับบุคคลนั้นๆ ที่คาดคิดด้วยตัวเองว่าควรเป็นอย่างไร ทั้งนี้เกี่ยวข้องกับค่านิยม ทศนคติ บุคลิกภาพและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

3. บทบาทที่แสดงออกจริง (Actual or Enacted Role) เป็นการกระทำที่บุคคลปฏิบัติจริง ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์เฉพาะหน้าในขณะนั้นด้วย สถานการณ์ดังกล่าวอาจเป็นสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคม เช่น การกอดกันของกลุ่มต่างๆ และบทบาทที่กระทำจริง อาจจะสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับบทบาทในอุดมคติหรือบทบาทที่บุคคลรับรู้ก็ได้

สงวนศรี วิรัชชัย (2527 : 23-24) ได้สรุปลักษณะของบทบาทไว้ 5 ประการ คือ

1. บทบาทตามที่กำหนด (Prescribed Roles) หมายถึง บทบาทที่สังคม กลุ่มหรือองค์กรกำหนดไว้ว่าเป็นรูปแบบของพฤติกรรมประจำตำแหน่งต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคม กลุ่มหรือองค์กรนั้นๆ

2. บทบาทที่ผู้อื่นคาดหวัง (Expected Roles) หมายถึง บทบาทหรือรูปแบบของพฤติกรรมที่คนอื่นๆ คาดหวังว่าผู้อยู่ในตำแหน่งจะถือปฏิบัติ

3. บทบาทตามความคิดของผู้อยู่ในตำแหน่ง (Subjective Roles) หมายถึง รูปแบบพฤติกรรมที่บุคคลผู้อยู่ในตำแหน่งคิด เชื่อว่าเป็นบทบาทของตำแหน่งที่ตนดำรงอยู่

4. บทบาทที่ปฏิบัติจริง (Enacted Roles) หมายถึง รูปแบบพฤติกรรมที่ผู้อยู่ในตำแหน่งได้ปฏิบัติหน้าที่แสดงออกมาให้เห็น ซึ่งมักจะเป็นพฤติกรรมที่สอดคล้องกับบทบาทตาม

ความคิดของผู้อยู่ในตำแหน่ง แต่อาจมีกรณีที่บุคคลแสดงพฤติกรรมคาดหวังผู้อื่น ทั้ง ๆ ที่บทบาทนั้นไม่ตรงกับบทบาทตามความคิดของตน

5. บทบาทที่ผู้อื่นรับรู้ (Perceived Roles) หมายถึง รูปแบบพฤติกรรมที่ผู้อื่นได้รับทราบเกี่ยวกับการปฏิบัติบทบาทของผู้อยู่ในตำแหน่ง ซึ่งโดยธรรมชาติการรับรู้ของเราจะมีการเลือกรับรู้ และมีการรับรู้ที่ผิดพลาดไปจากความเป็นจริงได้ด้วยอิทธิพลจากประสบการณ์หลายอย่าง

4. การดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ประวัติการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2555 : 1- 9) การดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เริ่มต้นในปี พ.ศ.2510 ได้มีพระราชกฤษฎีกา จัดตั้งกรมส่งเสริมการเกษตรขึ้นในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ งานส่งเสริมและจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้โอนมาเป็นภารกิจของกองพัฒนาการบริหารงานเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร ต่อมาในปี พ.ศ.2511 ภายใต้การดำเนินงานส่งเสริมวิสาหกิจกรรมศาสตร์แก่แม่บ้านเกษตรกรและเยาวชนสตรีในกลุ่มชานา กรมการข้าว วิชาที่อบรมได้แก่อาหารโภชนาการ ตัดเย็บเสื้อผ้า และศิลปะประดิษฐ์ ที่ศูนย์ส่งเสริมกลุ่มชานา 4 ศูนย์ คือ ศูนย์อำเภอ กบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ศูนย์อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา และศูนย์อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ใช้งบประมาณ ช่วยเหลือจาก เอไอดี สมาชิกที่ผ่านการอบรมรวมตัวกันจัดตั้งเป็น “กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร” ครั้งแรกปี พ.ศ.2513 ที่ หมู่บ้านป่าคา อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ และในปี พ.ศ.2514 ได้จัดตั้ง “งานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร” ขึ้นรับผิดชอบการดำเนินงาน โดยบรรจุเจ้าหน้าที่เทคนิคเกษตรประจำอำเภอ และมีนโยบายส่งเสริมให้สตรีในภาคเกษตรรวมตัวกันเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขึ้นในหมู่บ้านตำบล

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1. เพื่อให้แม่บ้านเกษตรกรรวมตัวกันเป็นกลุ่มใช้พลังความคิด กำลังกาย กำลังทรัพย์ และจิตใจในการปรับปรุง ยกระดับฐานะของสังคมเกษตรให้ดีขึ้นทุกวิถีทาง
2. เพื่อให้แม่บ้านเกษตรกร ซึ่งเป็นผู้ประกอบการเกษตรมีความรู้ด้านการผลิต การจัดการ สามารถเข้าถึงบริการของรัฐ
3. เพื่อให้แม่บ้านเกษตรกรมีความรู้ด้านเทคนิคเกษตร ในการปรับปรุงความเป็นอยู่ของครอบครัวให้ดีขึ้น และเพิ่มรายได้ให้ครอบครัว
4. เพื่อให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรช่วยกันแก้ไขปัญหาสังคมและดูแลสิ่งแวดล้อมชุมชน ให้เกิดการพัฒนายั่งยืน

ประโยชน์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1. ทำให้มีการรวมกลุ่มทำงานกิจกรรมต่างๆ ได้ผลดียิ่งขึ้น
2. ช่วยการตัดสินใจของแม่บ้านเกษตรกรและการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน
3. ช่วยให้แม่บ้านเกษตรกรได้พัฒนาเต็มศักยภาพ สามารถสร้างสุขให้ครอบครัวชุมชนและสังคม
4. ได้รับความเชื่อถือจากองค์กรภาครัฐและเอกชน ในฐานะองค์กรตัวแทนของแม่บ้านเกษตรกรมากกว่าโดยลำพัง

นโยบายในการจัดตั้งกลุ่ม

กรมส่งเสริมการเกษตรมีนโยบายส่งเสริมสตรีในภาคเกษตรรวมตัวกันเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ให้ทำงานร่วมกันและเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายระดับตำบล อำเภอ จังหวัด ในการเสริมสร้างเศรษฐกิจครัวเรือนเกษตรกร พัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม สามารถสร้างสุขให้ครอบครัวชุมชนสังคม

การส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

การจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เกิดขึ้นได้ ๒ ทางคือ

1. จัดตั้งโดยความริเริ่มของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
 - 1.1 เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินงานจัดการประชุมชี้แจงหัวหน้าครอบครัว แม่บ้านเกษตรกร และบุคลากรของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรถึงวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ผลประโยชน์ของสมาชิกที่ได้รับ เป็นการหยั่งเสียงและรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก และเปิดโอกาสให้ซักถามข้อสงสัยต่างๆ จนเป็นที่แน่ใจว่าแม่บ้านเกษตรกรต้องการจัดตั้งกลุ่มขึ้น
 - 1.2 แจกใบสมัครแก่ผู้สนใจ อธิบายวิธีการขอใบสมัครและให้เวลาอย่างน้อย 1 สัปดาห์ส่งใบสมัคร
 - 1.3 การประชุมครั้งต่อไป เป็นการประชุมเฉพาะผู้ส่งใบสมัครและผู้สนใจเข้าร่วมประชุม และดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
2. การจัดตั้งโดยความริเริ่มของแม่บ้านเกษตรกรเอง

แม่บ้านเกษตรกรเป็นที่ยอมรับว่า มีบทบาทสำคัญทั้งในด้านกำลังแรงงาน และความคิดในการพัฒนาการเกษตรและสังคมเกษตรกร ดังนั้น การจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจึงอาจเป็นความริเริ่มของแม่บ้านเกษตรกรที่มองเห็นประโยชน์ของการรวมกลุ่ม ก่อนที่เจ้าหน้าที่จะไปดำเนินการจัดตั้งกลุ่ม และมักจะเกิดขึ้นในพื้นที่ที่มีการจัดตั้งอยู่ก่อนแล้ว ซึ่งแม่บ้านเกษตรกรได้รับ

ประโยชน์จากการจัดตั้ง ยังความสนใจแก่แม่บ้านเกษตรกรทั่วไป จึงต้องการที่จะจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในหมู่บ้าน ตำบลของตนบ้าง

2.1 ผู้ริเริ่มจะจัดประชุมหารือกันเองเพื่อหยั่งเสียงกันก่อนว่าสมควรจะจัดตั้งกลุ่มขึ้น จึงแจ้งให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมาช่วยประชุมชี้แจงรายละเอียดให้สมาชิกทราบอีกครั้งหนึ่ง

2.2 เมื่อที่ประชุมตกลงใจจะจัดตั้งกลุ่มขึ้น ก็ให้เจ้าหน้าที่แจกใบสมัครและดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ขั้นตอนและวิธีการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1. แจกใบสมัครแก่ผู้สนใจ อธิบายวิธีการขอใบสมัคร ให้เวลาอย่างน้อย 1 สัปดาห์เพื่อการตัดสินใจและกรอกใบสมัคร

2. รวบรวมใบสมัคร และเรียกประชุมผู้ส่งใบสมัครและผู้สนใจ ทั้งนี้ การจัดตั้งกลุ่มควรให้มีสมาชิก จำนวนไม่น้อยกว่า 10 คน

3. ตั้งชื่อกลุ่มตามความเห็นชอบของสมาชิก ให้ขึ้นต้นด้วยคำว่า “กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร” และอาจให้มีคำขวัญประจำกลุ่ม

4. เจ้าหน้าที่อธิบายหลักและวิธีดำเนินงาน ความสำคัญของงานที่มีต่อท้องถิ่น กิจกรรมที่สมาชิกจะเลือกทำได้ตามความต้องการและเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและฐานะทางเศรษฐกิจ

5. เลือกคณะกรรมการประกอบด้วยตำแหน่งประธาน รองประธาน เลขานุการ ทรัพย์นิยม และประชาสัมพันธ์ โดยสมาชิกในกลุ่มเลือกกันเอง เพื่อเป็นตัวแทนของกลุ่มในการติดต่อประสานงาน การดำเนินงานต่างๆ กับเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการ

6. คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กรอกข้อมูลสมาชิกในทะเบียนสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อเสนอขอจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจากสำนักงานเกษตรอำเภอ

7. การรับรองการจัดตั้งกลุ่ม โดยให้นายอำเภอและเกษตรอำเภอลงนามในหนังสือรับรอง แล้วมอบให้กลุ่มเก็บไว้เป็นหลักฐาน และสำเนา 1 ชุด เก็บไว้ที่สำนักงานเกษตรอำเภอ

8. สำนักงานเกษตรอำเภอรายงานการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ไปยังจังหวัดเพื่อรายงานกรมส่งเสริมการเกษตร ตามระบบการจัดเก็บและบันทึกข้อมูลสถาบันเกษตรกร ภายในวันที่ 31 ธันวาคม ของทุกปี

ระเบียบการสมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1. เป็นสตรีในภาคเกษตร ภรรยาหรือบุตรหลานของเกษตรกร ถ้าเป็นโสดจะต้องมีอายุ 20 ปีขึ้นไปและไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกร

2. สมัครใจ ไม่มีการบังคับ เชื้อมั่นในพลังกลุ่มและเข้าใจวัตถุประสงค์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

3. ผู้สมัครต้องกรอกแบบใบสมัครให้เรียบร้อย ขึ้นต่อที่ปรึกษากลุ่ม (ถ้ามี) คณะกรรมการกลุ่มฯ หรือเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการ
4. ผู้สมัครทุกคนควรมีกิจกรรมเน้นหนักอย่างใดอย่างหนึ่งที่สนใจ เช่น การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ แปรรูปผลผลิตการเกษตร ตัดเย็บเสื้อผ้า ศิลปประดิษฐ์ หรืออื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร และพัฒนาการครอบครัว
5. ผู้สมัครต้องเข้าอบรมตามเวลาที่กำหนดและอาจจัดหาอุปกรณ์ในการฝึกหัดมาด้วยตนเอง เมื่อเข้ารับการอบรมวิชาการต่าง ๆ จากทางราชการ
6. ผู้สมัครจะต้องร่วมมือร่วมใจ ทำให้กลุ่มมั่นคง ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานในกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ในการพัฒนาการประกอบอาชีพเพิ่มรายได้และปรับปรุงความเป็นอยู่ของครอบครัวให้ดีขึ้น
7. ให้ความช่วยเหลือ และเผยแพร่ความรู้แก่ผู้อื่น
8. ให้ความร่วมมือกับทางราชการในโอกาสอันสมควร

สัญลักษณ์ ความหมายกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ภายใต้อาณาเขตของกรมส่งเสริมการเกษตร ได้กำหนดสัญลักษณ์กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรไว้ ดังนี้

ภาพที่ 2.2 สัญลักษณ์กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร (2555 : 4)

ความหมาย แสดงแนวคิดในการพัฒนาครอบครัวเกษตรกร แม่บ้านเกษตรกรจะเป็นกุญแจสำคัญในการบริหารและการจัดการทรัพยากรในครอบครัว ได้แก่ แรงงาน ทุน เวลา เงิน วัสดุ

อุปกรณ์ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งจะทำให้ครอบครัวเป็นสุข มีการกินดีอยู่ดี มีรายได้เพิ่มจากการประกอบอาชีพและมีคุณภาพชีวิตที่ดี

คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1. คณะกรรมการของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

คณะกรรมการของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คือ สมาชิก จำนวน 5 คน ซึ่งได้รับเลือกจากสมาชิกกลุ่มนั้นๆ ให้เป็นตัวแทนในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีวาระดำรงตำแหน่ง 2 ปี ประกอบด้วย ตำแหน่งประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก และประชาสัมพันธ์ ดังนั้น กลุ่มจะมั่นคงและสำเร็จผลแค่ไหน ขึ้นอยู่กับคณะกรรมการคณะนี้ ที่จะต้องปฏิบัติงานให้ดี ที่สุด และต้องรู้หน้าที่ของตนเป็นอย่างดี

1.1 หน้าที่ของประธาน

1. กำหนดเรื่องที่จะเข้าประชุมกำหนดแผนการประชุมที่จะนำเข้าประชุมเพื่อให้ได้มติ นโยบาย แผนการ วิธีการและขั้นตอนของการทำงาน
2. ควบคุมรับผิดชอบการทำงานของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรให้เป็นไปตามนโยบายและแผนการ วิธีการขั้นตอนและเป้าหมายของการทำงานในแต่ละเรื่องตามที่ประชุมได้ลงมติรับรองให้ดำเนินการได้
3. เป็นผู้แทนคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่ตนเป็นประธานอยู่ ในการติดต่อประสานงานหรือปฏิบัติงานอื่นใดกับคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระดับต่างๆ กับหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน หรือบุคคลภายนอกอื่น ในเรื่องซึ่งที่ประชุมลงมติรับรองแล้ว และมอบหมายให้ดำเนินการ
4. ปฏิบัติหน้าที่อื่นใดที่จำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอมติที่ประชุมได้ และหากไม่ดำเนินการดังกล่าว จะได้รับความเสียหายหรือเสียประโยชน์ต่อกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เมื่อประธานดำเนินการดังกล่าวแล้ว ต้องรายงานการดำเนินการนั้นให้ที่ประชุมได้รับทราบในการประชุมครั้งต่อไป

1.2 หน้าที่ของรองประธาน

1. ติดต่อประสานงานและร่วมกับประธานในการปฏิบัติงานต่างๆ
2. ปฏิบัติหน้าที่อื่นใดที่ประธานหรือที่ประชุมมอบหมาย

1.3 หน้าที่ของเลขานุการ

1. ดำเนินการติดต่อและบันทึกเรื่องราว รวบรวมข้อมูลต่างๆ ในการดำเนินงานของคณะกรรมการ

- ประชุม
ทุกครั้ง
2. รวบรวมเรื่องต่างๆ ให้ประธานกรรมการเพื่อพิจารณาหรือสั่งการให้นำเข้าที่ประชุม
 3. จดรายงานการประชุม เสนอรายงานการประชุมให้กรมส่งเสริมการเกษตรทราบ

4. ออกหนังสือเชิญประชุม ประสานงานและจัดเตรียมสถานที่ประชุม
5. ปฏิบัติงานอื่นใดที่ประธาน หรือที่ประชุมมอบหมาย

1.4 หน้าที่ของเหรียญก

- ผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ
1. จัดทำทะเบียนต่างๆ หลักฐานการรับ การจ่ายของคณะกรรมการหรือของผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ
 2. ดำเนินการติดตามและควบคุมเกี่ยวกับการเงินและบัญชีของคณะกรรมการ
 3. รับผิดชอบการเก็บรักษา และการจ่ายเงินในการดำเนินการของคณะกรรมการ
 4. ปฏิบัติหน้าที่อื่นใดที่ประธานหรือที่ประชุมมอบหมาย

1.5 หน้าที่ของประชาสัมพันธ

1. ดำเนินการติดต่อประสานงานและออกข่าวสารหรือแจ้งเรื่องราวต่างๆ ซึ่งที่ประชุมได้ลงมติไว้แล้ว ให้คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หรือผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ
2. ดำเนินการเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างคณะกรรมการหรือสมาชิกด้วยกัน หรือกับหน่วยงานภาครัฐ หรือภาคเอกชน
3. ปฏิบัติหน้าที่อื่นใดที่ประธานหรือที่ประชุมมอบหมาย

2. โครงสร้างคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระดับต่างๆ จะประกอบด้วย ตำแหน่ง ประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรียญก ประชาสัมพันธ และกรรมการ มีจำนวน 5 ระดับ ดังนี้

1. คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระดับประเทศ
2. คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระดับเขต
3. คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระดับจังหวัด
4. คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระดับอำเภอ
5. คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระดับตำบล

ซึ่งมาจากการเลือกตั้งของสมาชิก มีวาระการดำรงตำแหน่ง 2 ปี แต่ไม่เกินสองวาระติดต่อกันสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการ

บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการ

1. กระจายข้อมูลข่าวสารไปสู่สมาชิกและให้สมาชิกมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม

2. เป็นแกนนำกำหนดแผนงานโครงการของกลุ่ม ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของสมาชิก

3. เป็นผู้แทนของกลุ่มในการนำเสนอปัญหาความต้องการของสมาชิก และประสานกับภาคราชการ หรือเอกชน ให้เข้ามาสนับสนุนการพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

4. สนับสนุนการจัดตั้งกองทุนและเพิ่มเงินทุนเพื่อพัฒนากิจกรรมของกลุ่ม ตลอดจนส่งเสริมด้านการตลาด

บทบาทและหน้าที่ของสมาชิก

1. เข้าร่วมประชุมกลุ่มและแสดงความคิดเห็น
2. ร่วมรู้ปัญหา รู้แผน/กิจกรรม เข้าประชุม รับความรู้ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมแก้ปัญหาในการทำงานให้สำเร็จ

3. เข้าใจบทบาทหน้าที่ของสมาชิกและคณะกรรมการ กฎระเบียบของกลุ่ม ตลอดจนวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่ม

4. สมาชิกมีการพัฒนาตนเอง ใฝ่หาความรู้และถ่ายทอดความรู้แก่ผู้อื่น

5. กระตุ้นให้ผู้นำกลุ่มและเพื่อนสมาชิกปฏิบัติงานต่างๆ ที่เกิดประโยชน์แก่สังคมและการพัฒนาที่ยั่งยืน

6. ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมกลุ่มอย่างต่อเนื่องหรือขยายกิจกรรมให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

7. แนะนำเพื่อนบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกให้เห็นคุณค่าความสำคัญของการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

8. ปฏิบัติตามมติและข้อบังคับของกลุ่ม และให้ความร่วมมือกับราชการในโอกาสอันสมควร

9. ไม่กระทำเรื่องที่เสื่อมเสียแก่กลุ่มและสมาชิก

โครงการของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

โครงการของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สามารถแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. โครงการรวม

2. โครงการส่วนบุคคล

โครงการรวม คือ โครงการที่สมาชิกทั้งกลุ่ม โดยคณะกรรมการเป็นผู้ควบคุมเสนอโครงการ ร่วมกันปฏิบัติและรับผิดชอบ อาจจะเป็นสถานที่ใดสถานที่หนึ่งของสมาชิก ที่สาธารณะของหมู่บ้าน หรือที่ใดที่หนึ่งตามแต่พิจารณาเลือกตามความเหมาะสม โครงการรวมนี้เป็นหัวใจในการดำเนินงานของกลุ่มที่จะให้สมาชิกมีความสามัคคีกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เรียนรู้วิธีการ

ทำงานร่วมกัน มีผลหรือรายได้ที่เกิดจากมีโครงการร่วมกัน ซึ่งอาจแบ่งปันในหมู่สมาชิกหรือใช้เป็นเงินกองทุนของกลุ่ม ควรจะดำเนินการ ดังนี้

1. จัดประชุมหารือกันในกลุ่มให้ทราบความต้องการของสมาชิก และทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อวางแผนว่าจะดำเนินการอะไรบ้างในรอบปี โดยสมาชิกเห็นชอบร่วมกัน
2. รับความรู้ด้านวิชาการจากเจ้าหน้าที่ หรือใช้ภูมิปัญญามาประยุกต์ในการทำกิจกรรม
3. ขอคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ในการกำหนดโครงการของกลุ่ม ให้สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิกและสภาพท้องถิ่น
4. คณะกรรมการกำหนดโครงการของกลุ่มในรอบปี ซึ่งได้จากสมาชิกเห็นชอบร่วมกัน อาจเป็นกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ครอบครัวยุค สิ่งแวดล้อมและการประกอบอาชีพเพิ่มรายได้

ตัวอย่างโครงการรวม

- กิจกรรมที่เกิดรายได้ ลดรายจ่าย เช่น แปรรูปผลผลิตเกษตร ประดิษฐ์ของใช้จากวัสดุในท้องถิ่น ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น
- จัดตั้งร้านค้าในชุมชน เพื่อจำหน่ายเครื่องอุปโภคบริโภคให้สมาชิกในราคาถูกลงกว่าท้องตลาด
- ส่งเสริมการออมเงิน การจัดทำบัญชีครัวเรือน
- กิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์และรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น กำจัดขยะ รักษาแหล่งน้ำใช้ไม่ให้เกิดสกปรก จัดเคหสถานให้ถูกสุขลักษณะ เป็นต้น

โครงการส่วนบุคคล หรืองานกลุ่มย่อย คือ โครงการที่กลุ่มให้การสนับสนุนตามความถนัดของสมาชิก อาจเลือกโครงการเคหกิจเกษตรหรือการเกษตร ตามความสนใจ สมัยครใจ และเหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจของแต่ละบุคคล อันได้แก่ การฝีมือ การถนอมอาหาร ทำอาหาร การตัดเย็บเสื้อผ้า ทำสวนครัว เลี้ยงสัตว์ ปลูกไม้ดอกและอื่น ๆ ทั้งนี้ เพื่อให้สมาชิกมีความรู้ ความชำนาญในวิชาเฉพาะอย่างจริงจัง เพื่อให้มีความริเริ่ม ได้เรียนรู้วิชาการแผนใหม่ ตลอดจนให้รู้คุณค่าของการใช้แรงงานทรัพยากรในท้องถิ่น ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ในการหารายได้เพิ่ม เป็นการพัฒนาอาชีพและเศรษฐกิจระดับครัวเรือนเกษตรกรและสังคมส่วนรวม

การประชุมกลุ่ม

การประชุมเป็นสิ่งสำคัญในการทำงานเป็นทีม เพราะทุกคนจะได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นความต้องการ การประชุมมีประโยชน์หลายประการ คือ

- เป็นการระดมสมองและประสบการณ์ที่ดีของสมาชิกมาใช้ประโยชน์

- สมาชิกจะได้รับความรู้ และประสบการณ์เพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน
- ทำให้เกิดความเข้าใจตรงกันในระหว่างผู้เข้าร่วมประชุม
- ทำให้เกิดความผูกพัน ร่วมมือร่วมใจ ความพร้อมเพรียงและสามัคคีเป็นอันหนึ่ง

เดียวกัน

หลักในการประชุม

- จัดเตรียมวาระ หรือหัวข้อการประชุมไว้ล่วงหน้า รวมทั้งเอกสารประกอบการประชุม
- กำหนดและจัดเตรียมสถานที่ให้พร้อม
- ควรเปิด – ปิด การประชุมให้ตรงเวลาตามที่กำหนด
- ผู้นำกลุ่มหรือประธานในที่ประชุมต้องเตรียมข้อมูลให้ดี
- ผู้นำกลุ่มหรือประธานในที่ประชุม จะต้องควบคุมการอภิปรายและหลีกเลี่ยงการโต้เถียงทะเลาะวิวาท รวมทั้งการพูดแบบผูกขาดคนเดียว งดการพูดนอกเรื่องไม่เข้าประเด็น

แนวทางการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1. จัดการประชุมกลุ่มเป็นประจำ เพื่อทราบปัญหาความต้องการของสมาชิกและสร้างความร่วมมือในการทำงาน
2. มุ่งการพัฒนาให้รอบด้านแบบสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ คุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อมไม่ใช้ที่ด้านใดด้านเดียว
3. ให้มีแผนงานประจำปี และเป้าหมายของกลุ่มที่ชัดเจนโดยสมาชิกเห็นชอบร่วมกัน
4. รับความรู้วิชาการจากเจ้าหน้าที่ และขอคำแนะนำในการเขียนโครงการของกลุ่มที่สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิกและสภาพท้องถิ่น
5. ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ของสมาชิก และสนับสนุนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ
6. ให้มีกิจกรรมหลักที่สร้างรายได้แก่กลุ่ม และส่งเสริมกิจกรรมตามความถนัดของสมาชิก
7. ให้มีกองทุนของกลุ่มเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิก
8. ให้มีทะเบียนสมาชิก และข้อตกลงของกลุ่มที่สมาชิกทุกคนรับทราบและถือปฏิบัติ
9. ประสานและร่วมมือกับกลุ่มองค์กรอื่นๆ เพื่อทราบความเป็นไปของโครงการต่างๆ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ให้เกิดการพัฒนายั่งยืน
10. ติดตาม ตรวจสอบ การดำเนินงานและประเมินผลเพื่อการปรับปรุงงานให้ดียิ่งขึ้น
11. ประชาสัมพันธ์ผลงานและการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรให้แพร่หลาย

องค์ประกอบการพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

การพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรให้เป็นองค์กรที่เข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้จะประกอบด้วย การดำเนินงานร่วมกันโดยกระบวนการกลุ่ม การจัดทำกิจกรรมร่วมกันทั้งด้านการพัฒนาอาชีพ การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม และการจัดการเงินทุน

ภาพที่ 2.3 องค์ประกอบการพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร (2555 : 9)

บทบาทของเจ้าหน้าที่ต่องานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

งานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจะดำเนินไปด้วยดี และได้รับผลดีตามเป้าหมายนั้นขึ้นอยู่กับเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการเป็นสำคัญ ฉะนั้น บทบาทสำคัญของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานส่งเสริมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีหลักสำคัญดังนี้

1. มีความรู้ และเข้าใจแนวทางการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สามารถถ่ายทอดอธิบายให้แก่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้เป็นอย่างดี
2. ประเมินสถานการณ์ตำบล อำเภอ ระบุปัญหาความต้องการของสมาชิกและสภาพท้องถิ่นอย่างแท้จริง เพื่อช่วยแนะนำแนวทาง และกำหนดแผนงาน โครงการของกลุ่มได้
3. เป็นผู้สนับสนุนด้านวิชาการ ข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีด้านการเกษตร เกษตร เศรษฐกิจ และกระบวนการกลุ่มแก่สมาชิก
4. เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการกลุ่มในการบริหาร และการดำเนินงานกลุ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์
5. ส่งเสริม สนับสนุนให้มีกระบวนการกลุ่ม และการมีส่วนร่วมของสมาชิกในทุกกิจกรรม

6. แสวงหาความร่วมมือจากภายนอกและประสานงานติดต่อกับส่วนราชการต่างๆ ที่จะดำเนินการโครงการต่างๆ โดยผ่านกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

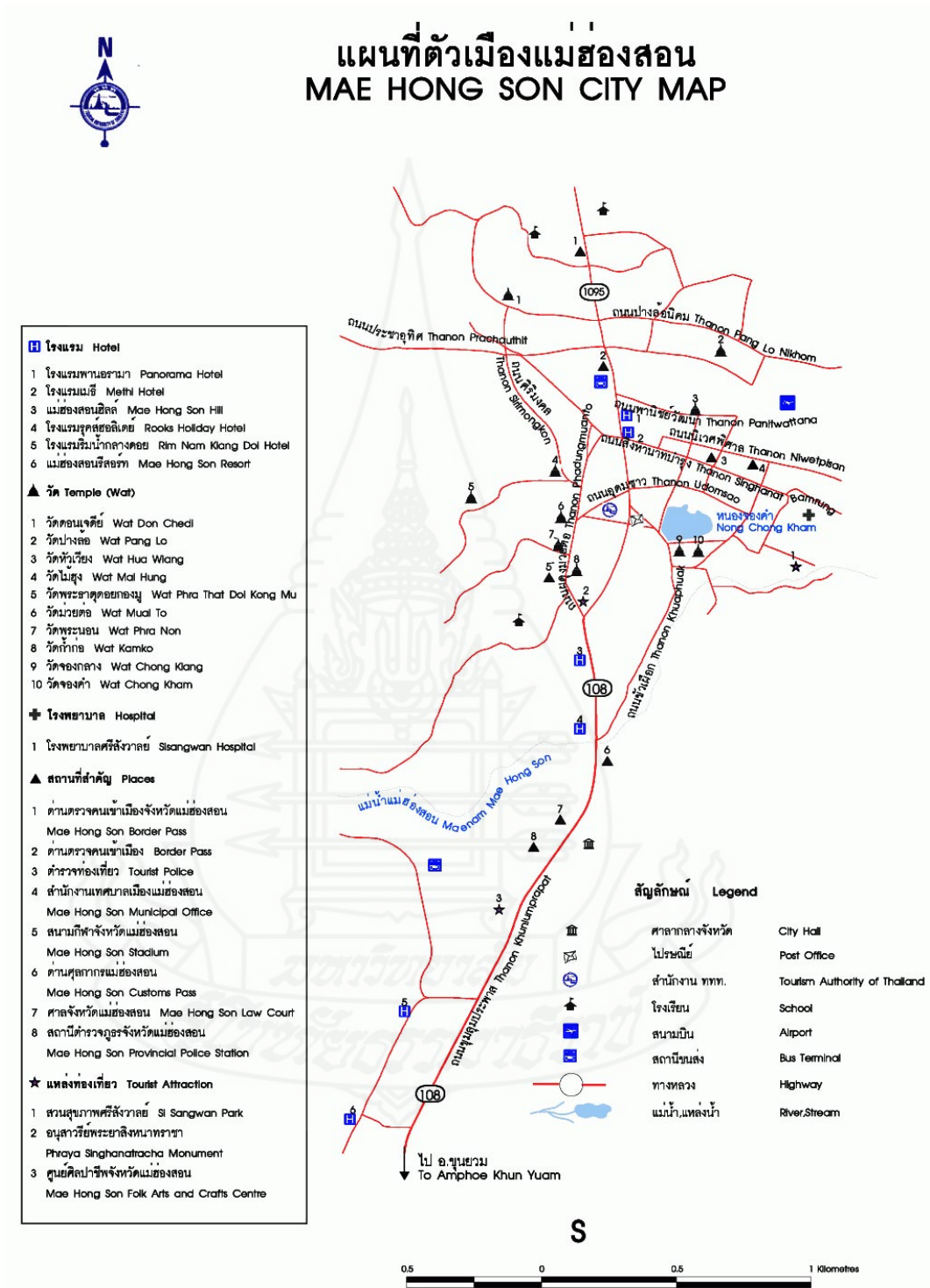
5. การพัฒนาสตรีเกษตรกร

บทบาทสตรีเกษตรกรในด้านสังคมในอดีตสตรีไทยนับว่าเป็นผู้มีบทบาทในด้านสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ มีการหล่อหลอมทางสังคม และรับภาระงานเฉพาะเพศมาโดยตลอด เช่น การให้กำเนิดบุตรธิดา การทำงานบ้านและความไม่เท่าเทียมกันทางกฎหมาย สตรีจึงมีส่วนร่วมในการใช้แรงงานที่ค่อนข้างสูง เนื่องจากผู้ชายวัยฉกรรจ์มักถูกเกณฑ์เข้ารับราชการทหารภายใต้ระบบไพร่เป็นเวลานาน ดังนั้นสตรีจึงจำเป็นต้องเข้าจัดการงานด้านเกษตรกรรมและค้าขาย ใหม่ๆ ที่เขาเหล่านั้นด้อยการศึกษา ขาดโอกาสเข้ารับการศึกษาเทคโนโลยีและทักษะต่างๆ (สุธีรา ทอมสัน และเมธี พงษ์เวช , 2531 : 15)

การพัฒนาสตรีเกษตรกรในระบบส่งเสริมการเกษตรสตรีเกษตรกรได้รับการกำหนดเป็นกลุ่มเป้าหมายในระบบส่งเสริมการเกษตร ตั้งแต่ปี 2511 และได้มีการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรครั้งแรกในปี 2515 ที่หมู่บ้านป่าคา อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ และในปี 2519 ได้มีการบรรจุเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรประจำอำเภอ เพื่อให้ทำงานควบคู่กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรอื่นๆ เน้นการพัฒนาสุขภาพอนามัยของครอบครัว ส่งเสริมให้แม่บ้านเกษตรกรมีความรู้ด้านเคหกิจเกษตรและประกอบกิจการเกษตรเพื่อหารายได้ให้แก่ครอบครัวปัจจุบันมีกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั่วประเทศ 12,626 กลุ่มสมาชิก 432,607 คน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2546 : 4)

สถานภาพกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ไม่มีกฎหมายรองรับ มีแต่เพียงกฎข้อบังคับที่กำหนดกันเองของกลุ่ม แต่มีผลงานมากมายฝ่ายเคหกิจเกษตร การที่จะส่งเสริมให้สตรีเกษตรกรได้มีโอกาสสูงขึ้นในการเพิ่มพูนความรู้และการพัฒนาขีดความสามารถในด้านการเกษตรนั้นนอกจากนโยบายโครงการต่างๆ ที่ให้การสนับสนุนอยู่แล้ว ความเข้าใจอันถูกต้องเกี่ยวกับบทบาทสตรีเกษตรกรของเจ้าหน้าที่ผู้ทำการส่งเสริมเกษตรกร ผู้เข้ารับความรู้และผู้เกี่ยวข้องทั้งหลายเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง บุคคลต่างๆ เหล่านี้ ต้องมีความเข้าใจตรงกันในเรื่องบทบาทของสตรีเกษตรกร และต้องตระหนักว่าการพัฒนาการเกษตร จะไม่สามารถประสบความสำเร็จได้อย่างน่าพอใจ ถ้ายังยึดหลักเดิมว่าสตรีเกษตรกรมีบทบาทแต่เพียงการบ้านการเรือน และการเลี้ยงดูบุตรเท่านั้น (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2528 : 4)

6. บริบท อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ภาพที่ 2.4 แผนที่ตัวเมืองแม่ฮ่องสอน

ที่มา : <http://www.hotsia.com/thailandmap/maehongson2.shtml> ค้นคืนวันที่ 25 พฤษภาคม 2556

6.1 ข้อมูลทั่วไป

คำขวัญอำเภอ หนาวสุดหนาว พันเขาเคล้าทะเลหมอก งามล้ำถ้ำปลาน้ำมอง ปาง
ตองครองสง่าคู่พระบารมี

ประวัติความเป็นมา

เมื่อปี พ.ศ.2347 เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ได้ให้เจ้าแก้วเมืองมาพร้อมด้วยกำลังพล
ออกตรวจชายแดนด้านตะวันตก และจับช้างไว้ใช้การ เจ้าแก้วเมืองมาได้ยกขบวนมาทางทิศใต้
จนถึงสถานที่แห่งหนึ่งริมน้ำปาย เป็นที่ทำเลดีเหมาะแก่การตั้งบ้านเรือน จึงได้เรียกประชุมชาว
พื้นเมืองให้ตั้งบ้านเรือนอยู่เป็นกลุ่ม และบุกเบิกไร่นา ณ ที่ตรงนั้น และให้เรียกชื่อบ้านนี้ว่า "บ้าน
โป่งหมู" หรือบ้านปางหมูในปัจจุบัน (เพราะลักษณะเป็นพื้นที่ป่าโปร่งมีหมูป่าลงมากินดินโป่งชุก
ชุม) จากนั้นเจ้าแก้วเมืองมาได้ยกขบวนตรวจชายแดนและไล่คล้องช้างต่อไปจนถึงลำห้วยแห่งหนึ่ง
ซึ่งมีช้างชุกชุมและคล้องช้างได้หลายเชือกจึงได้หยุดพักและตั้งคอกสอนช้างที่ริมห้วยนั้น และเมื่อ
ได้ตรวจพื้นที่โดยรอบแล้วเห็นว่ามีชัยภูมิกว้างขวางเหมาะแก่การตั้งเป็นชุมชน หมู่บ้าน จึงได้
รวบรวมผู้คนมาตั้งบ้านเรือนอยู่เป็นปึกแผ่นและได้เรียกชื่อว่า "บ้านแม่ร้องสอน" ซึ่งต่อมาเพี้ยนเป็น
"แม่ฮ่องสอน" สืบมาจนทุกวันนี้

กระทรวงมหาดไทยได้มีประกาศ ลงวันที่ 10 พฤษภาคม 2443 ยกฐานะเมือง
แม่ฮ่องสอนเป็นเจ้าเมืองจัตวารวมอยู่ในมณฑลพายัพ จัดแบ่งการปกครองเป็น 4 อำเภอ คือ อำเภอ
ม่วยต๋อ (อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนปัจจุบัน) อำเภอเมืองขวม (อำเภอแม่สะเรียงปัจจุบัน) อำเภอขุนขวม
อำเภอปาย

เนื้อที่พื้นที่ 2,483.115 ตร.กม.

สภาพภูมิอากาศโดยทั่วไป ลักษณะทางภูมิอากาศเป็นแบบมรสุม มี 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน
เริ่มประมาณตั้งแต่เดือนมีนาคม

6.2 ข้อมูลการปกครอง

ตำบล	6	แห่ง
หมู่บ้าน	68	แห่ง
เทศบาล	1	แห่ง
อบต.	6	แห่ง

6.3 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

อาชีพหลัก ได้แก่ เกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำสวน ทำไร่

อาชีพเสริม ได้แก่ รับจ้างทั่วไป ธุรกิจการท่องเที่ยว ค้าขาย

จำนวนธนาคาร มี 10 แห่ง ได้แก่ 1.ธนาคารทหารไทย จำกัด 2.ธนาคารกรุงไทย จำกัด 3.ธนาคารกรุงเทพ จำกัด 4.ธนาคารกสิกรไทย จำกัด 5.ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด 6.ธนาคารนครหลวงไทย จำกัด 7.ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดย่อม จำกัด (SME) 8.ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด 9.ธนาคารออมสิน 10.ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

6.4 ข้อมูลด้านสังคม

โรงเรียนมัธยม ได้แก่ รร.ห้องสอนศึกษา ,รร.ศึกษาสงเคราะห์ ,รร.เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน,รร.ชุมชนบ้านผาป้อง, รร.ชุมชนบ้านหมอกจำแป้, ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน

มหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วิทยาลัยแม่ฮ่องสอน มหาวิทยาลัยบูรพา

ด้านทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของอำเภอ ป่าไม้ แหล่งน้ำ

6.5 ข้อมูลด้านประชากร

จำนวนประชากรทั้งสิ้น รวม 51,191 คน

จำนวนประชากรชาย รวม 25,837 คน

จำนวนประชากรหญิง รวม 25,354 คน

ความหนาแน่นของประชากร รวม 19 คน/ตร.กม.

6.6 ข้อมูลด้านการคมนาคม

ทางบก

- รถยนต์ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108, 1095

- สถานีขนส่ง หมายเลขโทรศัพท์ 053-611318

- สถานีรถไฟ หมายเลขโทรศัพท์ 053-611499

ทางน้ำ

-

ทางอากาศ

- ท่าอากาศยาน หมายเลขโทรศัพท์ 053-612221

6.7 ข้อมูลด้านการเกษตร และอุตสาหกรรม

ผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว กระเทียม ถั่วเหลือง งา

ชื่อแหล่งน้ำที่สำคัญ (แม่น้ำ/บึง/คลอง) ได้แก่ แม่น้ำปาย แม่น้ำแม่สะมาด แม่น้ำแม่ฮ่องสอน แม่น้ำแม่สะงา แม่น้ำแม่สะงี แม่น้ำแม่จ่า แม่น้ำของ

7. สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

กรมส่งเสริมการเกษตร มีนโยบายส่งเสริมและพัฒนา กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มาตั้งแต่ปี 2513 โดยส่งเสริมให้สตรีในภาคเกษตรรวมตัวกันเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตามความสมัครใจ เพื่อให้รู้จักทำงานเป็นหมู่คณะภายใต้กติกากลุ่ม โดยสมาชิกเพื่อสมาชิก มีการบริหารงานในรูปแบบคณะกรรมการ ซึ่งมีตั้งแต่ระดับตำบล อำเภอ จังหวัด เขต และระดับประเทศ มีศักยภาพในการดำเนินงานตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงไปจนถึงวิสาหกิจชุมชนและเชิงธุรกิจ ทั้งยังช่วยผลักดันนโยบายกรมส่งเสริมการเกษตรและของรัฐบาลอย่างได้ผลดี ซึ่งก่อให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือและการดำเนินการเพื่อการพัฒนาองค์กร เกษตรกรให้เข้มแข็ง (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2555 : 1)

สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ได้ส่งเสริมการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตามนโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตร และโดยมีการเริ่มบันทึกการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในระบบสารสนเทศข้อมูลสถาบันเกษตรกร ตั้งแต่ปี 2550 เป็นต้นมา และในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ได้ทำการบันทึกการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตั้งแต่ปี 2550 ถึง ปี 2554 มีจำนวน 16 กลุ่ม ดังนี้ (<http://farmgroup.doae.go.th/app/reportGroupDataPortal.php?gd=1> คำนวณวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2556)

ตารางที่ 2.1 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ที่	ชื่อกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	ที่ตั้งกลุ่ม	จำนวนสมาชิก
1	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านท่าโป่งแดง	บ้านเลขที่ 14 หมู่ที่ 5 ต. ผาบ่อง	17
2	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสามหมอก	บ้านเลขที่ 72 หมู่ที่ 2 ต. จองคำ	11
3	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรปางหมู	บ้านเลขที่ 225 หมู่ที่ 1 ต. ปางหมู	29
4	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านแก่นฟ้า	บ้านเลขที่ 14 หมู่ที่ 2 ต. ห้วยโป่ง	44
5	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าบ้านป่าลาน	บ้านเลขที่ 53/3 หมู่ที่ 3 ต. ห้วยโป่ง	22
6	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทุ่งมะส้าน	บ้านเลขที่ - หมู่ที่ 5 ต. ห้วยผา	25
7	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรม่อนตะแลง	บ้านเลขที่ 4 หมู่ที่ 11 ต. ผาบ่อง	18
8	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านชานเมือง	บ้านเลขที่ 336 หมู่ที่ 12 ต. ปางหมู	8
9	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านกุงไม้สัก	บ้านเลขที่ 164 หมู่ที่ 2 ต. ปางหมู	40
10	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรไม้แจะ	บ้านเลขที่ 76 หมู่ที่ 8 ต. ปางหมู	12
11	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสบสอย	บ้านเลขที่ 8/4 หมู่ที่ 7 ต. ปางหมู	30
12	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านห้วยเสือเต่า	บ้านเลขที่ 99/1 หมู่ที่ 8 ต. ผาบ่อง	10
13	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านแม่สะกิด	บ้านเลขที่ 45 หมู่ที่ 4 ต. ผาบ่อง	15
14	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านห้วยเดื่อ	บ้านเลขที่ 134 หมู่ที่ 3 ต. ผาบ่อง	15
15	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านห้วยแก้ว	บ้านเลขที่ 70/4 หมู่ที่ 7 ต. ผาบ่อง	28
16	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในสอย(กลุ่ม เศรษฐกิจพอเพียง)	บ้านเลขที่ 79/2 หมู่ที่ 4 ต. ปางหมู	20

ที่มา : <http://farmgroup.doae.go.th/app/reportGroupDataPortal.php?gd=1> ค้นคืนวันที่ 5 กุมภาพันธ์

2556

การดำเนินงานและผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

การดำเนินงานส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนโดย
สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนได้รับนโยบายเกี่ยวกับการดำเนินงาน และจัดตั้งกลุ่ม
แม่บ้านเกษตรกรจากสำนักงานเกษตรจังหวัด โดยกรมส่งเสริมการเกษตรได้มอบนโยบายในการ

จัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรให้แก่เกษตรกรตำบลให้มีการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ทุกตำบลในพื้นที่ตำบลที่ตนเองรับผิดชอบ

ในการดำเนินงานส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน เริ่มมีการดำเนินงานมาตั้งแต่ปี 2524 เป็นต้นมา และได้เริ่มดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตร ประกอบกับการตื่นตัวของสตรีเกษตรและสตรีทั่วไปที่ต้องการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อรองรับการพัฒนาอาชีพด้านการเกษตร การส่งเสริมด้านเทคนิคเกษตร ปัจจุบันสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนได้มีการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนไว้ในทำเนียบกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ของอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน มีจำนวน 16 กลุ่ม มีจำนวนสมาชิก 344 คน และสามารถจัดชั้นของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ได้ดังนี้

1. กลุ่มดี จำนวน 0 กลุ่ม
2. กลุ่มปานกลาง จำนวน 0 กลุ่ม
3. กลุ่มปรับปรุง จำนวน 16 กลุ่ม

โดยการประเมินจัดชั้นของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดังกล่าวประเมินจากหมวดการดำเนินงานดังนี้ ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐาน สถานะทางการเงินและทรัพย์สิน การดำเนินงาน การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาสมาชิกและเป็นแหล่งเรียนรู้ การประเมินการดำเนินงานของกลุ่ม และการทำทะเบียนชื่อสมาชิก/ที่ปรึกษา (<http://farmgroup.doae.go.th/app/reportGroupDataPortal.php?gd=1> ค้นคืนวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2556)

กิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนมีหลากหลายกิจกรรม ซึ่งกิจกรรมที่มีอยู่ในกลุ่มเกิดขึ้น โดยการเสนอความต้องการของสมาชิกที่ผ่านความเห็นชอบในที่ประชุมกลุ่ม และมีมติให้มีกิจกรรมตามที่ได้มีสมาชิกเสนอ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับศักยภาพตลอดจนทรัพยากรที่มีอยู่ใน พื้นที่ที่เป็นที่ตั้งของกลุ่ม และบางกิจกรรมก็ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาคราชการและ ภาคเอกชนและองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ซึ่งกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้สามารถแยกประเภทกิจกรรมต่างๆ ได้ดังนี้

1. กิจกรรมการแปรรูปผลผลิตการเกษตร ประกอบด้วย กิจกรรมการแปรรูปขนม งาม น้ำมันงา ถั่วเหลืองคั่ว พริกกระหรีียง กล้วยเบรกแตก
 2. กิจกรรมด้านหัตถกรรมเกษตร ประกอบด้วย จักสานไม้ไผ่ ไม้กวาด
 3. กิจกรรมด้านการเกษตร ประกอบด้วย ปลูกข้าว ถั่วเหลือง งาม ปลูกผักปลอดภัย
- จากสารพิษ

4. กิจกรรมการผลิตอาหารเพื่อการบริโภคในครัวเรือน ประกอบด้วย การปลูกพืชผักสวนครัว
5. กิจกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วย น้ำยาล้างจาน สบู่เหลว น้ำมันเหลือง ยาหม่อง
6. กิจกรรมการส่งเสริมเงินออมในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นการส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแต่ละกลุ่มได้มีการออมเงินกันภายในกลุ่ม จำนวนเงินออมขึ้นอยู่กับมติของกลุ่มและศักยภาพของสมาชิกภายในกลุ่ม

กิจกรรมดังกล่าวข้างต้นนี้ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้มีการร่วมกันปฏิบัติ ทั้งที่เป็นกิจกรรม หรือ โครงการส่วนบุคคล และที่เป็นโครงการหรือกิจกรรมที่สมาชิกทั้งกลุ่มร่วมกันทำและมีการแบ่งผลประโยชน์กันตามมติที่ได้ตกลงภายในกลุ่มเรียบร้อยแล้ว เงินทุนที่นำมาใช้ในการดำเนินกิจกรรมนั้นได้รับการสนับสนุนจากภาคราชการองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และการลงทุนเพื่อเป็นทุนของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกร การได้รับความรู้ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ สมาชิกได้รับความรู้จากการเข้ารับการฝึกอบรมจากเจ้าหน้าที่ของภาคราชการและภาคเอกชน

8. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้วิจัยได้รวบรวมผลงานวิจัยต่างๆ นำมากำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา โดยมีตัวแปรอิสระประกอบด้วย

8.1 ปัจจัยทางด้านสังคม ประกอบด้วย อายุ และระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

8.1.1 อายุ จากผลการวิจัยของ นิรันดร์ พิสิฐเสนีย์ (2555 : 68) พบว่า อายุ มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อเพื่อการเกษตรของ ธ.ก.ส. จากการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อเพื่อการเกษตรของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาเชียงใหม่ ซึ่งสอดคล้องผลงานวิจัยของ พิมพ์ดา สนธิ (2554 : 51) ที่พบว่า อายุ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อน้ำมันปาล์มของผู้บริโภค จากการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อน้ำมันปาล์มบรรจุขวดของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ แต่การวิจัยของ ทินกร ศรียาบ (2549 : 71 - 73) พบว่า อายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิก จากการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการพัฒนาสหกรณ์การเกษตรสุกนิมิตในจังหวัดแพร่

8.1.2 ระดับการศึกษา จากผลการศึกษาของ นิรันดร์ พิสิฐเสณีย์ (2555 : 68) พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการใช้เงินเชื่อระยะยาว จากการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อเพื่อการเกษตรของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขา เชียงใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมโภชรัตน์ คุณภาพดีเลิศ (2553 : 71) พบว่า ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยทางบวกที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการผลิต จากการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการผลิตปทุมมาของผู้ปลูกในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งต่างการวิจัยของ ทินกร ศรียาบ (2549 : 71 – 73) พบว่า ระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิก จากการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการพัฒนาสหกรณ์การเกษตรศุภนิมิตในจังหวัดแพร่ และการศึกษาของจุฑามาศ ปินทุภาค (2552 : 78) พบว่า ระดับการศึกษาไม่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการผลิตผักปลอดสารพิษของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตผักปลอดสารพิษของเกษตรกรในตำบลช่อแล อำเภอแม่แตง จังหวัด เชียงใหม่

8.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย รายได้ และขนาดพื้นที่ทำการ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

8.2.1 รายได้ จากผลการศึกษาของ มนต์ชนก ศรีอิสาน (2547 : 75) ได้ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกองทุนหมู่บ้าน 1 ตำบลตามนโยบายของรัฐบาล:กรณีศึกษาเฉพาะเขตเทศบาล เมืองขลุง จังหวัดจันทบุรีพบว่า รายได้รวมของครอบครัว เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน และการวิจัยของ พิมพิดา สนธิ (2554 : 51) พบว่า รายได้ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อน้ำมันปาล์มของผู้บริโภค จากการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อน้ำมันปาล์มบรรจุขวดของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งในเรื่องนี้ งามลวี จันทพา (2552 : 121) พบว่า รายได้รวมของครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการผลิตสับปะรดตามการเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในจังหวัดลำปาง

8.2.2 ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร จากผลการศึกษาของ เสาวณีย์ แสงจันทร์ (2553 : 89) พบว่า การเพิ่มขนาดพื้นที่ทำให้มูลค่าการผลิตเพิ่มขึ้น จากการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการการผลิตยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนียของเกษตรกร ในจังหวัดเชียงราย และการวิจัยของ ชนิดา วัฒนมาลา (2549 : 65) พบว่า จำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตร เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตองในตำบลแม่อุคอ อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน แต่ในเรื่องนี้ เขียวลักษณ์ มากดี (2538 : 81) พบว่า ขนาดพื้นที่

ทำการที่แตกต่างกัน มีการเข้าร่วมกิจกรรมไม่แตกต่างกัน ในศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

8.2.3 จำนวนแรงงานในครัวเรือน จากผลการศึกษาของ ฐิตินันท์ กชนิล (2551 : 85) พบว่า จำนวนแรงงานของเกษตรกรมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับระดับการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกยางพาราของเกษตรกรในจังหวัดอุดรดิตถ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เสาวณีย์ แสงจันทร์ (2553 : 88) พบว่า แรงงานเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทิศทางเดียวกันกับมูลค่าการผลิตยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนียของเกษตรกร ในจังหวัดเชียงราย และการวิจัยของ ถาวร สุภาวงศ์ (2550 : 88) พบว่า แรงงานที่ใช้ในครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่มผลิตกาแฟคั่วบดอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.001 จากการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่มผลิตกาแฟคั่วบดของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟอาราบิก้า ตำบลเทพเสด็จอำเภอค้อยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ แต่การศึกษาของ งามฉวี จันทพา (2552 : 121) พบว่า แรงงานในครัวเรือนที่ช่วยด้านการเกษตรไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการผลิตสับประรดตามการเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในจังหวัดลำปาง

8.3 ปัจจัยอื่นๆ ประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน การได้รับข้อมูลข่าวสาร ความถี่ในการติดต่อกับเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม ประสบการณ์การฝึกอบรม และระยะเวลาการเข้าเป็นสมาชิก

8.3.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน จากผลการศึกษาของ ประภาพรรณ เหล่าวีระกุล (2554 : 90) พบว่า ความรู้ความเข้าใจต่อมาตรฐานการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์มีความสัมพันธ์กับโอกาสที่เกษตรกรจะผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกรที่ผ่านมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดอุบลราชธานี เช่นเดียวกับการวิจัยของ เอกนรินทร์ ปินทะนา (2550 : 71) พบว่า ความรู้ในการปลูกสตอเบอรี่ การปลูกช่วงปลายฤดูปลูก มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการปลูกสตอเบอรี่อย่างมีนัยสำคัญ จากการศึกษาเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการปลูกสตอเบอรี่ ในตำบลบ่อแก้ว อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ แต่จากการศึกษาของ กาญจนา ทวีวัฒน์ (2542 : 82) พบว่า ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานกลุ่ม ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กรณีศึกษาอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

8.3.2 การได้รับข้อมูลข่าวสาร จากผลการศึกษาของ จุฑามาศ ปินทุภาค (2552 : 78) พบว่า จำนวนครั้งที่เกษตรกรที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเป็นปัจจัยที่ทำให้เกษตรกรเลือกระบบการผลิตผักปลอดสารพิษ จากการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตผักปลอดสารพิษของ

เกษตรกรในตำบลช่อแล อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งการวิจัยของ ถาวร สุภาวงศ์ (2550 : 88) พบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องกาแฟ มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่มผลิตกาแฟคั่วบดอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 จากการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่มผลิตกาแฟคั่วบดของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟอาราบิก้า ตำบลเทพเสด็จอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เช่นเดียวกับการวิจัยของ ชนิตา วัฒนมาลา (2549 : 65) พบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตองในตำบลแม่ฮ่อ อำเภอนวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน

8.3.3 ความถี่ในการติดต่อกับเจ้าพนักงานเทคนิคเกษตร จุฑามาศ ปิ่นทุภาค (2552 : 78) พบว่า ความบ่อยในการพบปะเกษตรกรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นปัจจัยที่ทำให้เกษตรกรเลือกระบบการผลิตผักปลอดสารพิษ จากการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตผักปลอดสารพิษของเกษตรกรในตำบลช่อแล อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ และการวิจัยของ ประภาพรณ เหล่าวีระกุล (2554 : 91) พบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ด้านการผลิตข้าวหอมมะลินิพันธ์ มีความสัมพันธ์กับโอกาสที่เกษตรกรจะผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวหอมมะลินิพันธ์ของเกษตรกรที่ผ่านมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดอุบลราชธานี

8.3.4 ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม จากผลการศึกษาของ กรณิศ เชื้อศิริถาวร (2544 : 83) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับ กิตติพงษ์ เฉลิมกิจ (2547 : 57) ที่พบว่า ระยะเวลาการเป็นสมาชิกมีความสัมพันธ์ที่ระดับ 0.01 กับความสำเร็จของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าตำบลเวียง อำเภอมือง จังหวัดลำพูน และการวิจัยของ ยุทธพงษ์ ยอดชมพู (2552 : 82) พบว่า ระยะเวลาที่รู้จักบริษัทมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจปลูกและไม่ปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบมีสัญญาผูกพันของเกษตรกรที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01 จากการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบมีสัญญาผูกพันของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่

8.3.5 ประสบการณ์การฝึกอบรม จากผลการศึกษาของ ประภาพรณ เหล่าวีระกุล (2554 : 90) พบว่า การเข้ารับการฝึกอบรมด้านการผลิตข้าวหอมมะลินิพันธ์ มีความสัมพันธ์กับโอกาสที่เกษตรกรจะผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวหอมมะลินิพันธ์ของเกษตรกรที่ผ่านมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดอุบลราชธานี และการวิจัยของ ถาวร สุภาวงศ์ (2550 : 88) พบว่า ประสบการณ์ความรู้การเข้ารับการฝึกอบรมเรื่องกาแฟมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่มผลิตกาแฟคั่ว

บคอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 จากการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่มผลิตกาแฟแก้วบคของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟอาราบิก้า ตำบลเทพเสด็จอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งต่างผลการวิจัยของ กิติพงษ์ เณลิมกิจ (2547 : 57) ที่พบว่า ประสิทธิภาพการฝึกอบรมไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยทางสถิติกับระดับความสำเร็จของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าตำบลเวียงอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมและบทบาทของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน การศึกษาในครั้งนี้จะใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจตามระเบียบวิธีการวิจัย รายละเอียดมีดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากร ได้แก่ แม่บ้านเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่บันทึกข้อมูลกลุ่มลงในระบบสารสนเทศข้อมูลสถาบันเกษตรกรกรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2555 โดยสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ทั้งหมด 16 กลุ่ม จำนวน 344 ราย

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มที่มาดำเนินการบันทึกข้อมูลลงในระบบสารสนเทศข้อมูลสถาบันเกษตรกรกรมส่งเสริมการเกษตร ในปี 2555 ได้กำหนดขนาดตัวอย่าง (Sample size) ตามสูตรการหาขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane (1967)

ได้กำหนดระดับ ความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยยอมให้มีความคลาดเคลื่อนได้ร้อยละ 5 เมื่อแทนค่าในสูตร จะได้ผลดังนี้

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (ราย)
 N = จำนวนหน่วยประชากร (ราย)
 e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

$$\text{แทนค่า} \quad n = \frac{344}{1 + 344(0.05)^2}$$
$$= 184.946$$

ดังนั้น จึงได้ขนาดตัวอย่าง จำนวน 185 คน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และวิธีการสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยการจับสลากจากรายชื่อประชากรทั้งหมด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสำหรับกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของแต่ละตำบล โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 4 ส่วน คือ

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางด้านสังคม เศรษฐกิจ ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อบทบาทการเข้าร่วมในการดำเนินงานในกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการทำกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

2.2 การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในลักษณะการใช้แบบสัมภาษณ์ สำหรับสัมภาษณ์สมาชิกแม่บ้านเกษตรกร โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

2.2.1 ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ความหมาย และแนวความคิดเกี่ยวกับกลุ่ม ความหมาย แนวคิด และทฤษฎีเบื้องต้นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ความหมาย และแนวความคิดเกี่ยวกับบทบาท ความหมาย ความเป็นมา โครงสร้าง บทบาทและกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร การพัฒนาสตรีเกษตร บริบทอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2.2 การสร้างแบบสัมภาษณ์ นำผลจากการศึกษาค้นคว้าตามข้อ 1 มากำหนดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ได้องค์ประกอบของตัวแปร ดังนี้

1) ตัวแปรอิสระ

(1) ปัจจัยสังคม ประกอบด้วย อายุ และระดับการศึกษา

(2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย รายได้ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร

จำนวนแรงงานในครัวเรือน

(3) ปัจจัยอื่นๆ ประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน การได้รับข้อมูลข่าวสาร ความถี่ในการติดต่อกับเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร ระยะเวลาการเป็นสมาชิก ประสบการณ์การฝึกอบรม

2) ตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2.2.3 การตรวจสอบความถูกต้องของแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องสมบูรณ์ ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปให้คณะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบความเหมาะสม และให้คำแนะนำแก้ไข

2.2.4 ทดสอบความเชื่อมั่น โดยการนำแบบสัมภาษณ์ไปทำการทดสอบ (pre test) กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 20 ราย นำผลการสัมภาษณ์ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกร ไปทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (reliability consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient of alpha หรือ Cronbach) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

1) การคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเกี่ยวกับการรับข้อมูลข่าวสาร ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.899

2) การคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.902

3) การคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อบทบาทของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.946

4) การคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเกี่ยวกับปัญหาของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในการทำกิจกรรมของสมาชิก ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.876

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ประสานนักส่งเสริมวิชาการเกษตรประจำตำบลเพื่อทำการนัดหมายสมาชิกแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย

3.2 เตรียมแบบสัมภาษณ์ และอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการสัมภาษณ์ เช่น ปากกา น้ำยาลบคำผิด ฯลฯ เดินทางไปสัมภาษณ์ตามที่ได้นัดหมาย

3.3 ดำเนินการสัมภาษณ์ตามแบบที่ได้เตรียมมา โดยทำการเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือน
กุมภาพันธ์ – เมษายน 2556

3.4 รวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการดังนี้

4.1 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรม
สำเร็จรูป

4.2 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

4.2.1 อธิบายลักษณะของข้อมูล โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบน
มาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และการจัดอันดับ

4.2.2 ศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปร โดยใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบ
ปกติ (Multiple Regression) หาความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2554 : 173)
โดยสมการวิเคราะห์มีดังนี้

$$Y = a + b_1X_1 + b_2X_2 + \dots\dots\dots b_nX_n + e$$

โดยที่

Y = ตัวแปรตาม

X = ตัวแปรอิสระ

a = ค่าคงที่ (Constant) หรือส่วนตัดแกน Y

$b_1 b_2 \dots b_n$ = ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (Regression coefficient)

e = ความคลาดเคลื่อนอย่างสุ่ม

4.3 การกำหนดระดับการรับข้อมูลข่าวสาร ระดับความคิดเห็นต่อบทบาทการเข้าร่วม
ในการดำเนินงานกิจกรรมกลุ่ม ระดับการมีส่วนร่วมของแม่บ้านเกษตรกรในการดำเนิน กิจกรรม
กลุ่ม และปัญหาของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในการทำกิจกรรมของสมาชิกโดยแบ่งออกเป็น 5
ระดับ

ระดับสภาพการดำเนินงานและการมีส่วนร่วมใช้มาตราส่วนประเมินค่า (Rating
Scale) ตามวิธีการของ Likert โดยกำหนดช่วงการมีส่วนร่วมเป็น 5 ระดับ (บุญชุม ศรีสะอาด 2543 :
99-103) ดังนี้

- 5 คะแนน หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด
 4 คะแนน หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับมาก
 3 คะแนน หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง
 2 คะแนน หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับน้อย
 1 คะแนน หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด

ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\
 &= \frac{5 - 1}{5} \\
 &= \frac{4}{5} \\
 &= 0.80
 \end{aligned}$$

ดังนั้นเกณฑ์เพื่อใช้ในการประเมินค่าคะแนนเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วม คือ

- คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด
 คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับมาก
 คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง
 คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับน้อย
 คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมและบทบาทของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การบรรยายประกอบตารางตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางด้านสังคม เศรษฐกิจ ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อบทบาทการเข้าร่วมในการดำเนินงานในกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตอนที่ 5 ปัญหาในการดำเนินกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะในการดำเนินกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางด้านสังคม เศรษฐกิจ ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1.1 ปัจจัยทางสังคม

ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา การรับข้อมูลข่าวสาร ความถี่ในการติดต่อเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ประสบการณ์การฝึกอบรมด้านการเกษตร และความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่ม ซึ่งผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมของแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏผลดังตาราง ที่ 4.1, 4.2, 4.3, 4.4 และตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.1 อายุ ระดับการศึกษา และความถี่ในการติดต่อเจ้าพนักงานเคหกิจ

	จำนวน	ร้อยละ
n=185		
อายุ (ปี)		
น้อยกว่า และเท่ากับ 30	20	10.8
31 - 40	31	16.8
41 - 50	92	49.7
51 - 60	40	21.6
มากกว่า และเท่ากับ 61	2	1.1
(ต่ำสุด = 22 สูงสุด = 61 \bar{x} = 44.58 S.D. = 9.012)		
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	65	35.1
ประถมศึกษาปีที่ 4	38	20.5
ประถมศึกษาปีที่ 6	44	23.8
มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า	10	5.4
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.)	24	13.0
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.)	1	0.5
ปริญญาตรี	3	1.6
ความถี่ในการติดต่อเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร (ครั้ง/เดือน)		
ไม่ได้รับติดต่อ	80	43.2
ได้รับติดต่อ	105	52.8
1	65	61.9
2	40	38.1
(ต่ำสุด = 1 สูงสุด = 2 \bar{x} = 1.38 S.D. = 0.488)		

จากตารางที่ 4.1 อายุ ระดับการศึกษา และความถี่ในการติดต่อเจ้าพนักงานเคหกิจ
ปรากฏผลการวิเคราะห์ เป็นดังนี้

อายุ

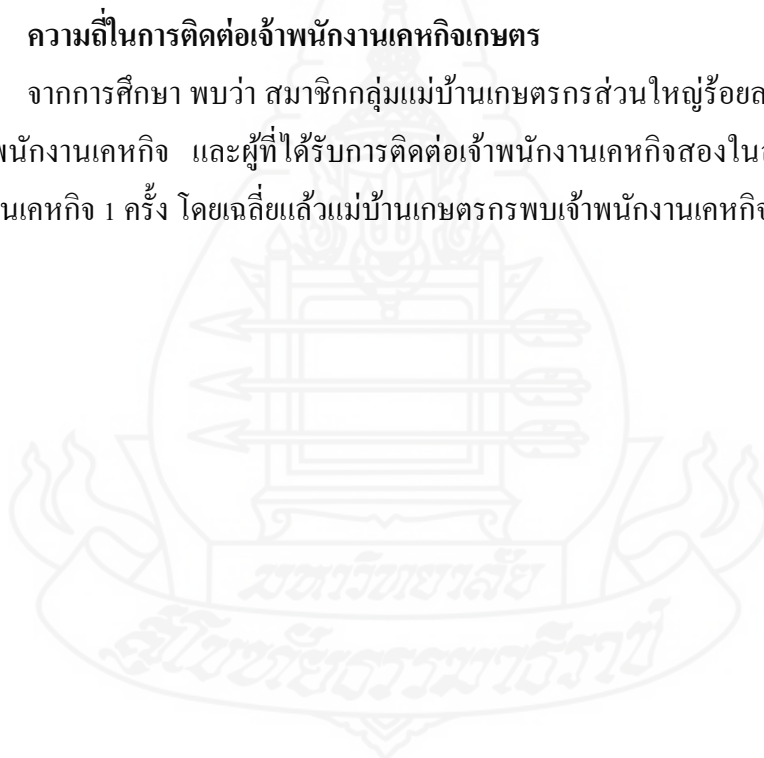
จากการศึกษา พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 49.7 มีอายุระหว่าง
41 – 50 ปี รองลงมาได้แก่ ร้อยละ 21.6 มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี และจำนวนน้อยที่สุดร้อยละ 1.1 มีอายุ
61 ปีขึ้นไป โดยแม่บ้านเกษตรกรมีอายุสูงสุด 61 ปี มีอายุต่ำสุด 22 ปี และมีอายุเฉลี่ย 44.58 ปี

การศึกษา

จากการศึกษา พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 35.1 ไม่ได้รับ
การศึกษา รองลงมามีการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 23.8 และจำนวนน้อยที่สุดร้อยละ
13.0 จบมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า ร้อยละ 5.4 จบปริญญาตรี ร้อยละ 1.6 และจบ
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.) ร้อยละ 0.5

ความถี่ในการติดต่อเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร

จากการศึกษา พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 43.2 ไม่ได้รับการ
ติดต่อเจ้าพนักงานเคหกิจ และผู้ที่ได้รับการติดต่อเจ้าพนักงานเคหกิจสองในสามได้รับการติดต่อ
เจ้าพนักงานเคหกิจ 1 ครั้ง โดยเฉลี่ยแล้วแม่บ้านเกษตรกรพบเจ้าพนักงานเคหกิจ 1.38 ครั้ง/เดือน

ตารางที่ 4.2 ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และประสบการณ์การฝึกอบรมด้านการเกษตร

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
n=185		
ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (ปี)		
น้อยกว่า และเท่ากับ 5	42	22.7
6 - 10	91	49.2
11 - 15	43	23.2
มากกว่า และเท่ากับ 16	9	4.9
(ต่ำสุด = 2 สูงสุด = 20 \bar{X} = 8.43 S.D.= 4.273)		
ประสบการณ์การฝึกอบรมด้านการเกษตร (ครั้ง/ปี)		
ไม่ได้รับการฝึกอบรม	34	18.4
ได้รับการฝึกอบรม	151	81.6
1 - 2	96	63.5
3 - 4	17	11.3
5 - 6	24	15.9
มากกว่า 6	14	9.2
(ต่ำสุด = 1 สูงสุด = 10 \bar{X} = 3.13 S.D. = 2.192)		

จากตารางที่ 4.2 ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และประสบการณ์การฝึกอบรมด้านการเกษตร ปรากฏผลการวิเคราะห์ เป็นดังนี้

ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

จากการศึกษา พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 49.2 มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอยู่ในช่วง 6 - 10 ปี รองลงมาร้อยละ 23.2 มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอยู่ในช่วง 11 - 15 ปี และจำนวนที่น้อยที่สุดร้อยละ 4.9 มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 16 ปีขึ้นไป ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรต่ำสุด 2 ปี ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสูงสุด 20 ปี ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเฉลี่ย 8.43 ปี

ประสบการณ์การฝึกอบรมด้านการเกษตร

จากการศึกษา พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 81.6) มีประสบการณ์การฝึกอบรมด้านการเกษตร โดยสองในสามมีประสบการณ์การฝึกอบรมด้านการเกษตร 1 – 2 ครั้ง/ปี ประสบการณ์การฝึกอบรมด้านการเกษตรต่ำสุดคือ 1 ครั้ง/ปี ประสบการณ์การฝึกอบรมด้านการเกษตรสูงสุด 10 ครั้ง/ปี ประสบการณ์การฝึกอบรมด้านการเกษตรเฉลี่ย 3.13 ครั้ง/ปี

ตารางที่ 4.3 การรับข้อมูลข่าวสารสื่อบุคคล

แหล่งข้อมูล	ระดับการรับข้อมูลข่าวสาร					\bar{X} (S.D)	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
สื่อบุคคล							
1. เจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตรประจำตำบล/จพง. เคหกิจเกษตร	12 (6.5)	32 (17.3)	117 (63.2)	23 (12.4)	1 (0.5)	3.17 (0.744)	ปานกลาง
2. ผู้นำท้องถิ่น	17 (9.2)	45 (24.3)	96 (51.9)	27 (14.6)	0 (0)	3.28 (0.825)	ปานกลาง
3. อาสาสมัครเกษตร หมู่บ้าน(อกม.)	34 (18.4)	78 (42.2)	35 (18.9)	38 (20.5)	0 (0)	3.58 (1.013)	มาก
4. ประธานกลุ่มแม่บ้าน / ประชาสัมพันธ์กลุ่ม	6 (3.2)	147 (79.5)	20 (10.8)	12 (6.5)	0 (0)	3.79 (0.600)	มาก
5. สมาชิกภายในกลุ่ม	8 (4.3)	49 (26.5)	110 (59.5)	18 (9.7)	0 (0)	3.25 (6.88)	ปานกลาง
6. เพื่อนบ้าน	8 (4.3)	112 (60.5)	33 (17.8)	15 (8.1)	17 (9.2)	3.43 (1.025)	มาก
7. เพื่อน/ญาติพี่น้อง	5 (2.7)	90 (48.9)	60 (32.4)	14 (7.6)	16 (8.6)	3.29 (0.968)	ปานกลาง
8. พนักงานขาย บริษัทเอกชน (sale man)	0 (0)	3 (1.6)	28 (15.1)	58 (31.4)	96 (51.9)	1.66 (0.791)	น้อยที่สุด
9. พ่อค้าต่างถิ่น	0 (0)	2 (1.1)	52 (28.1)	62 (33.5)	69 (37.3)	1.93 (0.834)	น้อย
10. เจ้าหน้าที่ของ อบต.	6 (3.2)	54 (29.2)	95 (51.1)	26 (14.1)	4 (2.2)	3.17 (0.789)	ปานกลาง
11. เจ้าหน้าที่ของรัฐ หน่วยงานอื่น	22 (21.9)	74 (40.0)	60 (32.4)	25 (13.5)	4 (2.2)	3.46 (0.944)	มาก
เฉลี่ยรวม	0 (0)	43 (23.2)	115 (62.2)	27 (24.6)	0 (0)	3.09 (0.611)	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.3 การรับข้อมูลข่าวสารสื่อบุคคล ปრაภฏผลการวิเคราะห์ เป็นดังนี้

จากการศึกษา พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นสื่อบุคคลจะได้รับอยู่ในระดับปานกลาง(คะแนนเฉลี่ย 3.09) โดยพิจารณาในรายละเอียดของสื่อบุคคลแล้วพบว่า ในสื่อบุคคลแหล่งที่เกษตรกร ได้รับข้อมูลข่าวสารอยู่ในมากที่สุด ได้แก่ ประธานกลุ่มแม่บ้าน / ประชาสัมพันธ์กลุ่ม (คะแนนเฉลี่ย 3.79) รองลงมาได้แก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) (คะแนนเฉลี่ย 3.58) และได้รับข้อมูลข่าวสารสื่อบุคคลน้อยที่สุด คือ พนักงานขายบริษัทเอกชน (sale man) โดยมีคะแนนเฉลี่ยเพียง 1.66

ตารางที่ 4.4 การรับข้อมูลข่าวสารสื่อมวลชน

แหล่งข้อมูล	ระดับการรับรู้ข่าวสาร					\bar{X} (S.D)	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
สื่อมวลชน							
1. วิทยุ	33 (17.8)	55 (29.7)	66 (35.7)	31 (16.8)	0 (0)	3.49 (0.973)	มาก
2. โทรทัศน์	57 (30.8)	81 (43.8)	20 (10.8)	23 (12.4)	4 (2.2)	3.89 (1.049)	มาก
3. หอกระจายข่าว/เสียงตามสาย	37 (20.0)	70 (37.8)	72 (38.9)	1 (0.5)	5 (2.7)	3.72 (0.883)	มาก
4. หนังสือพิมพ์	47 (25.4)	54 (29.2)	21 (11.4)	54 (29.2)	9 (4.9)	3.41 (1.279)	มาก
5. วารสาร	22 (21.9)	69 (37.3)	22 (11.9)	37 (20.0)	35 (18.9)	3.03 (1.347)	ปานกลาง
6. ใบประกาศ	2 (1.1)	42 (22.7)	51 (27.6)	34 (18.4)	56 (30.3)	2.46 (1.175)	น้อย
7. การประชุม/นิทรรศการ	16 (8.6)	73 (39.5)	63 (34.1)	21 (11.4)	12 (6.5)	3.32 (1.007)	ปานกลาง
8. อินเทอร์เน็ต	0 (0)	11 (5.9)	32 (17.3)	62 (33.5)	80 (43.2)	1.86 (0.910)	น้อย
9. ป้ายประกาศ	1 (0.5)	49 (26.5)	25 (13.5)	45 (24.3)	65 (35.1)	2.33 (1.222)	น้อย
10. รถโฆษณาเคลื่อนที่	1 (0.5)	33 (17.8)	19 (10.3)	40 (21.6)	92 (49.7)	2.14 (1.629)	น้อย
11. เอกสารของหน่วยงานราชการอื่น	23 (12.4)	63 (34.1)	69 (37.3)	28 (15.1)	2 (1.1)	3.42 (0.929)	มาก
เฉลี่ยรวม	1 (0.5)	50 (27.0)	83 (44.9)	45 (24.3)	6 (3.2)	3.00 (0.645)	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.4 การรับข้อมูลข่าวสารสื่อมวลชน ปรากฏผลการวิเคราะห์ เป็นดังนี้

จากการศึกษา พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นมวลชน บุคคลจะได้รับอยู่ในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย 3.00) โดยพิจารณาในรายละเอียดของ สื่อมวลชนแล้วพบว่า ในสื่อมวลชนแหล่งที่เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารอยู่ในมากที่สุด ได้แก่ โทรทัศน์ (คะแนนเฉลี่ย 3.89) รองลงมาได้แก่ หอกระจายข่าว/เสียงตามสาย (คะแนนเฉลี่ย 3.72) และได้รับข้อมูลข่าวสารสื่อมวลชนน้อยที่สุด อินเทอร์เน็ต (คะแนนเฉลี่ย 1.86)

ตารางที่ 4.5 ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

การดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	เฉลี่ย	จำนวนผู้ตอบถูก ตามหลักวิชาการ (ราย)	ร้อยละ
1. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คือ การรวมตัวกันของสตรีใน ภาคเกษตร	ถูก	185	100.0
2. สมาชิกมีการทำกิจกรรมตามฤดูกาลโดยไม่ต้องมีการ วางแผนงาน และเป้าหมาย(ตอบ : ดำเนินกิจกรรมโดยมี การวางแผนงานประจำปี และเป้าหมายของกลุ่มที่ ชัดเจน)	ผิด	83	44.9
3. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้เริ่มดำเนินการกิจกรรมกลุ่ม แม่บ้านเกษตรกรมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510	ถูก	120	64.9
4. กรมส่งเสริมการเกษตรเป็นหน่วยงานที่ส่งเสริมการ ดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	ถูก	178	96.2
5. คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ประกอบด้วย ประธานกรรมการ รองประธาน และเลขานุการ เท่านั้น (ตอบ : ประธาน รองประธาน เลขานุการ เภรัญญิก และ ประชาสัมพันธ์)	ผิด	153	82.7
6. สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีบทบาทให้ความ ร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่ วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ร่วมกัน	ถูก	185	100.0

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

การดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	เฉลี่ย	จำนวนผู้ตอบถูก ตามหลักวิชาการ (ราย)	ร้อยละ
7. ด้านวิชาการ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรับและถ่ายทอด ความรู้ด้านการเกษตร และเคหกิจเกษตร เฉพาะสมาชิก ภายในกลุ่ม(ตอบ : กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรับและ ถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตร และเคหกิจเกษตร ทั้ง ภายในและภายนอกกลุ่ม)	ผิด	165	89.2
8. บทบาทด้านสังคม กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วม ในการสร้างความมั่นคงด้านอาหารของท้องถิ่น	ถูก	149	80.5
9. งานทะเบียน ประกอบด้วยทะเบียนสมาชิกและ ทะเบียนทรัพย์สินเป็นงานประเภทการบริหารงาน	ถูก	185	100.0
10. งานรวม เป็นกิจกรรมที่สมาชิกต้องร่วมกัน ดำเนินการ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อร่วมกันปฏิบัติงานและ ยอมรับวิธีการทำงานเป็นกลุ่ม	ถูก	185	100.0

ตารางที่ 4.6 ระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

n=185

จำนวนประเด็นที่ตอบถูก	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
ระดับความรู้		
1 - 2 คะแนน (น้อยที่สุด)	0	0
3 - 4 คะแนน (น้อย)	0	0
5 - 6 คะแนน (ปานกลาง)	6	3.2
7 - 8 คะแนน (มาก)	81	43.8
9 - 10 คะแนน (มากที่สุด)	98	53.0
(ต่ำสุด = 6 สูงสุด = 10 \bar{x} = 8.584 S.D. = 1.244)		

จากตารางที่ 4.6 ระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
ปรากฏผลการวิเคราะห์ เป็นดังนี้

ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 53.0) มีระดับความรู้ ความเข้าใจ
เกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในระดับมากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 43.8 มีระดับ
ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในระดับมาก และร้อยละ 3.2
มีระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในระดับปานกลาง โดยมีความรู้
ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรต่ำสุด 6 คะแนน มีความรู้ ความเข้าใจ
เกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสูงสุด 10 คะแนน และมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ
การดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเฉลี่ย 8.584 ซึ่งจัดอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงว่าโดยเฉลี่ยแล้ว
เกษตรกร มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในระดับมากที่สุด
โดยพิจารณาในรายละเอียดของความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
แล้วพบว่า ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรด้านกิจกรรมการ
ดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสูงสุด และความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการความหมายของกลุ่ม
แม่บ้านเกษตรกรต่ำสุด

1.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ของครัวเรือน ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร และจำนวน
แรงงานในครัวเรือน

ตารางที่ 4.7 รายได้ครัวเรือน รายได้ในภาคเกษตร และรายได้นอกภาคเกษตร

n=185		
สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร	จำนวน	ร้อยละ
รายได้ครัวเรือน (บาท/เดือน)		
น้อยกว่าและเท่ากับ 4,000	62	33.5
4,001 - 5,000	47	25.4
5,001 - 6,000	43	23.2
มากกว่าและเท่ากับ 6,001	33	17.8
(ต่ำสุด = 2,800 สูงสุด = 9,000 \bar{X} = 5,095.68		
S.D.= 1385.673)		
รายได้ในภาคการเกษตร (บาท/เดือน)		
ไม่มี	7	3.8
มี	178	96.2
น้อยกว่าและเท่ากับ 3,000	55	30.9
3,001 - 4,000	52	29.2
4,001 - 5,000	35	19.7
มากกว่าและเท่ากับ 5,001	36	20.2
(ต่ำสุด = 1,000 สูงสุด = 8,000 \bar{X} = 3,989.33		
S.D.= 1458.057)		
รายได้นอกภาคการเกษตร (บาท/เดือน)		
ไม่มี	101	54.6
มี	84	45.4
น้อยกว่าและเท่ากับ 1,000	29	34.5
1,001 - 2,000	13	15.5
มากกว่าและเท่ากับ 2,001	42	50.0
(ต่ำสุด = 500 สูงสุด = 8,000 \bar{X} = 2,840.48 S.D.=		
2204.984)		

จากตารางที่ 4.7 รายได้ครัวเรือน รายได้ในภาคเกษตร และรายได้นอกภาคเกษตร
ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

รายได้ครัวเรือน

จากการศึกษา พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหนึ่งในสาม (ร้อยละ 33.5) มีรายได้
ครัวเรือนน้อยกว่าและเท่ากับ 4,000 บาทต่อเดือน รองลงมาร้อยละ 25.4 มีรายได้ครัวเรือนระหว่าง
4,001-5,000 บาทต่อเดือน และจำนวนที่น้อยที่สุดร้อยละ 17.8 มีรายได้ครัวเรือนมากกว่าและเท่ากับ
6,001 บาทต่อเดือน โดยเกษตรกรมีรายได้ครัวเรือนต่ำสุด 2,800 บาทต่อเดือนรายได้ครัวเรือนสูงสุด
9,000 บาทต่อเดือน และมีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 5,095.68 บาทต่อเดือน

รายได้ในภาคการเกษตร

จากการศึกษา พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหนึ่งในสาม (ร้อยละ 30.9) มีรายได้
ครัวเรือนในภาคเกษตรน้อยกว่าและเท่ากับ 3,000 บาทต่อเดือน รองลงมาร้อยละ 29.2 มีรายได้
ครัวเรือนในภาคเกษตรระหว่าง 3,001-4,000 บาทต่อเดือน โดยแม่บ้านเกษตรกรมีรายได้ครัวเรือนใน
ภาคเกษตรต่ำสุดคือ 1,000 บาทต่อเดือน รายได้ครัวเรือนในภาคเกษตรสูงสุด 8,000 บาทต่อเดือน
และมีรายได้ครัวเรือนในภาคเกษตรเฉลี่ย 3,989.33 บาทต่อเดือน

รายได้นอกภาคการเกษตร

จากการศึกษา พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรครึ่งหนึ่ง(ร้อยละ 54.6) ไม่มีรายได้
ครัวเรือนนอกภาคเกษตร และครึ่งหนึ่ง(ร้อยละ 50.0)ของผู้ที่มีรายได้นอกภาคเกษตรมีรายได้
ครัวเรือนนอกภาคเกษตรมากกว่าและเท่ากับ 2,001 บาทต่อเดือน รองลงมาร้อยละ 34.5 มีรายได้
น้อยกว่าและเท่ากับ 1,000 บาทต่อเดือน โดยแม่บ้านเกษตรกรมีรายได้ครัวเรือนนอกภาคเกษตรต่ำสุด
คือ 500 บาทต่อเดือน รายได้ครัวเรือนนอกภาคเกษตรสูงสุด 8,000 บาทต่อเดือน และมีรายได้
ครัวเรือนนอกภาคเกษตรเฉลี่ย 2,840.48 บาทต่อเดือน

ตารางที่ 4.8 ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร และการถือครองที่ดิน

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร	จำนวน	ร้อยละ
ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)		
ไม่มี	35	18.9
มี	150	81.1
1 – 2	61	40.7
3 – 4	37	24.6
5 – 6	33	22.0
มากกว่าและเท่ากับ 7	19	12.7
(ต่ำสุด = 1 สูงสุด = 15 \bar{x} = 3.83 S.D. = 2.521)		
โฉนดที่ดิน (ไร่)		
ไม่มี	128	69.2
มี	57	30.8
1 – 2	44	77.2
3 – 4	8	14.0
มากกว่าและเท่ากับ 5	5	8.8
(ต่ำสุด = 1 สูงสุด = 5 \bar{x} = 1.79 S.D. = 1.235)		
นส.3 (ไร่)		
ไม่มี	111	60.0
มี	74	40.0
1 – 2	44	59.5
3 – 4	19	25.6
มากกว่าและเท่ากับ 5	11	14.9
(ต่ำสุด = 1 สูงสุด = 5 \bar{x} = 2.65 S.D. = 1.232)		

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร	จำนวน	ร้อยละ
สปก. (ไร่)		
ไม่มี	180	97.3
มี	5	2.7
1 – 2	1	20.0
3 – 4	2	40.0
มากกว่าและเท่ากับ 5	2	40.0
(ต่ำสุด = 1 สูงสุด = 5 \bar{X} = 3.8 S.D. = 1.643)		
ไม่มีเอกสารสิทธิ์ (ไร่)		
ไม่มี	129	69.7
มี	56	30.3
1 – 3	26	46.4
4 – 6	21	37.5
มากกว่าและเท่ากับ 7	9	16.1
(ต่ำสุด = 2 สูงสุด = 15 \bar{X} = 4.61 S.D. = 2.813)		

จากตารางที่ 4.8 ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร และการถือครองที่ดิน ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร

จากการศึกษา พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหนึ่งในห้า (ร้อยละ 18.9) ไม่มีพื้นที่ทำการเกษตร และร้อยละ 81.1 ของผู้ที่มีพื้นที่ทำการเกษตร ร้อยละ 40.7 มีพื้นที่ทำการเกษตร 1 – 2 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 24.6 มีพื้นที่ทำการเกษตร 3 – 4 ไร่ โดยจำนวนพื้นที่ทำการเกษตรต่ำสุดคือ 1 ไร่ พื้นที่สูงสุด 15 ไร่ และมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 3.83 ไร่

โฉนดที่ดิน

จากการศึกษา พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสองในสาม (ร้อยละ 69.2) ไม่มีพื้นที่ทำการเกษตรที่ถือครองเป็นโฉนดที่ดิน และผู้ที่มีพื้นที่ทำการเกษตรที่ถือครองเป็นโฉนดที่ดิน ร้อยละ 77.2 มีพื้นที่ทำการเกษตรที่ถือครองเป็นโฉนด 1 - 2 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 14.0 มีพื้นที่ทำ

การเกษตรที่ถือครองเป็น โฉนด 3 - 4 ไร่ โดยจำนวนพื้นที่ทำการเกษตรที่ถือครองเป็น โฉนดที่ดินต่ำสุดคือ ไม่มี พื้นที่สูงสุด 5 ไร่ และมีพื้นที่ทำการเกษตรที่ถือครองเป็น โฉนดที่ดินเฉลี่ย 0.55 ไร่

นส.3

จากการศึกษา พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเกือบร้อยละ 60.0 ไม่มีพื้นที่ทำการเกษตรที่ถือครองเป็นเป็น และครึ่งหนึ่ง(ร้อยละ 59.5)ของผู้ที่มีพื้นที่ทำการเกษตรที่ถือครองเป็น นส.3 มีพื้นที่ทำการเกษตรที่ถือครองเป็น นส.3 1 - 2 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 25.6 มีพื้นที่ทำการเกษตรที่ถือครองเป็น นส.3 3 - 4 ไร่ โดยจำนวนพื้นที่ทำการเกษตรที่ถือครองเป็น นส.3 ต่ำสุดคือ 1 ไร่ พื้นที่สูงสุด 5 ไร่ และมีพื้นที่ทำการเกษตรที่ถือครองเป็น นส.3 เฉลี่ย 2.65 ไร่

สปก.

จากการศึกษา พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรร้อยละ 97.3 ไม่มีพื้นที่ทำการเกษตรที่ถือครองเป็นเป็น สปก. และร้อยละ 2.7 ของผู้ที่มีพื้นที่ทำการเกษตรที่ถือครองเป็นเป็น สปก. มีพื้นที่เฉลี่ย 3.8 ไร่ โดยพื้นที่ทำการเกษตรที่ถือครองเป็น สปก. ต่ำสุดคือ 1 ไร่ พื้นที่สูงสุด 5 ไร่

ไม่มีเอกสารสิทธิ์

จากการศึกษา พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรร้อยละ 69.7 ไม่มีพื้นที่ทำการเกษตรที่ถือครองที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ และเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 46.4) ของผู้ที่มีพื้นที่ถือครองไม่มีเอกสารสิทธิ์มีพื้นที่ 1 – 3 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 37.5 มีพื้นที่ทำการเกษตรที่ถือครองไม่มีเอกสารสิทธิ์ 4 - 6 ไร่ โดยจำนวนพื้นที่ทำการเกษตรที่ถือครองไม่มีเอกสารสิทธิ์ต่ำสุดคือ 2 ไร่ พื้นที่สูงสุด 15 ไร่ และมีพื้นที่ทำการเกษตรที่ถือครองไม่มีเอกสารสิทธิ์เฉลี่ย 4.61 ไร่

ตารางที่ 4.9 จำนวนแรงงานในครัวเรือน จำนวนแรงงานชายในครัวเรือน

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนแรงงานในครัวเรือน (คน)		
น้อยกว่าและเท่ากับ 1	8	4.3
2 - 3	175	94.6
มากกว่าและเท่ากับ 4	2	1.1
(ต่ำสุด = 1 สูงสุด = 4 $\bar{X} = 2.12$ S.D. = 0.463)		
จำนวนแรงงานชายในครัวเรือน (คน)		
ไม่มี	8	4.3
มี	177	95.7
1	134	75.7
2	43	24.3
(ต่ำสุด = 1 สูงสุด = 2 $\bar{X} = 1.24$ S.D. = 0.430)		
จำนวนแรงงานหญิงในครัวเรือน (คน)		
ไม่มี	15	8.1
มี	170	91.9
1	147	86.5
2	23	13.5
(ต่ำสุด = 1 สูงสุด = 3 $\bar{X} = 1.18$ S.D. = 0.479)		

จากตารางที่ 4.9 จำนวนแรงงานในครัวเรือน จำนวนแรงงานชายในครัวเรือน และจำนวนแรงงานชายในครัวเรือน ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

จำนวนแรงงานในครัวเรือน

จากการศึกษา พบว่า ครอบครัวแม่บ้านเกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 94.6) มีสมาชิกในครัวเรือนระหว่าง 2-3 คน รองลงมา ร้อยละ 4.3 มีสมาชิกในครัวเรือนน้อยกว่าและเท่ากับ 1 คน และจำนวนที่น้อยที่สุดร้อยละ 1.1 โดยครัวเรือนแม่บ้านเกษตรกรมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนน้อยที่สุด 1 คน มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากที่สุด 4 คน และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 2.12 คน

จำนวนแรงงานชายในครัวเรือน

จากการศึกษา พบว่า ครัวเรือนแม่บ้านเกษตรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 95.7) มีจำนวนแรงงานสมาชิกชายในครัวเรือน โดยร้อยละ 75.7 มีจำนวนแรงงานสมาชิกชายในครัวเรือน 1 คน และอีกร้อยละ 24.3 มีจำนวนแรงงานสมาชิกชายในครัวเรือน 2 คน โดยครัวเรือนแม่บ้านเกษตรกรมีจำนวนสมาชิกเพศชายเฉลี่ย 1.24 คน

จำนวนแรงงานหญิงในครัวเรือน

จากการศึกษา พบว่า ครัวเรือนแม่บ้านเกษตรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 91.9) มีจำนวนแรงงานสมาชิกหญิงในครัวเรือน โดยร้อยละ 86.5 มีจำนวนแรงงานสมาชิกหญิงในครัวเรือน 1 คน และอีกร้อยละ 13.5 มีจำนวนแรงงานสมาชิกหญิงในครัวเรือน 2 คน โดยครัวเรือนแม่บ้านเกษตรกรมีจำนวนสมาชิกเพศหญิงเฉลี่ย 1.18 คน

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีการศึกษาวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำนวน 185 ราย โดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ได้ผลตามตารางที่ 4.9 ดังนี้

ตารางที่ 4.10 ระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกร

ประเด็น	ระดับการมีส่วนร่วม					\bar{X} (S.D)	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1. กิจกรรมการดำเนิน โครงการ	10 (5.4)	104 (56.2)	43 (23.2)	28 (15.1)	0 (0)	3.44 (0.685)	มาก
1.1 ประชุมหารือกันในกลุ่ม ให้ทราบความต้องการของ สมาชิก/การใช้ทรัพยากร	0 (0)	117 (63.2)	26 (14.1)	42 (22.7)	0 (0)	3.41 (0.836)	มาก
1.2 วางแผนการดำเนินงาน ในรอบปี	0 (0)	117 (63.2)	34 (18.4)	34 (18.4)	0 (0)	3.45 (0.786)	มาก
1.3 ร่วมกิจกรรมกลุ่มที่เกิด รายได้ ลดรายจ่าย เช่น แปร รูปผลผลิตเกษตร ประดิษฐ์ ของใช้จากวัสดุในท้องถิ่น ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น	14 (7.6)	103 (55.7)	40 (21.6)	23 (12.4)	5 (2.7)	3.53 (0.903)	มาก
1.4 รับคำแนะนำจาก เจ้าหน้าที่ในการกำหนด โครงการของกลุ่ม	7 (3.8)	109 (58.9)	41 (22.2)	28 (15.1)	0 (0)	3.51 (0.795)	มาก

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับการมีส่วนร่วม					\bar{X} (S.D)	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1.5 ส่งเสริมการออมเงิน การ จัดทำบัญชีครัวเรือน	7 (3.8)	83 (44.9)	74 (44.0)	21 (11.4)	0 (0)	3.41 (0.740)	มาก
1.6 เรียนรู้วิชาการแผนใหม่ ตลอดจนให้รู้คุณค่าของการใช้ แรงงานทรัพยากรในท้องถิ่น	3 (1.6)	99 (53.5)	60 (32.4)	23 (12.4)	0 (0)	3.44 (0.729)	มาก
1.7 กิจกรรมเพื่อ สาธารณประโยชน์และรักษา สิ่งแวดล้อม	9 (4.9)	77 (41.6)	99 (37.3)	30 (16.2)	0 (0)	3.35 (0.808)	ปานกลาง
2. การบริหารการดำเนินงาน กลุ่ม	21 (11.4)	69 (37.3)	82 (44.3)	13 (7.0)	0 (0)	3.49 (0.593)	มาก
2.1 ประชุมรับทราบปัญหา/ ความต้องการของกลุ่มและ สร้างความร่วมมือในการ ทำงาน	0 (0)	127 (68.6)	58 (31.4)	0 (0)	0 (0)	3.69 (0.465)	มาก
2.2 วางแผนประจำปีและ กำหนดเป้าหมายการ ดำเนินงาน	0 (0)	118 (63.8)	60 (32.4)	7 (3.8)	0 (0)	3.60 (0.563)	มาก
2.3 ได้รับความรู้วิชาการ/ ข้อเสนอแนะการเขียน โครงการ	11 (5.9)	100 (54.1)	74 (40.0)	0 (0)	0 (0)	3.66 (0.588)	มาก
2.4 เข้าร่วมการเรียนรู้กิจกรรม ต่างๆ ในการพัฒนา กลุ่ม	5 (2.7)	78 (42.2)	76 (41.1)	26 (14.1)	0 (0)	3.34 (0.749)	ปานกลาง
2.5 เข้าร่วมดำเนินกิจกรรม ต่างๆ ที่ทางกลุ่มได้ดำเนินการ	12 (6.5)	102 (55.1)	65 (35.1)	6 (3.2)	0 (0)	3.65 (0.652)	มาก

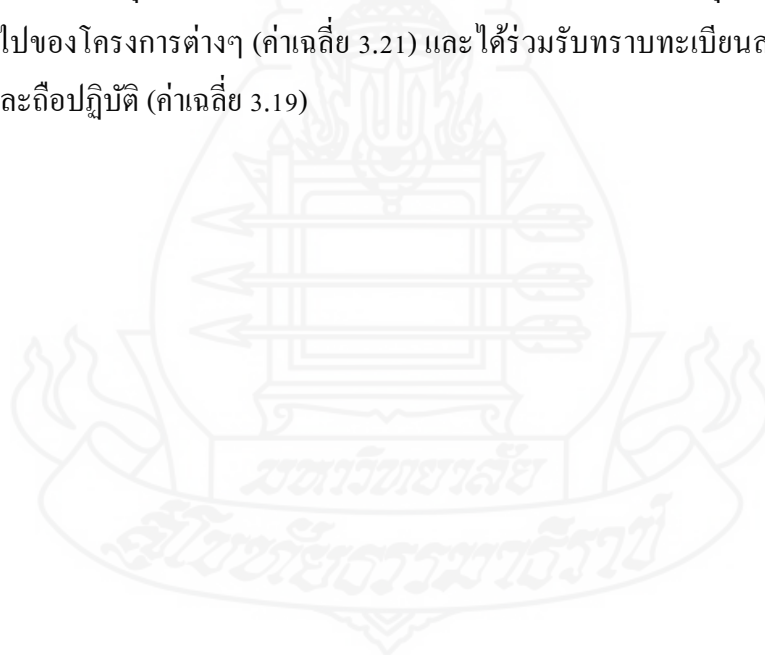
ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับการมีส่วนร่วม					\bar{X} (S.D)	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
2.6. รับทราบทะเบียนสมาชิก และข้อตกลงของกลุ่มและถือ ปฏิบัติ	9 (4.9)	70 (37.8)	64 (34.6)	31 (16.8)	11 (5.9)	3.19 (0.974)	ปานกลาง
2.7 ประสานและร่วมมือกับ กลุ่มองค์กรอื่นๆ เพื่อทราบ ความเป็นไปของโครงการ ต่างๆ	12 (6.5)	69 (37.3)	60 (32.4)	33 (17.8)	11 (5.9)	3.21 (1.006)	ปานกลาง
2.8 ร่วมกองทุนของกลุ่มเพื่อ สนับสนุนการดำเนินงาน	16 (10.3)	65 (35.1)	76 (41.1)	25 (13.5)	0 (0)	3.42 (0.851)	มาก
2.9 ติดตาม ตรวจสอบ การ ดำเนินงานและประเมินผล	7 (3.8)	102 (55.1)	49 (26.5)	27 (14.6)	0 (0)	3.48 (0.788)	มาก
2.10 ประชาสัมพันธ์ผลงาน และการดำเนินงานกลุ่ม แม่บ้านเกษตรกรให้แพร่หลาย	12 (6.5)	106 (57.3)	61 (33.0)	6 (3.2)	0 (0)	3.67 (0.646)	มาก
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	10 (5.4)	94 (50.8)	67 (36.2)	14 (7.6)	0 (0)	3.47 (0.569)	มาก

จากตารางที่ 4.10 ระดับระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกรเชิงความคิดเห็นปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ในภาพรวมแม่บ้านเกษตรกรมีระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกรเชิงความคิดเห็น ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.47) ถ้าพิจารณาในแต่ละด้านตามการดำเนินงานของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกรแล้วระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกรด้านกิจกรรมการดำเนินโครงการอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.44) ซึ่งแยกตามประเด็นการมีส่วนร่วมครั้งนี้ ได้ร่วมกิจกรรมกลุ่มที่เกิดรายได้ ๓ รายจ่าย (ค่าเฉลี่ย 3.53) ได้ร่วมรับ

คำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ในการกำหนดโครงการของกลุ่ม(ค่าเฉลี่ย 3.51) ได้ร่วมวางแผนการดำเนินงานในรอบปี (ค่าเฉลี่ย 3.45) ได้ร่วมเรียนรู้วิชาการแผนใหม่ ตลอดจนให้รู้คุณค่าของการใช้แรงงานทรัพยากรในท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย 3.44) ได้ร่วมประชุมหารือกันในกลุ่มให้ทราบความต้องการของสมาชิก/การใช้ทรัพยากร ได้ร่วมส่งเสริมการออมเงิน การจัดทำบัญชีครัวเรือน (ค่าเฉลี่ย 3.41) และได้ร่วมกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์และรักษาสีเขียว (ค่าเฉลี่ย 3.35) และด้านกิจกรรมการดำเนินงานกลุ่มอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.49) ซึ่งแยกตามประเด็นการมีส่วนร่วมดังนี้ ได้ร่วมประชุมรับทราบปัญหา/ความต้องการของกลุ่มและสร้างความร่วมมือในการทำงาน (ค่าเฉลี่ย 3.69) ได้ร่วมประชาสัมพันธ์ผลงานและการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรให้แพร่หลาย (ค่าเฉลี่ย 3.67) ได้ร่วมรับความรู้วิชาการ/ข้อเสนอแนะการเขียนโครงการ (ค่าเฉลี่ย 3.66) ได้เข้าร่วมดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่ทางกลุ่มได้ดำเนินการ (ค่าเฉลี่ย 3.65) ได้ร่วมวางแผนประจำปีและกำหนดเป้าหมายการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย 3.60) ได้ร่วมติดตาม ตรวจสอบ การดำเนินงานและประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 3.48) ได้ร่วมกองทุนของกลุ่มเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย 3.42) ได้เข้าร่วมการเรียนรู้กิจกรรมต่างๆ ในการพัฒนากลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.34) ได้ร่วมประสานและร่วมมือกับกลุ่มองค์กรอื่นๆ เพื่อทราบความเป็นไปของโครงการต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 3.21) และได้ร่วมรับทราบทะเบียนสมาชิก และข้อตกลงของกลุ่มและถือปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย 3.19)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อบทบาทในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ความคิดเห็นต่อบทบาทในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำนวน 185 ราย โดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ได้ผลตามตารางที่ 4.11 ดังนี้

ตารางที่ 4.11 ความคิดเห็นต่อบทบาทการเข้าร่วมในการดำเนินงานในกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

n=185

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น					\bar{X} (S.D)	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1. สมาชิกควรเข้าร่วม ประชุมกลุ่มและแสดง ความคิดเห็นในที่ประชุม	59 (31.9)	84 (45.4)	42 (22.7)	0 (0)	0 (0)	4.09 (0.735)	มาก
2. สมาชิกควรร่วมกำหนด แนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่กลุ่มยกขึ้นมา	67 (36.2)	89 (48.1)	22 (11.9)	7 (3.8)	0 (0)	4.17 (0.780)	มาก
3. สมาชิกควรมีส่วนร่วม ในการหาข้อมูลข่าวสาร หรือให้ข้อมูลที่เป็น ประโยชน์ในการพัฒนา กลุ่ม	56 (30.3)	89 (48.1)	40 (21.6)	0 (0)	0 (0)	4.09 (0.717)	มาก
4. สมาชิกควรได้นำความรู้ ที่ได้รับไปปรับปรุง ครอบครัวและอาชีพรวมถึง เผยแพร่แก่ผู้อื่น	71 (38.4)	69 (37.3)	45 (24.3)	0 (0)	0 (0)	4.14 (0.781)	มาก

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น					\bar{X} (S.D)	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
5. สมาชิกควรกระตุ้นให้ ผู้นำกลุ่มและเพื่อนสมาชิก ปฏิบัติงานต่าง ๆ ที่เกิด ประโยชน์แก่สมาชิกส่วน ใหญ่	59 (31.9)	110 (59.2)	16 (8.6)	0 (0)	0 (0)	4.23 (0.594)	มากที่สุด
6. สมาชิกควรให้ความ ร่วมมือและสนับสนุนใน การดำเนินกิจกรรมของ กลุ่มอย่างต่อเนื่อง	52 (28.1)	105 (56.8)	21 (11.4)	7 (3.8)	0 (0)	4.09 (0.735)	มาก
7. สมาชิกควรมีส่วนร่วม ในการขยายกิจกรรมของ กลุ่มให้กว้างขวางยิ่งขึ้น	52 (28.1)	104 (56.2)	22 (11.9)	7 (3.85)	0 (0)	4.09 (0.739)	มาก
8. สมาชิกควรแนะนำเพื่อน บ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกให้ เห็นคุณค่าความสำคัญของ การทำงานกันเป็นกลุ่ม	44 (23.8)	112 (60.5)	26 (14.1)	3 (1.6)	0 (0)	4.06 (0.664)	มาก
9. สมาชิกควรปฏิบัติตาม มติและข้อบังคับกลุ่มและ ให้ความร่วมมือกับราชการ ในโอกาสอันสมควร	56 (30.3)	105 (56.8)	24 (13.0)	0 (0)	0 (0)	4.17 (0.636)	มาก
10. สมาชิกควร ประชาสัมพันธ์ผลงานและ การดำเนินงานกลุ่มให้ แพร่หลาย	64 (34.6)	97 (52.4)	17 (9.2)	7 (3.8)	0 (0)	4.18 (0.749)	มาก

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น					\bar{X} (S.D)	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	66 (35.7)	93 (50.3)	26 (14.1)	0 (0)	0 (0)	4.13 (0.627)	มาก

จากตารางที่ 4.11 ความคิดเห็นต่อบทบาทการเข้าร่วมในการดำเนินงานในกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ปรากฏผลการวิเคราะห์ดังนี้

ในภาพรวมแม่บ้านเกษตรกรมีความคิดเห็นต่อบทบาทการเข้าร่วมในการดำเนินงานในกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.13) โดยความคิดเห็นต่อบทบาทการเข้าร่วมในการดำเนินงานในกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ระดับมากที่สุด ได้แก่ สมาชิกควรกระตุ้นให้ผู้นำกลุ่มและเพื่อนสมาชิกปฏิบัติงานต่างๆ ที่เกิดประโยชน์แก่สมาชิกส่วนใหญ่ (ค่าเฉลี่ย 4.23) และความคิดเห็นต่อบทบาทการเข้าร่วมในการดำเนินงานในกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ระดับมาก ได้แก่ สมาชิกควรประชาสัมพันธ์ผลงานและการทำงานกลุ่มให้แพร่หลาย (ร้อยละ 4.18) สมาชิกควรร่วมกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ ที่กลุ่มยกขึ้นมา สมาชิกควรปฏิบัติตามมติและข้อบังคับกลุ่มและให้ความร่วมมือกับราชการในโอกาสอันสมควร (ร้อยละ 4.17) สมาชิกควรได้นำความรู้ที่ได้รับไปปรับปรุงครอบครัวและอาชีพรวมถึงเผยแพร่แก่ผู้อื่น (ร้อยละ 4.14) สมาชิกควรเข้าร่วมประชุมกลุ่มและแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม สมาชิกควรมีส่วนร่วมในการหาข้อมูลข่าวสารหรือให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนากลุ่ม สมาชิกควรให้ความร่วมมือและสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง สมาชิกควรมีส่วนร่วมในการขยายกิจกรรมของกลุ่มให้กว้างขวางยิ่งขึ้น (ร้อยละ 4.09) และสมาชิกควรแนะนำเพื่อนบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกให้เห็นคุณค่าความสำคัญของการทำงานกันเป็นกลุ่ม (ร้อยละ 4.06)

**ตอนที่ 4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน
เกษตรกรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน**

การศึกษาครั้งนี้ ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุ เพื่อหาความเกี่ยวข้องระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระหลายตัว ว่า ตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความเกี่ยวข้องแบบใดหรือทิศทางใด (เชิงบวกหรือเชิงลบ) กับตัวแปรตาม และมีระดับความเกี่ยวข้องกับตัวแปรตามมากหรือน้อยเพียงใด

ผู้วิจัยได้นำค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ตัวแปรอิสระ 10 ตัวแปร และตัวแปรตาม 1 ตัวแปร ที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัย มาแสดงไว้ในตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์

ที่	ตัวแปร	\bar{X}	S.D.
ตัวแปรอิสระ			
1	อายุ (ปี)	44.58	9.012
2	จำนวนปีที่ศึกษา (ปี)	4.63	4.337
3	การรับข้อมูลข่าวสาร ด้านการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	3.04	0.457
4	ความถี่ในการติดต่อเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร (ครั้ง/เดือน)	1.38	0.488
5	ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (ปี)	8.43	4.273
6	ประสบการณ์การฝึกอบรมด้านการเกษตร (ครั้ง/ปี)	3.13	2.192
7	คะแนนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร(คะแนน)	8.584	1.244
8	รายได้ครัวเรือน (บาท/เดือน)	5,095.68	1385.673
9	ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)	3.83	2.521
10	จำนวนแรงงานในครัวเรือน (คน)	2.12	0.463
ตัวแปรตาม			
การมีส่วนร่วมในการดำเนินของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกร			
1	อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน	3.47	0.569

ตารางที่ 4.13 เมตริกสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตัวแปรอิสระ 10 ตัวแปร ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตัวแปร	x1	x2	x3	x4	x5	x6	x7	x8	x9	x10
x1	1.000	-0.479**	-0.103	0.313**	0.696**	0.478**	0.096	-0.014	0.187*	0.123
x2		1.000	0.068	-0.058	-0.369**	-0.376**	-0.053	0.094	0.124	-0.129
x3			1.000	0.173*	-0.138	-0.070	0.169*	0.070	-0.139	0.043
x4				1.000	0.180*	0.430**	0.204**	-0.036	-0.148*	0.117
x5					1.000	0.314**	0.013	0.000	0.377**	0.133
x6						1.000	0.037	-0.025	-0.296**	0.328**
x7							1.000	-0.308**	0.010	-0.386**
x8								1.000	-0.105	0.372**
x9									1.000	-0.226**
x10										1.000

จากตารางที่ 4.13 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละคู่ไม่มีตัวแปรอิสระคู่ใด มีความสัมพันธ์กันสูงกว่า 0.80 อันจะก่อให้เกิดการละเมิดข้อสมมุติฐานของการวิเคราะห์ถดถอยพหุ

ตารางที่ 4.14 สัญลักษณ์ที่ใช้กับตัวแปร ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

ตัวแปรอิสระ	
X_1	อายุ (ปี)
X_2	จำนวนปีที่ศึกษา (ปี)
X_3	การรับข้อมูลข่าวสาร ด้านการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
X_4	ความถี่ในการติดต่อเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร (ครั้ง/เดือน)
X_5	ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (ปี)
X_6	ประสบการณ์การฝึกอบรมด้านการเกษตร (ครั้ง/ปี)
X_7	คะแนนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร(คะแนน)
X_8	รายได้ครัวเรือน (บาท/เดือน)
X_9	ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)
X_{10}	จำนวนแรงงานในครัวเรือน (คน)
ตัวแปรตาม	
Y	การมีส่วนร่วมในการดำเนินของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยการวิเคราะห์ระหว่างตัวแปรอิสระ 10 ตัว กับตัวแปรตาม ปรากฏดังตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 การวิเคราะห์ถดถอยพหุปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน (Y)

ตัวแปร	สัมประสิทธิ์	ค่าสถิติ	ค่านัยสำคัญ
	ถดถอย(b)	(t)	(Sig)
ค่าคงที่	-0.226	-0.702	0.484
1. อายุ	0.018	4.414**	0.000
2. จำนวนปีที่ศึกษา	0.016	2.506*	0.013
3. การรับข้อมูลข่าวสารด้านการดำเนินงานกลุ่ม แม่บ้าน	0.031	0.579	0.563
4. ความถี่ในการติดต่อเจ้าพนักงานเคหกิจ เกษตร	0.050	1.435	0.153
5. ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร	0.012	1.426	0.156
6. ประสบการณ์การฝึกอบรมด้านการเกษตร	0.051	3.718**	0.000
7. คะแนนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการ ดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	0.245	11.424**	0.000
8. รายได้ครัวเรือน	-5.79E-05	-3.133**	0.002
9. ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร	-0.059	-5.417**	0.000
10. จำนวนแรงงานในครัวเรือน	0.395	6.396**	0.000
$R^2 = 0.723$	SEE = 0.308	F = 45.387	Sig of F = 0.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตาราง 4.14 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ผลปรากฏว่า ได้ค่า $F = 45.387$ Sig of $F = 0.000$ ซึ่งหมายความว่า มีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามในรูปเชิงเส้น และเมื่อพิจารณาผลจากการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระ 10 ตัว ปรากฏผลว่ามีตัวแปรอิสระ 3 ตัว ที่ไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีตัวแปรอิสระ 7 ตัว ที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีตัวแปร 6 ตัวแปรที่มีนัยสำคัญยิ่งทาง

สถิติที่ระดับ 0.01 ได้แก่ อายุ ประสบการณ์การฝึกอบรมด้านการเกษตร คะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำนวนแรงงานในครัวเรือน ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร และรายได้ครัวเรือน และมีตัวแปร 1 ตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ จำนวนปีที่ศึกษา สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามได้ร้อยละ 72.3 ($R^2 = 0.723$) โดยมีสมการความถดถอยดังนี้

$$Y = - 0.226 + 0.018X_1 + 0.016X_2 + 0.031X_3 + 0.050X_4 + 0.012X_5 + 0.051X_6 + 0.245X_7 - 5.79E-05X_8 - 0.059X_9 + 0.395X_{10}$$

จากสมการ สรุปได้ดังนี้

1. ค่า a คือ ค่าคงที่ มีค่าเท่ากับ - 0.226 แสดงว่าเส้นกราฟตัดกับแกน Y ต่ำกว่าเส้นแกน X ค่า a จึงมีค่าเป็นลบ

2. ค่า b ที่เป็นค่า สัมประสิทธิ์การถดถอยเป็นความชันของเส้นกราฟ เป็นค่าที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของเส้นกราฟ เมื่อตัวแปรอิสระหรือตัวแปรต้น (X) เปลี่ยนแปลงไปหนึ่งหน่วยจะทำให้ตัวแปร Y เปลี่ยนแปลงไป b หน่วย

2.1 เมื่ออายุ (X_1) เปลี่ยนแปลงไปหนึ่งหน่วยจะทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกร (Y) เปลี่ยนแปลงไป 0.018 หน่วย โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน

2.2 เมื่อจำนวนปีที่ศึกษา (X_2) เปลี่ยนแปลงไปหนึ่งหน่วยจะทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกร (Y) เปลี่ยนแปลงไป 0.016 หน่วย โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน

2.3 เมื่อการรับข้อมูลข่าวสารด้านการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้าน (X_3) เปลี่ยนแปลงไปหนึ่งหน่วยจะทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกร (Y) เปลี่ยนแปลงไป 0.031 หน่วย โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน

2.4 เมื่อความถี่ในการติดต่อเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร (X_4) เปลี่ยนแปลงไปหนึ่งหน่วยจะทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกร (Y) เปลี่ยนแปลงไป 0.050 หน่วย โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน

2.5 เมื่อระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (X_5) เปลี่ยนแปลงไปหนึ่งหน่วยจะทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกร (Y) เปลี่ยนแปลงไป 0.012 หน่วย โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน

2.6 เมื่อประสบการณ์การฝึกอบรมด้านการเกษตร (X_6) เปลี่ยนแปลงไปหนึ่งหน่วย จะทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกร (Y) เปลี่ยนแปลงไป 0.051 หน่วย โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน

2.7 เมื่อคะแนนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (X_7) เปลี่ยนแปลงไปหนึ่งหน่วยจะทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกร (Y) เปลี่ยนแปลงไป 0.245 หน่วย โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน

2.8 เมื่อรายได้ครัวเรือน (X_8) เปลี่ยนแปลงไปหนึ่งหน่วยจะทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกร (Y) เปลี่ยนแปลงไป 0.000005790 หน่วย โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม

2.9 เมื่อขนาดพื้นที่ทำการเกษตร (X_9) เปลี่ยนแปลงไปหนึ่งหน่วยจะทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกร (Y) เปลี่ยนแปลงไป 0.059 หน่วย โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม

2.10 เมื่อจำนวนแรงงานในครัวเรือน (X_{10}) เปลี่ยนแปลงไปหนึ่งหน่วยจะทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกร (Y) เปลี่ยนแปลงไป 0.395 หน่วย โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน

โดยมีค่า $R^2 = 0.723$ คือ ความสามารถในการทำนายของสมการ แสดงว่าจากสมการดังกล่าวเมื่อแทนค่าตัวแปรอิสระ (X) ทั้งหมดสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตาม (Y) ได้ร้อยละ 72.3

ตอนที่ 5 ปัญหาในการดำเนินกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมือง
แม่ฮ่องสอน จังหวัด แม่ฮ่องสอน

ปัญหาในการดำเนินกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำนวน 185 ราย โดย
ใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ได้ผลตามตารางที่ 4.15 ดังนี้

ตารางที่ 4.16 ระดับปัญหาในการดำเนินกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเมือง
แม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

n=185

ประเด็น	ระดับปัญหา					\bar{X} (S.D)	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1. ด้านคณะกรรมการและ สมาชิกกลุ่ม	0 (0)	14 (7.6)	126 (68.1)	45 (24.3)	0 (0)	2.86 (0.465)	ปานกลาง
1.1 สมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรไม่ได้เข้าร่วมการ จัดทำแผนงานการทำ กิจกรรม จึงทำให้สมาชิก มองไม่เห็นความสำคัญ ของกิจกรรม	6 (3.2)	45 (24.3)	102 (55.1)	18 (9.7)	14 (7.6)	3.06 (0.880)	ปานกลาง
1.2 กิจกรรมที่ทางกลุ่ม แม่บ้านเกษตรกรกำหนด ไม่สอดคล้องกับความ ต้องการของสมาชิก	2 (1.1)	36 (19.5)	116 (62.7)	16 (8.6)	5 (8.1)	2.97 (0.807)	ปานกลาง
1.3 สมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรบางรายมีภารกิจ ของตนเองมากจึงไม่ สามารถเข้าร่วมในกิจกรรม กลุ่มได้	9 (4.9)	65 (35.1)	111 (60.0)	0 (0)	0 (0)	3.45 (0.589)	มาก

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับปัญหา					\bar{X} (S.D)	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1.4 กลุ่มขาดการ ประชาสัมพันธ์จึงมีสมาชิก บางคนไม่เข้าใจ เป็นสาเหตุ ให้ไม่เข้าร่วมกิจกรรม	7 (3.8)	48 (25.9)	111 (60.0)	19 (10.3)	0 (0)	3.23 (0.680)	ปานกลาง
1.5 คณะกรรมการกลุ่มไม่ เข้าใจบทบาทหน้าที่ ของตนเอง	0 (0)	39 (21.1)	91 (49.2)	36 (19.5)	19 (10.3)	2.81 (0.886)	ปานกลาง
1.6 สมาชิกภายในกลุ่ม ขาดความสามัคคี	9 (4.9)	14 (7.6)	72 (38.9)	15 (8.1)	75 (40.5)	2.28 (1.210)	น้อย
1.7 ขาดการพัฒนาความรู้ / ทักษะของสมาชิกภายใน กลุ่มอย่างต่อเนื่อง	3 (4.9)	35 (18.9)	125 (67.6)	9 (4.9)	7 (3.8)	3.16 (0.749)	ปานกลาง
1.8 การดำเนินงานของ คณะกรรมการกลุ่มไม่ เข้มแข็ง	0 (0)	17 (9.2)	69 (37.3)	23 (12.4)	76 (41.1)	2.15 (1.066)	น้อย
1.9 การทำบัญชี / การเงิน ไม่เป็นระบบเท่าที่ควร	0 (0)	22 (11.9)	107 (57.8)	49 (26.5)	7 (3.8)	2.78 (0.699)	ปานกลาง
1.10 ขาดประสาน กิจกรรมกลุ่มในเรื่องต่างๆ	0 (0)	39 (21.1)	93 (50.3)	39 (21.1)	14 (7.6)	2.85 (0.840)	ปานกลาง
1.11 สมาชิกภายในกลุ่ม ไม่ปฏิบัติตามกฎกติกา/ ระเบียบของกลุ่ม ที่วางไว้ อย่างเคร่งครัด	2 (1.1)	31 (16.8)	98 (53.0)	22 (11.9)	32 (17.3)	2.72 (0.975)	ปานกลาง

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับปัญหา					\bar{X} (S.D)	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
2. ด้านการดำเนินงาน	0	24	117	39	5	2.82	ปานกลาง
	(0)	(13.0)	(63.2)	(21.1)	(2.7)	(0.515)	
2.1 ขาดการวิเคราะห์ ปัจจัยต่างๆ สภาพปัญหาที่ ส่งผลต่อการผลิต	0	26	106	53	0	2.85	ปานกลาง
	(0)	(14.1)	(57.3)	(28.6)	(0)	(0.639)	
2.2 ขาดการวางแผนใน การพัฒนาและกำหนด เป้าหมายการดำเนินงาน	3	12	131	39	0	2.89	ปานกลาง
	(1.6)	(6.5)	(70.8)	(21.1)	(0)	(0.574)	
2.3 ขาดงบประมาณใน การสนับสนุนโครงการจาก หน่วยงานต่าง ๆ	24	59	65	28	9	3.33	ปานกลาง
	(13.0)	(31.9)	(35.1)	(15.1)	(4.9)	(1.040)	
2.4 ขาดแหล่งเงินทุน สนับสนุนกลุ่มในการ ดำเนินกิจกรรม	24	54	82	25	0	3.42	มาก
	(13.0)	(29.2)	(44.3)	(13.5)	(0)	(0.881)	
2.5 ขาดส่งเสริมการตลาด ให้กับกลุ่มเพื่อจัดแสดง และจำหน่ายสินค้า, ตลาด รับซื้อที่แน่นอน	30	62	75	6	12	3.50	มาก
	(16.2)	(33.5)	(40.5)	(3.2)	(6.5)	(1.017)	
2.6 ขาดการติดต่อ ประสานงานกับหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน	26	43	82	29	5	3.30	ปานกลาง
	(14.1)	(23.2)	(44.3)	(15.7)	(2.7)	(0.986)	
2.7 ขาดการรวบรวมข้อ มูลการดำเนินงานกลุ่มใน ด้านอาชีพ/กิจกรรมกลุ่ม	17	37	99	28	4	3.19	ปานกลาง
	(9.2)	(20.0)	(53.5)	(15.1)	(2.2)	(0.880)	

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับปัญหา					\bar{X} (S.D)	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
2.8 ขาดการติดตาม ประเมินงานโครงการกลุ่ม	10 (5.4)	33 (17.8)	114 (61.6)	26 (14.1)	2 (1.1)	3.12 (0.752)	ปานกลาง
2.9 ขาดการ ประชาสัมพันธ์กิจกรรม โครงการต่าง ๆ ตลอดจน ผลงานแก่บุคคลทั่วไป	10 (5.4)	14 (7.6)	26 (68.1)	33 (17.8)	2 (1.1)	2.98 (0.718)	ปานกลาง
2.10 สมาชิกขาดความรู้/ ทักษะในการดำเนิน กิจกรรม	3 (1.6)	28 (15.1)	128 (69.2)	23 (12.4)	3 (1.6)	3.03 (0.638)	ปานกลาง
2.11 ต้นทุนการผลิตสูง	91 (49.2)	18 (9.7)	71 (38.4)	5 (2.7)	0 (0)	4.05 (0.993)	มาก
2.12 ผลผลิตไม่มีคุณภาพ	28 (15.1)	86 (46.5)	32 (17.3)	39 (21.1)	0 (0)	2.56 (0.988)	น้อย
2.13 ระยะทางในการ จำหน่ายสินค้าไกลจาก แหล่งผลิต และมีความ ยากลำบาก	75 (40.5)	78 (42.2)	30 (16.2)	2 (1.1)	0 (0)	4.22 (0.751)	มากที่สุด
3. ด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริม	7 (3.8)	50 (27.0)	118 (63.8)	10 (5.4)	0 (0)	3.27 (0.495)	ปานกลาง
3.1 เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ รับผิดชอบให้ความเอาใจ ใส่และไม่ปฏิบัติงานอย่าง จริงจัง	7 (3.8)	51 (27.6)	112 (60.5)	15 (8.1)	0 (0)	3.27 (0.661)	ปานกลาง

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับปัญหา					\bar{X} (S.D)	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
3.2 ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ / ทักษะของเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ	9 (4.9)	36 (19.5)	119 (64.3)	21 (11.4)	0 (0)	3.18 (0.688)	ปานกลาง
3.3 ความรู้ที่เจ้าหน้าที่ถ่ายทอดไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้	7 (3.8)	40 (21.6)	87 (47.0)	42 (22.7)	9 (4.9)	2.97 (0.890)	ปานกลาง
3.4 ความถี่ในการเข้าปฏิบัติงานในพื้นที่ขาดความต่อเนื่อง	2 (1.1)	69 (37.3)	109 (58.9)	5 (2.7)	0 (0)	3.37 (0.557)	ปานกลาง
3.5 การเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในพื้นที่บ่อยเกินไป	34 (18.4)	58 (31.4)	76 (41.1)	17 (9.2)	0 (0)	3.59 (0.893)	มาก
3.6 แนวคิดการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติงานของกลุ่ม	6 (3.2)	50 (27.0)	114 (61.6)	15 (8.1)	0 (0)	3.25 (0.647)	ปานกลาง
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	0 (0)	46 (24.9)	127 (68.6)	12 (6.5)	0 (0)	3.12 (0.330)	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.16 ระดับปัญหาในการดำเนินกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ในภาพรวมแม่บ้านเกษตรกรมีปัญหาในการการดำเนินกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.12) โดยประเด็นปัญหาของแม่บ้านเกษตรกรในการดำเนินกิจกรรมพิจารณาแต่ละด้าน ดังนี้ ด้านคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่ม อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.86) ซึ่งประเด็นปัญหามากที่สุดด้านคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ

3.45) คือ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบางรายมีภารกิจของตนเองมากจึงไม่สามารถเข้าร่วมในกิจกรรมกลุ่มได้ รองลงมา คือกลุ่มขาดการประชาสัมพันธ์จึงมีสมาชิกบางคนไม่เข้าใจเป็นสาเหตุให้ไม่เข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 3.23) ด้านการดำเนินงานกลุ่ม อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.82) ซึ่งประเด็นปัญหามากที่สุดด้านการดำเนินงานกลุ่มอยู่ในระดับมากที่สุด(ร้อยละ 4.22) คือ ระยะเวลาในการจำหน่ายสินค้าไกลจากแหล่งผลิต และมีความยากลำบาก รองลงมา คือ ขาดส่งเสริมการตลาดให้กับกลุ่มเพื่อจัดแสดงและจำหน่ายสินค้า, ตลาดรับซื้อที่แน่นอนอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 3.50) และด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.12) ซึ่งประเด็นปัญหามากที่สุดด้านการดำเนินงานกลุ่มอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 3.59) คือ การเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในพื้นที่บ่อยเกินไป รองลงมา คือ ความถี่ในการเข้าปฏิบัติงานในพื้นที่ขาดความต่อเนื่องอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 3.37)

ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะในการดำเนินกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนจังหวัดแม่ฮ่องสอน

จากการสอบถามข้อเสนอแนะในการดำเนินกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจำนวน 185 คน ได้ข้อเสนอ ดังนี้

1. ด้านคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่ม

ควรมีการพัฒนาทักษะความสามารถในการบริหารจัดการคณะกรรมการกลุ่ม และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนควรได้รับการพัฒนาฝีมือให้เป็นที่ยอมรับ โดยการฝึกอบรม และศึกษาดูงาน จุดที่ประสบความสำเร็จต่างจังหวัดเพราะจะทำให้รับรู้การพัฒนาจากภายนอกที่แปลกออกไปเพื่อกลับมาประยุกต์ใช้กับกลุ่ม

2. ด้านการดำเนินงาน

การดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ต่างคนต่างมีงานที่ทำประจำอยู่แล้ว ถ้าหากทำงานในไร่นาก็จะเสียเวลาเสียรายได้หลักจากผลผลิตที่ปลูกไว้แล้ว ทำให้การรวมตัวการทำกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกมากขึ้นไม่ครบ และไม่ต่อเนื่องเท่าที่ควร การทำกิจกรรมกลุ่มควรมีการนัดหมายในช่วงเวลาที่ว่างจากการทำงานหลัก และสอดคล้องกับการทำการเกษตรซึ่งเป็นอาชีพหลักอยู่แล้ว

3. ด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

เจ้าหน้าที่ควรเป็นคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนเนื่องจากที่ผ่านมามีการเปลี่ยนแปลงเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรบ่อย เนื่องจากเจ้าหน้าที่ที่เข้ามาปฏิบัติงานเป็นคนต่างพื้นที่พอเข้ามาปฏิบัติงานสักพักก็ย้ายกลับภูมิลำเนาตัวเอง

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมและบทบาทของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญโดยจำแนกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมและบทบาทของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน สามารถสรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและปัจจัยอื่นๆ ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน 2) ระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน 3) ความคิดเห็นต่อบทบาทการเข้าร่วมในการดำเนินงานในกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน 4) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน 5) ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

1.2 วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ แม่บ้านเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่บันทึกข้อมูลกลุ่มลงในระบบสารสนเทศข้อมูลสถาบันเกษตรกรกรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2555 โดยสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ทั้งหมด 16 กลุ่ม จำนวน 344 ราย โดยกลุ่มตัวอย่างคัดเลือกตามสูตรการหาขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane โดยยอมให้มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้ 185 ราย ซึ่งวิธีการคัดเลือกทำโดยวิธีการจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างแบ่งออกเป็น 4 ตอน การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการออกสัมภาษณ์เกษตรกรอย่างเป็นทางการการด้วยตนเอง การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด การจัดอันดับ และสถิติวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบปกติ (Multiple Regression)

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ

สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ส่วนใหญ่แล้วมีอายุเฉลี่ย 44.58 ปี ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษา ความถี่ในการติดต่อเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรเฉลี่ย 1.38 ครั้ง ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอยู่ในช่วงเฉลี่ย 8.43 ปี ประสบการณ์การฝึกอบรมด้านการเกษตรเฉลี่ย 3.13 ครั้งต่อปี การรับข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับปานกลาง ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอยู่ในระดับมากที่สุด สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ พบว่า รายได้ครัวเรือน ส่วนใหญ่ มีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 5,095.68 บาท/เดือน มีรายได้ภาคการเกษตรเฉลี่ย 3,989.33 บาท/เดือน มีรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 2,480.48 บาท/เดือน สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนมากมีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 3.83 ไร่ ส่วนใหญ่แล้วเป็นที่ดินที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ และส่วนใหญ่ มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.12 คน แรงงานชายเฉลี่ย 1.24 คนต่อครัวเรือน แรงงานหญิง 1.18 คนต่อครัวเรือน

1.3.2 การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในกิจกรรมการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอยู่ในระดับมาก และเมื่อถ้าพิจารณาในแต่ละด้านตามการดำเนินงานของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกรแล้วปรากฏผลต่อไปนี้

1) ด้านกิจกรรมการดำเนินโครงการ พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในกิจกรรมการดำเนินโครงการอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.44) โดยกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกิจกรรมการดำเนินโครงการอยู่ในระดับมาก 6 ประเด็น ได้แก่ 1) ได้ร่วมกิจกรรมกลุ่มที่เกิดรายได้ ลดรายจ่าย 2) ได้ร่วมรับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ในการกำหนดโครงการของกลุ่ม 3) ได้ร่วมวางแผนการดำเนินงานในรอบปี 4) ได้ร่วมเรียนรู้วิชาการแผนใหม่ ตลอดจนให้รู้คุณค่าของการใช้แรงงานทรัพยากรในท้องถิ่น 5) ได้ร่วมประชุมหารือกันในกลุ่มให้ทราบความต้องการของสมาชิก/การใช้ทรัพยากร 6) ได้ร่วมส่งเสริมการออมเงิน การจัดทำบัญชีครัวเรือน มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรด้านกิจกรรมการดำเนินโครงการอยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ ได้ร่วมกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์และรักษาสิ่งแวดล้อม

2) ด้านกิจกรรมการดำเนินงานกลุ่ม พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในกิจกรรมการดำเนินงานกลุ่มอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.49) โดยกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรด้านกิจกรรมการดำเนินงานกลุ่มอยู่ในระดับมาก 7 ประเด็น ได้แก่ 1) ได้ร่วมประชุมรับทราบปัญหา/ความต้องการของกลุ่มและสร้างความร่วมมือในการทำงาน 2) ได้ร่วมประชาสัมพันธ์ผลงานและการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรให้แพร่หลาย 3) ได้ร่วมรับความรู้วิชาการ/ข้อเสนอแนะการเขียนโครงการ 4) ได้เข้าร่วมดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่ทางกลุ่มได้ดำเนินการ 5) ได้ร่วมวางแผนประจำปีและกำหนดเป้าหมายการดำเนินงาน 6) ได้ร่วมติดตาม ตรวจสอบ การดำเนินงานและประเมินผล 7) ได้ร่วมกองทุนของกลุ่มเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรด้านกิจกรรมการดำเนินงานกลุ่มอยู่ในระดับด้วยปานกลาง 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ได้เข้าร่วมการเรียนรู้กิจกรรมต่างๆ ในการพัฒนากลุ่ม 2) ได้ร่วมประสานและร่วมมือกับกลุ่มองค์กรอื่นๆ เพื่อทราบความเป็นไปของโครงการต่างๆ 3) ได้ร่วมรับทราบทะเบียนสมาชิก และข้อตกลงของกลุ่มและถือปฏิบัติ

1.3.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในเชิงความคิดเห็น ได้แก่ อายุ จำนวนปีที่ศึกษา ประสบการณ์การฝึกอบรมด้านการเกษตร คະแนนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และจำนวนแรงงานในครัวเรือน ปัจจัยที่เกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในเชิงความคิดเห็น ได้แก่ รายได้ครัวเรือน และขนาดพื้นที่ทำการเกษตร

1.3.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีความคิดเห็นต่อบทบาทการเข้าร่วมในการดำเนินงานในกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน อยู่ในระดับมาก ด้วยคะแนนเฉลี่ย 4.13 และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ความคิดเห็นต่อบทบาทการเข้าร่วมในการดำเนินงานในกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ระดับมากที่สุด จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกควรกระตุ้นให้ผู้นำกลุ่มและเพื่อนสมาชิกปฏิบัติงานต่างๆ ที่เกิดประโยชน์แก่สมาชิกส่วนใหญ่ และความคิดเห็นต่อบทบาทการเข้าร่วมในการดำเนินงานในกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ระดับมาก จำนวน 9 ประเด็น ได้แก่ 1) สมาชิกควรประชาสัมพันธ์ผลงานและการดำเนินงานกลุ่มให้แพร่หลาย

2) สมาชิกควรร่วมกันกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่กลุ่มยกขึ้นมา 3) สมาชิกควรปฏิบัติตามมติ และข้อบังคับกลุ่มและให้ความร่วมมือกับราชการในโอกาสอันสมควร 4) สมาชิกควรได้นำความรู้ ที่ได้รับไปปรับปรุงครอบครัวและอาชีพรวมถึงเผยแพร่แก่ผู้อื่น 5) สมาชิกควรเข้าร่วมประชุมกลุ่ม และแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม 6) สมาชิกควรมีส่วนร่วมในการหาข้อมูลข่าวสารหรือให้ข้อมูล ที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนากลุ่ม 7) สมาชิกควรให้ความร่วมมือและสนับสนุนในการดำเนิน กิจกรรมของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง 8) สมาชิกควรมีส่วนร่วมในการขยายกิจกรรมของกลุ่มให้ กว้างขวางยิ่งขึ้น 9) และสมาชิกควรแนะนำเพื่อนบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกให้เห็นคุณค่าความสำคัญ ของการทำงานกันเป็นกลุ่ม

1.3.5 ปัญหาในการดำเนินกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีปัญหาในการดำเนินกิจกรรมของสมาชิก กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อถ้าพิจารณาในแต่ละด้านตามการดำเนิน กิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแล้วปรากฏผลต่อไปนี้

1) ด้านคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่ม พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีปัญหาในการดำเนินกิจกรรมด้านคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.86) โดยประเด็นปัญหาด้านคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มอยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น ได้แก่ กลุ่ม แม่บ้านเกษตรกรบางรายมีภารกิจของตนเองมากจึงไม่สามารถเข้าร่วมในกิจกรรมกลุ่มได้ ในระดับ ปานกลาง 8 ประเด็น ได้แก่ 1) กลุ่มขาดการประชาสัมพันธ์จึงมีสมาชิกบางคนไม่เข้าใจ เป็นสาเหตุ ให้ไม่เข้าร่วมกิจกรรม 2) ขาดการพัฒนาความรู้ / ทักษะของสมาชิกภายในกลุ่มอย่างต่อเนื่อง 3) สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรไม่ได้เข้าร่วมการจัดทำแผนงานการทำงาน ทำให้สมาชิก มองไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรม 4) กิจกรรมที่ทางกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกำหนดไม่สอดคล้อง กับความต้องการของสมาชิก 5) ขาดประสานกิจกรรมกลุ่มในเรื่องต่างๆ 6) คณะกรรมการกลุ่มไม่ เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง 7) การทำบัญชี / การเงินไม่เป็นระบบเท่าที่ควร 8) สมาชิกภายใน กลุ่มไม่ปฏิบัติตามกฎกติกา / ระเบียบของกลุ่ม ที่วางไว้อย่างเคร่งครัด ระดับน้อย 2 ประเด็น ได้แก่ 1) สมาชิกภายในกลุ่มขาดความสามัคคี 2) การดำเนินงานของคณะกรรมการกลุ่มไม่เข้มแข็ง

2) ด้านการดำเนินงาน พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีปัญหาในการ ดำเนินกิจกรรมด้านการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.82) โดยประเด็นปัญหาด้านการ ดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น ได้แก่ ระยะเวลาในการจำหน่ายสินค้าไกลจากแหล่งผลิต และมีความยากลำบาก ระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ต้นทุนการผลิตสูง 2) ขาดส่งเสริมการตลาด ให้กับกลุ่มเพื่อจัดแสดงและจำหน่ายสินค้า, ตลาดรับซื้อที่แน่นอน 3) ขาดแหล่งเงินทุนสนับสนุน กลุ่มในการดำเนินกิจกรรม ระดับปานกลาง 8 ประเด็น ได้แก่ 1) ขาดงบประมาณในการสนับสนุน

โครงการจากหน่วยงานต่างๆ 2) ขาดการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน 3) ขาดการรวบรวมข้อมูลการดำเนินงานกลุ่มในด้านอาชีพและกิจกรรมกลุ่ม 4) ขาดการติดตามประเมินงานโครงการกลุ่ม 5) สมาชิกขาดความรู้ / ทักษะในการดำเนินกิจกรรม 6) ขาดการประชาสัมพันธ์กิจกรรม โครงการต่างๆ ตลอดจน 7) ขาดการวางแผนในการพัฒนาและกำหนดเป้าหมายการดำเนินงาน 8) ขาดการวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ สภาพปัญหาที่ส่งผลต่อการผลิต ระดับน้อย 1 ประเด็น ได้แก่ ผลผลิตไม่มีคุณภาพ

3) ด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมี ปัญหาในการดำเนินกิจกรรมด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.27) โดยประเด็นปัญหาด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรอยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น ได้แก่ การเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในพื้นที่บ่อยเกินไป ระดับปานกลาง 5 ประเด็น ได้แก่ 1) ความถี่ในการเข้าปฏิบัติงานในพื้นที่ขาดความต่อเนื่อง 2) เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบให้ความเอาใจใส่และไม่ปฏิบัติงานอย่างจริงจัง 3) แนวคิดการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติงานของกลุ่ม 4) ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ / ทักษะของเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ และ 5) ความรู้ที่เจ้าหน้าที่ถ่ายทอดไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้

1.3.6 ข้อเสนอแนะในการดำเนินกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ด้านคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่ม พบว่า แม่บ้านเกษตรกรมีข้อเสนอแนะในประเด็นการพัฒนาทักษะความสามารถในการบริหารจัดการคณะกรรมการกลุ่ม และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนควรได้รับการพัฒนาฝีมือให้เป็นที่ยอมรับ **ด้านการดำเนินงาน** พบว่า แม่บ้านเกษตรกรมีข้อเสนอแนะในประเด็นการทำกิจกรรมกลุ่มควรมีการนัดหมายในช่วงเวลาที่ว่างจากการทำงานหลัง และสอดคล้องกับการทำการเกษตรซึ่งเป็นอาชีพหลักอยู่แล้ว **ด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร** พบว่า แม่บ้านเกษตรกรมีข้อเสนอแนะในประเด็นเจ้าหน้าที่ควรเป็นคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนเนื่องจากที่ผ่านมามีการเปลี่ยนแปลงเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรบ่อย เนื่องจากเจ้าหน้าที่ที่เข้ามาปฏิบัติงานเป็นคนต่างพื้นที่พอเข้ามาปฏิบัติงานสักพักก็ย้ายกลับภูมิลำเนาตัวเอง

2. อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระหลายตัวกับตัวแปรตาม ในเรื่อง การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในเชิงความคิดเห็นของแม่บ้านเกษตรกร อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอนพบว่า ตัวแปรที่เกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกรในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มมี 7 ตัว

แปร ได้แก่ 1) อายุ 2) จำนวนปีที่ศึกษา 3) ประสบการณ์การฝึกอบรมด้านการเกษตร 4) คะแนนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 5) รายได้ครัวเรือน 6) ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร 7) จำนวนแรงงานในครัวเรือน ซึ่งสามารถอธิบายผลการศึกษา ได้ดังนี้

1) อายุ

จากการศึกษาพบว่ามีความความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ซึ่งแสดงว่าแม่บ้านเกษตรกรที่มีอายุมากขึ้นการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากสมาชิกแม่บ้านเกษตรกรที่มีอายุมากขึ้นไม่สามารถทำงานหนักในส่วนภาคการเกษตรซึ่งเป็นอาชีพหลักได้จึงเวลาว่างที่สามารถเข้าในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของนิรันดร์ พิสิฐเสณีย์ (2555 : 68) พบว่า อายุ มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อเพื่อการเกษตรของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาเชียงใหม่ และการวิจัยของ พิมพิดา สุนธิ (2554 : 51) ที่พบว่า อายุ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อน้ำมันปาล์มของผู้บริโภค จากการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อน้ำมันปาล์มบรรจุขวดของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

2) การศึกษา

จากการศึกษาพบว่ามีความความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ซึ่งแสดงว่าแม่บ้านเกษตรกรที่ได้รับการศึกษาที่สูงขึ้นโอกาสที่จะพัฒนาการดำเนินกิจกรรมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจึงเพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากสมาชิกแม่บ้านเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาสูงจะความสนใจอ่านข่าวสาร และสามารถรับรู้ รับทราบและสร้างความเข้าใจในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้เป็นอย่างดี และสามารถวิเคราะห์สถานการณ์กลุ่มการสร้างโอกาสในการสร้างเครือข่ายได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของนิรันดร์ พิสิฐเสณีย์ (2555 : 68) พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการใช้สินเชื่อระยะยาว จากใช้บริการสินเชื่อเพื่อการเกษตรของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาเชียงใหม่ และการวิจัยของ สมโภชน์รัตน์ คุณภาพดีเลิศ (2553 : 71) ที่พบว่า ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยทางบวกที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการผลิตปทุมมาของผู้ปลูกในจังหวัดเชียงใหม่

3) ประสบการณ์การฝึกอบรมด้านการเกษตร

จากการศึกษาพบว่ามีความความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ซึ่งแสดงว่าแม่บ้านเกษตรกรที่มีโอกาสได้รับการฝึกอบรมด้านการเกษตรทำให้มีความรู้ความเข้าใจในการทำการเกษตรอย่างถูกวิธีเพิ่มมากขึ้น ทำให้การดำเนินกิจกรรมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่สอดคล้องกับพื้นฐานการเกษตรเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้อง

กับการศึกษาของประภาพรณ เหล่าวีระกุล (2554 : 90) พบว่า การเข้ารับการฝึกอบรมด้านการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ มีความสัมพันธ์กับ โอกาสที่เกษตรกรจะผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกรที่ผ่านมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดอุบลราชธานี และการวิจัยของถาวร สุภาวงศ์ (2550 : 88) ที่พบว่า ประสบการณ์ความรู้การเข้ารับการฝึกอบรมเรื่องกาแฟมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่มผลิตกาแฟคั่วบดอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 จากการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่มผลิตกาแฟคั่วบดของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟอาราบิก้า ตำบลเทพเสด็จอำเภอค้อยสะแก จังหวัดเชียงใหม่

4) ระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

จากการศึกษาพบว่ามีความความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ซึ่งแสดงว่าแม่บ้านเกษตรกรที่มีมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอยู่ในระดับสูง ทำให้โอกาสการเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย เนื่องจากสมาชิกแม่บ้านเกษตรกรที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรย่อมมองเห็นความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับ และมีแนวโน้มในการเข้าร่วมมากขึ้น ซึ่งตรงข้ามกับสมาชิกแม่บ้านเกษตรกรไม่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหรือมีน้อยทำให้การเข้าร่วมการดำเนินกิจกรรมกลุ่มน้อยตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของประภาพรณ เหล่าวีระกุล (2554 : 90) พบว่า ความรู้ความเข้าใจต่อมาตรฐานการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ มีความสัมพันธ์กับ โอกาสที่เกษตรกรจะผ่านการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกรที่ผ่านมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดอุบลราชธานี เช่นเดียวกับการวิจัยของ เอกนรินทร์ ปินทะนา (2550 : 71) พบว่า ความรู้ในการปลูกสตรอเบอรี่ การปลูกช่วงปลายฤดูปลูก มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการปลูกสตรอเบอรี่อย่างมีนัยสำคัญ จากการศึกษาเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการปลูกสตรอเบอรี่ ในตำบลบ่อแก้ว อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่

5) รายได้ครัวเรือน

จากการศึกษาพบว่ามีความความสัมพันธ์ในเชิงลบกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ซึ่งแสดงว่าแม่บ้านเกษตรกรที่มีรายได้ของครัวเรือนที่เพิ่มสูงขึ้นจากการประกอบอาชีพหลักทำให้สมาชิกแม่บ้านเกษตรกรต้องมุ่งใช้เวลาส่วนใหญ่ในการประกอบอาชีพหลักทำให้โอกาสและเวลาในการเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรน้อยตามลงไปด้วย ซึ่งต่างกับการศึกษาของมนัสชนก ศรีอิสาน (2547 : 75) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาทตามนโยบายของรัฐบาล:กรณีศึกษา เฉพาะเขตเทศบาล เมืองขลุง จังหวัดจันทบุรีพบว่า รายได้รวมของครอบครัว เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน และการวิจัยของ พิมพิดา สนธิ (2554 : 51) พบว่า รายได้ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อน้ำมันปาล์มของผู้บริโภค จากการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อน้ำมันปาล์มบรรจุขวดของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

6) ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร

จากการศึกษาพบว่ามีความความสัมพันธ์ในเชิงลบกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ซึ่งแสดงว่าแม่บ้านเกษตรกรที่มีในการถือครองของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกรเพิ่มขึ้นทำให้ความรับผิดชอบและภาระการดำเนินกิจกรรมหลักทางการเกษตรเพิ่มมากขึ้น ทำให้เวลาว่างในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรน้อยลง ซึ่งต่างกับการศึกษาของเสาวณีย์ แสงจันทร์ (2553 : 89) พบว่า การเพิ่มขนาดพื้นที่ทำให้มูลค่าการผลิตเพิ่มขึ้นจากการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการการผลิตยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนียของเกษตรกร ในจังหวัดเชียงราย และการวิจัยของชนิตา วัฒนมาลา (2549 : 65) พบว่า จำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตร เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทุ่งดอกบัวตองในตำบลแม่อุคอ อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน รวมถึงการศึกษาของเยาวลักษณ์ มากดี (2538 : 81) พบว่า ขนาดพื้นที่ทำการที่แตกต่างกัน มีการเข้าร่วมกิจกรรมไม่แตกต่างกัน ในศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

7) จำนวนแรงงานในครัวเรือน

จากการศึกษาพบว่ามีความความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ซึ่งแสดงว่าแม่บ้านเกษตรกรที่มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนที่มากขึ้นทำให้สมาชิกแม่บ้านเกษตรกรมีหน้าที่ความรับผิดชอบจากการทำงานหลักน้อยลง ทำให้มีโอกาสและเวลาในการเข้าร่วมการดำเนินกิจกรรมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเสาวณีย์ แสงจันทร์ (2553 : 88) พบว่า แรงงานเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทิศทางเดียวกันกับมูลค่าการผลิตยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนียของเกษตรกร ในจังหวัดเชียงราย แต่ต่างผลการศึกษาของฐิตินันท์ คชนิล (2551 : 85) พบว่า จำนวนแรงงานของเกษตรกรมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับระดับการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกยางพาราของเกษตรกรในจังหวัดอุตรดิตถ์

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ข้อเสนอแนะกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1) การวางแผนการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรควรพิจารณาจากตัวแปรทั้ง 7 ตัวจากผลการศึกษาดังกล่าว ซึ่ง ได้แก่ 1) อายุ 2) จำนวนปีที่ศึกษา 3) ประสบการณ์การฝึกอบรมด้านการเกษตร 4) คะแนนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 5) รายได้ครัวเรือน 6) ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร 7) จำนวนแรงงานในครัวเรือน และการคำนึงถึงแหล่งเงินทุน การส่งเสริมด้านการตลาด และต้นทุนการผลิตสูงด้วย

2) ด้านคณะกรรมการ ควรมีการนำสมาชิกที่อยู่ในวัยหนุ่มสาวเข้าร่วมในการดำเนินงานเพราะสมาชิกที่มีอายุไม่มากมีความต้องการในการพัฒนา และสามารถเรียนรู้ ยอมรับ วิทยาการ เทคโนโลยีต่างๆ ได้ดีกว่าสมาชิกที่มีอายุมาก ซึ่งจะเป็นตัวช่วยในการขับเคลื่อนการดำเนินงานกลุ่มได้เป็นอย่างดี และส่วนใหญ่สมาชิกที่มีอายุน้อยได้รับการศึกษาที่สูงกว่า

3) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรควรมีการจัดตั้งเครือข่ายและรวมกลุ่มกันในการรวบรวมจัดซื้อผลผลิตและการจัดส่งผลิตภัณฑ์ไปจำหน่าย หรือทำในรูปแบบสหกรณ์ ในการรวมตัวกันเพื่อเชื่อมโยงวัตถุดิบและด้านการตลาดในรูปแบบเครือข่าย ทั้งนี้ควรมีการจัดโครงสร้างเครือข่าย และการกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละส่วนให้ชัดเจนทั้งนี้เพื่อความเข้มแข็งของเครือข่ายเอง

4) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรควรเริ่มต้นด้วยการรวมหุ้นกันหรือในรูปแบบการออมทรัพย์เพื่อหาทุนเริ่มต้นในการนำมาใช้หมุนเวียนและยึดเป็นข้อกำหนดพื้นฐานของกลุ่มในการออมทรัพย์ของสมาชิกภายในกลุ่ม ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วกลุ่มที่มีพื้นฐานด้านเงินทุนที่ดีแล้วเป็นกลุ่มที่มีความมั่นคงสูง

5) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรควรมีการจัดทำแผนการดำเนินกิจกรรมหรือการกำหนดเวรพลัดเปลี่ยนกันในการทำกิจกรรมกลุ่มที่ชัดเจนเพื่อที่สมาชิกจะได้รู้และจะได้วางแผนงานของตนเองให้สอดคล้องกับงานกิจกรรมของกลุ่มเพื่อไม่ให้ทับซ้อนหรือเลือกทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งและขาดการทำกิจกรรมอีกอย่างหนึ่งไป

6) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรควรมีการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นเป็นหลักและมีการเชื่อมโยงกับผู้ปลูกหรือผู้ผลิตในท้องถิ่นในการกำหนดการรับซื้อและมาตรฐานในการรับซื้อวัตถุดิบตามที่ต้องการ หากเป็นวัตถุดิบจำเป็นที่นำเข้ามาจากอื่นนั้นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรควรมีการวางแผนการจัดซื้อเพื่อจัดซื้อคราวละมากๆ เพื่ออำนาจในการต่อรองและราคาต่อหน่วยที่ถูกลง ทั้งนี้

ควรคำนึงถึงสถิติการจำหน่ายของผลิตภัณฑ์ในแต่ละช่วงเป็นหลักกว่าช่วงใดตลาดมีความต้องการมากน้อยอย่างไรในการสต็อกวัตถุดิบไว้ไม่มากเกินไปและไม่ขาดเกินความต้องการ

3.1.2 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

1) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรมีแผนการติดตามการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง แผนการประชุมคณะกรรมการสภากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัดอย่างสม่ำเสมอ เพื่อทราบปัญหาและให้คำแนะนำเพื่อการแก้ไข

2) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรมีการพัฒนาและนำสื่อบุคคล ได้แก่ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ประธาน/ประชาสัมพันธ์กลุ่ม เพื่อนบ้าน และเจ้าหน้าที่ของรัฐ หน่วยงานอื่น และสื่อมวลชน ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หอกระจายข่าว/เสียงตามสาย และเอกสาร หน่วยงาน มาเป็นช่องทางในการส่งเสริมเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสำหรับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

3) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรมีการส่งเสริมและให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรด้านความหมายและความเป็นมาของงานแม่บ้านเกษตรกร

4) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้เข้ามามีส่วนในกิจกรรมการติดตามประเมินผลงานกลุ่ม จัดหาทุนเพื่อเป็นแหล่งสนับสนุนกลุ่มในการดำเนินกิจกรรม จัดตลาดให้กับกลุ่มเพื่อจัดแสดงและจำหน่ายสินค้า

3.1.3 ข้อเสนอแนะหน่วยงานราชการ

1) หน่วยงานราชการควรมีการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน สร้างเสริมประสิทธิภาพและทักษะให้แก่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยการนำสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเดินทางไปชมหรือดูงานแหล่งเรียนรู้หรือจุดที่ประสบผลสำเร็จเพื่อเป็นการจูงประกายทางความคิดนอกกรอบของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกร

2) หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนและส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง และมีการวางโครงสร้างหลักในการทำงานไว้เป็นรูปแบบที่ตายตัวเพื่อให้เจ้าหน้าที่หรือผู้บริหารใหม่ที่เข้ามาได้สานต่อตามโครงสร้างเดิมที่ได้วางไว้ และที่สำคัญการให้ความสำคัญและบทบาทแก่ผู้นำชุมชน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฯลฯ ได้เข้ามามีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติในการส่งเสริมการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อที่จะสามารถเชื่อมโยงในการส่งเสริมงานแม่บ้านเกษตรกรได้ต่อเนื่อง โดยผู้นำดังกล่าวจะสามารถอยู่และดำเนินการส่งเสริมกิจกรรมดังกล่าวต่อในระหว่างที่มีการเปลี่ยนแปลง

3) การส่งเสริมการตลาดของผลิตภัณฑ์กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหน่วยงานราชการควรมีการเปิดโอกาสให้ผลิตภัณฑ์ของทางกลุ่มได้ไปแสดงในตลาดต่างพื้นที่เพื่อสร้างโอกาสให้แก่ทางกลุ่ม โดยการนำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรไปจัดแสดงสินค้าและสร้างตราสินค้าให้เป็นที่รู้จักแก่ตลาดต่างถิ่น ควบคู่ไปกับการส่งเสริมการควบคุมมาตรฐานสินค้า เพื่อความเชื่อมั่นของลูกค้าและเป็นการรักษาระดับการผลิตที่ได้มาตรฐานและสม่ำเสมอ รวมทั้งการมองไปถึงการนำผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเข้าสู่ตลาดประชาคมอาเซียน (Asean Economic Community (AEC)) และการสร้างการปรับตัวต่อมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับทั้งนี้เมื่อเราริมก่อน โอกาสที่ย่อมจะเป็นของเราก่อน

3.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการศึกษาถึงความยั่งยืนและความต่อเนื่องในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ภายหลังจากสิ้นสุดโครงการส่งเสริมของทางราชการ เนื่องจากผลการดำเนินงานต่างๆ ภายหลังการส่งเสริมนั้นขาดความต่อเนื่องและขาดหายไปเมื่อสิ้นสุดโครงการ
- 2) ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับสื่อที่เหมาะสมกับการถ่ายทอด สาขิต แนะนำ และการดำเนินงาน กิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานแม่บ้านเกษตรกร เพื่อเป็นการถ่ายทอดความรู้สู่สมาชิกแม่บ้านเกษตรกร ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเข้าถึงตัวสมาชิกได้มากยิ่งขึ้น
- 3) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานแม่บ้านเกษตรกรที่เปลี่ยนจากเจ้าพนักงานเคหกิจที่รับผิดชอบงานแม่บ้านเกษตรกร โดยตรงเปลี่ยนเป็นนักวิชาส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบงาน โดยรวมทั้งหมด เพื่อทราบถึงความเหมือนหรือแตกต่างถึงผลการดำเนินงานส่งเสริมงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
- 4) ควรมีการศึกษาปัจจัยและโอกาสทางการตลาดแก่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่สูงและห่างไกลในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์กลุ่ม เพื่อเป็นการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในพื้นที่ดังกล่าว
- 5) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ และความพร้อมเกี่ยวกับการเปิดประชาคมอาเซียน Asean Economic Community (AEC) ของแม่บ้านเกษตรกร เพื่อเป็นช่องทางและโอกาสในการจำหน่ายและผลิตสินค้าแปรรูปของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร รวมทั้งการรับข่าวสารความรู้ การเชื่อมโยงข้อมูลมาตรฐานด้านการผลิตที่เป็นที่ยอมรับ และแนวโน้มความต้องการของตลาดที่สามารถส่งออกไปยังกลุ่มเป้าหมายนอกประเทศ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรณีศ เชื้อศิริถาวร (2544) “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน
เกษตรกรอำเภอกุฉินชัย จังหวัดอุดรธานี” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตร
มหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- กรมส่งเสริมการเกษตร (2555) *คู่มือการจัดตั้งและดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร*
กรุงเทพมหานคร สำนักพัฒนาเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร
- _____ (2546) *กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กรุงเทพมหานคร กลุ่มงานพัฒนาแม่บ้าน*
เกษตรกรส่วนพัฒนาองค์กรเกษตรกร สำนักพัฒนาเกษตรกร
- _____ (2545) *คู่มือเกษตรกรเพื่อการรวมกลุ่ม* กรุงเทพมหานคร กลุ่มงานเกษตรกร กอง
พัฒนาการบริหารงานเกษตร
- _____ (2528) *การส่งเสริมงานเคหกิจเกษตร (อัดสำเนา)*
- กรองแก้ว อยู่สุข (2537) *พฤติกรรมองค์กร* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- กัลยา วานิชย์บัญชา (2544) *สถิติสำหรับงานวิจัย พิมพ์ครั้งที่ 6* กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย
- กาญจนา ทวีวัฒน์ (2542) “การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อ
การผลิต : กรณีศึกษาอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี” วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- กิตติพงษ์ เฉลิมกิจ (2547) “ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มทอผ้า ตำบลเวียง
ของ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน” การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาวิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต(เกษตรศาสตร์) สาขาวิชาส่งเสริมเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
คณะวิชาครุศาสตร์ สกลนคร สถาบันราชภัฏสกลนคร
- งานฉวี จันทพา (2552) “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการผลิตสับปะรดตามการเกษตร
ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในจังหวัดลำปาง” การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาวิทยาศา
ศาสตรมหาบัณฑิต(เกษตรศาสตร์) สาขาวิชาส่งเสริมเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- จำนง อติวัฒนสิทธิ์ และคณะ (2545) *สังคมวิทยา พิมพ์ครั้งที่ 10* กรุงเทพมหานคร
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

- จุฑามาศ ปิ่นทูกาศ (2552) “ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตผักปลอดสารพิษของเกษตรกรใน ตำบลช่อแล อำเภอมะเขง จังหวัดเชียงใหม” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) สาขาเกษตรศาสตร์เชิงระบบ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2537) *การบริหารการพัฒนาชนบท* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์
- ชนิดา วัฒนมาลา (2549) “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการแหล่ง ท้องเที่ยวทุ่งคอกบัวตองในตำบลแม่อุค อำเภอบุณยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต(เกษตรศาสตร์) สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2527) *ระบบราชการกับการมีส่วนร่วมของชุมชน : พิจารณาในแง่มหภาคในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา* กรุงเทพมหานคร ศูนย์ศึกษานโยบาย สาธารณสุขมหาวิทยาลัยมหิดล
- จิตินันท์ คชนิล (2551) “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกยางพาราของเกษตรกร ในจังหวัดอุดรดิตถ์” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต(เกษตรศาสตร์) สาขา ส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ณรงค์ มหรรณพ และคุดิต เวชกิจ (2534) “องค์กรประชาชนในการส่งเสริมป่าไม้” ใน *เอกสารสอน ชุดวิชาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการป่าไม้* หน่วยที่ 8-15 หน้าที่ 28 นนทบุรี สาขาวิชาการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ถวิษ ธาราโกษณ์ (2532) *จิตวิทยาสังคม* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์
- ถาวร สุภาวาศ์ (2550) “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่มผลิตกาแฟคั่วบดของเกษตรกรผู้ ปลูกกาแฟอาราบิก้า ตำบลเทพเสด็จอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่” การค้นคว้า แบบอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต(เกษตรศาสตร์) สาขาวิชาส่งเสริมเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ทรัพย์ สิมะวงศ์ (2546) “ลักษณะการรวมตัวของผู้สูงอายุในชุมชนชนเมืองจังหวัดเชียงใหม่” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ทินกร ศรียาบ (2549) “การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการพัฒนาสหกรณ์การเกษตรศุนิมิต ใน จังหวัดแพร่” การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต(เกษตรศาสตร์) สาขาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- นาตญา พแดนนอก (2551) “ผลของการใช้แผนปฏิบัติการจากเทคนิคเอไอซีต่อการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในการออกกำลังกาย” วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพยาบาลชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- นิรันดร์ พิสิฐเสณีย์ (2555) “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อเพื่อการเกษตรของ
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาเชียงใหม่” การค้นคว้าแบบอิสระ
ปริญญา วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- บุญชุม ศรีสะอาด (2543) *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย ครั้งที่ 6* กรุงเทพมหานคร สุวีริยาสาสน์
การพิมพ์
- บุญเทียน แก้วมงคล (2552) “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมการออกกำลังกาย บ้านห้วย
เกียง ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่” การค้นคว้าแบบอิสระ
ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- บุญเลื่อน วงศ์หาญ (2550) “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรต่อการดำเนินงาน
กองทุนของกลุ่มในจังหวัดตาก ปี 2550” เอกสารประกอบการประเมินบุคคลเพื่อ
แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 8 กลุ่มส่งเสริมและพัฒนา
เกษตรกร สังกัดสำนักงานเกษตรจังหวัดตาก
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2544) “แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยการมีส่วนร่วมทางส่งเสริมการเกษตร”
ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการวิจัยเพื่อการพัฒนา* หน่วยที่ 9 หน้า 280-282, 299 -
302, 313 - 315 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริม
การเกษตรและสหกรณ์
- ประภาพรรณ เหล่าวีระกุล (2554) “ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ของเกษตรกรที่
ผ่านมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดอุบลราชธานี” การค้นคว้าแบบอิสระปริญญา
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ประวีติ หนูแดง (2548) “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้าน
เกษตรกรในการดำเนินงานพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจังหวัดภูเก็ต” รายงานการวิจัย
สำนักงานเกษตรจังหวัดภูเก็ต กรมส่งเสริมการเกษตร
- ปาริชาติ วลัยเสถียร (2543) *กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา* กรุงเทพมหานคร
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

- พิมพ์ิตา สนธิ (2554) “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อน้ำมันปาล์มบรรจุขวดของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่” การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- มนัสชนก ศรีอิสาน (2547) “ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกองทุนหมู่บ้าน 1 ตำบล ตามนโยบายของรัฐบาล:กรณีศึกษาเฉพาะเขตเทศบาล เมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยบูรพา
- มันเกียรติ โกศลนริวัติน (2541) *ทฤษฎีการให้คำปรึกษา* กรุงเทพมหานคร สุวีริยาสาส์น
- ยุทธพงษ์ ยอดชมภู (2552) “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบมีสัญญาผูกพันของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่” การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต(เกษตรศาสตร์) สาขาวิชาส่งเสริมเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2534) *การพัฒนาชุมชนจากทฤษฎีสู่ปฏิบัติ* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์บางกอกบลู๊ต
- เยาวลักษณ์ มากดี (2538) “การมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท วิทยาศาสตร์ มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- รัตนวรรณ รุณภัย (2534) *เยาวชนชนบทกับการพัฒนา* กรุงเทพมหานคร คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ลักขณา สิริวัฒน์ (2530) *จิตวิทยาเบื้องต้น* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2535) *การบริหารและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ: บทบาทขององค์กรในท้องถิ่น* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2542) *ทฤษฎีการปฏิบัติทางจิตวิทยาสังคม ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา*
- สงวนศรี วิรัชชัย (2527) *จิตวิทยาเพื่อการศึกษา* กรุงเทพมหานคร ศึกษาพร
- สม โภชนรัตน์ คุณภาพดีเลิศ (2553) “ปัจจัยที่มีผลต่อการประสิทธิภาพการจัดการการผลิตปทุมมาของผู้ปลูกในจังหวัดเชียงใหม่” การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2543) *การพัฒนาชุมชน* กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช
- สุธีรา ทอมสัน และเมธี พงษ์เวช (2531) *บทบาทของสตรีไทยในการพัฒนาประเทศ* กรุงเทพมหานคร สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

เสน่ห์ จามริก และคณะ (2524) *นโยบายในการพัฒนาชุมชนในชนบทไทย* กรุงเทพมหานคร สำนัก
 เลขธิการคณะรัฐมนตรี

เสาวนีย์ แสงจันทร์ (2553) “ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการการผลิตยาสูบพันธุ์เวอร์จิเนีย
 ของเกษตรกร ในจังหวัดเชียงราย” การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาวิทยาศาสตร
 มหาบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อคิน รพีพัฒน์ (2527) *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรม
 ไทย* กรุงเทพมหานคร ศักดิ์โสภากการพิมพ์

อรุณี เวียงแสงและคณะ (2548) *การติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วม* กรุงเทพมหานคร
 โครงการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.)

เอกนรินทร์ ปิ่นทะนา (2550) “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการปลูกสตอเบอรี่ ในตำบลบ่อ
 แก้ว อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
 (เกษตรศาสตร์) สาขาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

<http://farmgroup.doae.go.th/app/reportGroupDataPortal.php?gd=1> ค้นคืนวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2556

<http://www.amphoe.com/menu.php?am=471&pv=43&mid=1> ค้นคืนวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2556

<http://www.hotsia.com/thailandmap/maehongson2.shtml> ค้นคืน 25 พฤษภาคม 2556

http://www.m-society.go.th/document/news/news_6309.doc ค้นคืนวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2556

Yamane, Taro (1973) *Statistics: An Introductory Analysis* 3 rd ed. Tokyo Harpa.International
 Edition.

ภาคผนวก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ที่

แบบสัมภาษณ์สำหรับโครงการวิจัย

เรื่อง การมีส่วนร่วมและบทบาทในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

คำชี้แจงแบบสัมภาษณ์การมีส่วนร่วมและบทบาทในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน
เกษตรกรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

วัตถุประสงค์

แบบสัมภาษณ์การมีส่วนร่วมและบทบาทในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน
เกษตรกรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอนนี้จัดทำขึ้นเพื่อให้ทราบการมีส่วนร่วมและ
ความคิดเห็นต่อบทบาทในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน
จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งผลการวิจัยน่าจะเป็นประโยชน์ต่อสมาชิกและคณะกรรมการของกลุ่ม
แม่บ้านเกษตรกร เจ้าหน้าที่ของสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ที่จะได้นำไปปรับใช้เพื่อ
ส่งเสริม/สนับสนุนการรวมกลุ่ม ให้เกิดความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์มี 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานบางประการด้านสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน
เกษตรกร

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของท่านในกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อบทบาทของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ตอนที่ 4 ปัญหา และข้อเสนอแนะ ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในการทำกิจกรรมของ
สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานบางประการด้านสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
คำชี้แจง ให้ผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้ตรงกับข้อมูล
ของผู้ให้สัมภาษณ์

1. ข้อมูลพื้นฐานทางสังคม

1.1 อายุ.....ปี

1.2 ระดับการศึกษา

1) ไม่ได้รับการศึกษา

5) ม.ปลาย หรือ เทียบเท่า (ปวช.)

2) ประถมศึกษาปีที่ 4

6) อนุปริญญา หรือ เทียบเท่า

(ปวส.)

3) ประถมศึกษาปีที่ 6

7) ปริญญาตรี

4) ม.ต้น หรือ เทียบเท่า

8) อื่นๆ ระบุ.....

1.3 การรับข้อมูลข่าวสาร

ลำดับที่	แหล่งข้อมูล	ระดับการรับข้อมูลข่าวสาร				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
	2.1 แหล่งข้อมูลข่าวสารที่เป็นบุคคล					
1	เกษตรตำบล / เจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร					
2	ผู้นำท้องถิ่น					
3	อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม)					
4	ประธานกลุ่มแม่บ้าน / ประชาสัมพันธ์กลุ่ม					
5	สมาชิกในกลุ่ม					
6	เพื่อนบ้าน					
7	เพื่อน,ญาติพี่น้อง					
8	พนักงานขายบริษัทเอกชน (sale man)					
9	พ่อค้าต่างถิ่น					
10	เจ้าหน้าที่ของ อบต.					
11	เจ้าหน้าที่ของรัฐหน่วยงานอื่น					
	2.2 แหล่งข้อมูลข่าวสารที่เป็นสื่อมวลชน					
1	วิทยุ					

ลำดับที่	แหล่งข้อมูล	ระดับการรับข้อมูลข่าวสาร				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
2	โทรทัศน์					
3	หอกระจายข่าว / เสียงตามสาย					
4	หนังสือพิมพ์					
5	วารสาร					
6	ใบประกาศ					
7	การประชุม / นิทรรศการ					
8	อินเทอร์เน็ต					
9	ป้ายโฆษณา					
10	รถโฆษณาเคลื่อนที่					
11	เอกสารของหน่วยงานราชการอื่นๆ					

1.4 ความถี่ในการติดต่อเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตร.....ครั้ง / เดือน

1.5 ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

เป็นเวลา.....ปี (เกิน 6 เดือน ให้นับเป็น 1 ปี)

1.6 ประสบการณ์การฝึกอบรมด้านการเกษตร.....ครั้ง / ปี

1.7 ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่ม

ลำดับที่	การดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	ถูก	ผิด
	ความหมาย		
1	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คือ การรวมตัวกันของสตรีในภาคเกษตร		
2	สมาชิกมีการทำกิจกรรมตามฤดูกาลโดยไม่ต้องมีการวางแผนงานและเป้าหมาย		
	ความเป็นมา		
1	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้เริ่มดำเนินการกิจกรรมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510		
2	กรมส่งเสริมการเกษตรเป็นหน่วยงานที่ส่งเสริมการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร		

ลำดับที่	การดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	ถูก	ผิด
	โครงสร้าง		
1	คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ประกอบด้วย ประธาน กรรมการ รองประธาน และเลขานุการ เท่านั้น		
2	สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีบทบาทให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ร่วมกัน		
	บทบาท		
1	ด้านวิชาการ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรับและถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตร และเคหกิจเกษตร เฉพาะสมาชิกภายในกลุ่ม		
2	บทบาทด้านสังคม กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในการสร้างความมั่นคงด้านอาหารของท้องถิ่น		
	กิจกรรม		
1	งานทะเบียน ประกอบด้วยทะเบียนสมาชิกและทะเบียนทรัพย์สิน เป็นงานประเภทการบริหารงาน		
2	งานรวม เป็นกิจกรรมที่สมาชิกต้องร่วมกันดำเนินการ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อร่วมกันปฏิบัติงานและยอมรับวิธีการทำงานเป็นกลุ่ม		

2. สภาพทางเศรษฐกิจ

1.8 รายได้ของครัวเรือนเฉลี่ย.....บาท / เดือน

18.1 รายได้ในภาคการเกษตร.....บาท / เดือน

18.2 รายได้นอกภาคการเกษตร.....บาท / เดือน

1.9 ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร.....ไร่

โฉนดที่ดิน.....ไร่ นส.3

สปก.ไร่ ไม่มีเอกสาร.....ไร่

อื่นๆ ระบุ.....

1.10 จำนวนแรงงานในครัวเรือน.....คน (อายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป)

ชาย.....คน

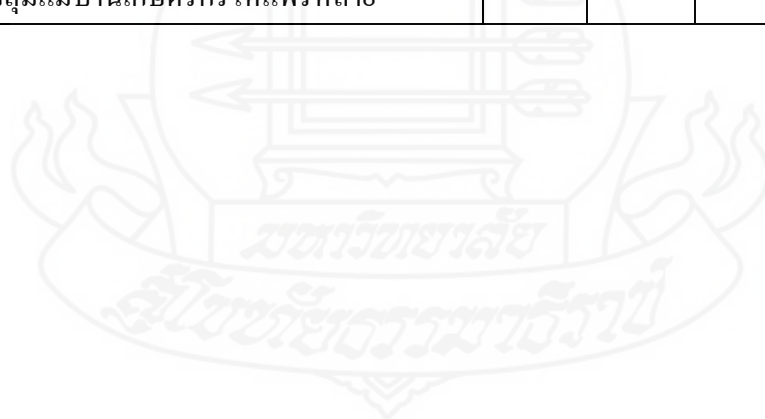
หญิง.....คน

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของท่านในกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

คำชี้แจง ให้ผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องคำตอบให้ตรงกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์

ลำดับที่	ลักษณะการมีกรดำเนินงาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
	2.1 กิจกรรมการดำเนินงานโครงการ					
1	ประชุมหารือกันในกลุ่มให้ทราบความ ต้องการของสมาชิก/การใช้ทรัพยากร					
2	วางแผนการดำเนินงานในรอบปี					
3	ร่วมกิจกรรมกลุ่มที่เกิดรายได้ ลดรายจ่าย เช่น แปรรูปผลผลิตเกษตร ประดิษฐ์ของใช้ จากวัสดุในท้องถิ่น ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ เป็น ต้น					
4	รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ในการกำหนด โครงการของกลุ่ม					
5	ส่งเสริมการออมเงิน การจัดทำบัญชี ครัวเรือน					
6	เรียนรู้วิชาการแผนใหม่ ตลอดจนให้รู้ คุณค่าของการใช้แรงงานทรัพยากรใน ท้องถิ่น					
7	กิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์และรักษา สิ่งแวดล้อม					
	2.2 กิจกรรมการดำเนินงานกลุ่ม					
1	ประชุมรับทราบปัญหา/ความต้องการของ กลุ่มและสร้างความร่วมมือในการทำงาน					
2	วางแผนประจำปีและกำหนดเป้าหมายการ ดำเนินงาน					
3	รับความรู้วิชาการ/ข้อเสนอแนะการเขียน โครงการ					

ลำดับที่	ลักษณะการมี การดำเนินงาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
4	เข้าร่วมการเรียนรู้กิจกรรมต่างๆ ในการ พัฒนา กลุ่ม					
5	เข้าร่วมดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่ทางกลุ่มได้ ดำเนินการ					
6	รับทราบทะเบียนสมาชิก และข้อตกลงของ กลุ่มและถือปฏิบัติ					
7	ประสานและร่วมมือกับกลุ่มองค์กรอื่นๆ เพื่อทราบความเป็นไปของ โครงการต่างๆ					
8	ร่วมกองทุนของกลุ่มเพื่อสนับสนุนการ ดำเนินงาน					
9	ติดตาม ตรวจสอบ การดำเนินงานและ ประเมินผล					
10	ประชาสัมพันธ์ผลงานและการดำเนินงาน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรให้แพร่หลาย					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อบทบาทของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

คำชี้แจง ให้ผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องคำตอบให้ตรงกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์

ลำดับที่	ความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1	สมาชิกควรเข้าร่วมประชุมกลุ่มและแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม					
2	สมาชิกควรร่วมกำหนดแนวทางแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ที่กลุ่มยกขึ้นมา					
3	สมาชิกควรมีส่วนร่วมในการหาข้อมูล ข่าวสารหรือให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนา กลุ่ม					
4	สมาชิกควรได้นำความรู้ที่ได้รับไปปรับปรุงครอบครัวและอาชีพรวมถึงเผยแพร่แก่ผู้อื่น					
5	สมาชิกควรกระตุ้นให้ผู้นำกลุ่มและเพื่อนสมาชิกปฏิบัติงานต่าง ๆ ที่เกิดประโยชน์แก่สมาชิกส่วนใหญ่					
6	สมาชิกควรให้ความร่วมมือและสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง					
7	สมาชิกควรมีส่วนร่วมในการขยายกิจกรรมของกลุ่มให้กว้างขวางยิ่งขึ้น					
8	สมาชิกควรแนะนำเพื่อนบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกให้เห็นคุณค่าความสำคัญของการทำงานกันเป็นกลุ่ม					
9	สมาชิกควรปฏิบัติตามมติและข้อบังคับกลุ่มและให้ความร่วมมือกับราชการในโอกาสอันสมควร					

ลำดับที่	ความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
10	สมาชิกควรประชาสัมพันธ์ผลงานและการดำเนินงานกลุ่มให้แพร่หลาย					

ตอนที่ 4 ปัญหา และข้อเสนอแนะ ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในการทำกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

คำชี้แจง ให้ผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องคำตอบให้ตรงกับข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์

4.1 ปัญหาของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในการทำกิจกรรมของสมาชิก

ลำดับที่	ประเด็นปัญหา	ระดับ				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
	ด้านคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่ม					
1	สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรไม่ได้เข้าร่วมการจัดทำแผนงานการทำกิจกรรม จึงทำให้สมาชิกมองไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรม					
2	กิจกรรมที่ทางกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกำหนดไม่สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก					
3	สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบางรายมีภารกิจของตนเองมากจึงไม่สามารถเข้าร่วมในกิจกรรมกลุ่มได้					
4	กลุ่มขาดการประชาสัมพันธ์จึงมีสมาชิกบางคนไม่เข้าใจ เป็นสาเหตุให้ไม่เข้าร่วมกิจกรรม					

ลำดับที่	ประเด็นปัญหา	ระดับ				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
5	คณะกรรมการกลุ่มไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ ของตนเอง					
6	สมาชิกภายในกลุ่มขาดความสามัคคี					
7	ขาดการพัฒนาความรู้ / ทักษะของสมาชิก ภายในกลุ่มอย่างต่อเนื่อง					
8	การดำเนินงานของคณะกรรมการกลุ่มไม่ เข้มแข็ง					
9	การทำบัญชี / การเงินไม่เป็นระบบ เท่าที่ควร					
10	ขาดประสานกิจกรรมกลุ่มในเรื่องต่างๆ					
11	สมาชิกภายในกลุ่มไม่ปฏิบัติตามกฎกติกา / ระเบียบของกลุ่ม ที่วางไว้อย่างเคร่งครัด					
	ด้านการดำเนินงาน					
1	ขาดการวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ สภาพปัญหา ที่ส่งผลต่อการผลิต					
3	ขาดงบประมาณในการสนับสนุน โครงการ จากหน่วยงานต่าง ๆ					
4	ขาดแหล่งเงินทุนสนับสนุนกลุ่มในการ ดำเนินกิจกรรม					
5	ขาดการส่งเสริมการตลาดให้กับกลุ่มเพื่อ จัดแสดงและจำหน่ายสินค้า, ตลาดรับซื้อที่ แน่นอน					
6	ขาดการติดต่อประสานงานกับหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน					
7	ขาดการรวบรวมข้อมูลการดำเนินงานกลุ่ม ในด้านอาชีพและกิจกรรมกลุ่ม					

ลำดับที่	ประเด็นปัญหา	ระดับ				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
8	ขาดการติดตามประเมินงาน โครงการกลุ่ม อย่างต่อเนื่อง					
9	ขาดการประชาสัมพันธ์กิจกรรม โครงการ ต่าง ๆ ตลอดจนผลงานแก่บุคคลทั่วไป					
10	สมาชิกขาดความรู้ / ทักษะในการดำเนิน กิจกรรม					
11	ต้นทุนการผลิตสูง					
12	ผลผลิตไม่มีคุณภาพ					
13	ระยะทางในการจำหน่ายสินค้าไกลจาก แหล่งผลิต และมีความยากลำบาก					
	ด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริม					
1	เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบให้ความเอา ใจใส่และไม่ปฏิบัติงานอย่างจริงจัง					
2	ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ / ทักษะของเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ					
3	ความรู้ที่เจ้าหน้าที่ถ่ายทอดไม่สามารถ นำมา ใช้ประโยชน์ได้					
4	ความถี่ในการเข้าปฏิบัติงานในพื้นที่ขาด ความต่อเนื่อง					
5	การเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในพื้นที่ บ่อยเกินไป					
6	แนวคิดการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ไม่ สอดคล้องกับการปฏิบัติงานของกลุ่ม					

4.2 ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1. ด้านคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่ม

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

2. ด้านการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

3. ด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

วัน/เดือน/ปีที่เก็บข้อมูล.....

ผู้เก็บข้อมูล.....

(.....)

ตำแหน่ง.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายสุภชัย ใจยอด
วัน เดือน ปีเกิด	5 กันยายน 2526
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2549
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรจังหวัดแม่ฮ่องสอน อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

